

הקדמת המחבר

מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, מעט פירושים על ספר תהילים שאצלי הצטברו ברוות השנים, רובם ככולם על דרך הרמז נסמכים על דברי חז"ל כאשר יבחין במ כל אדם. דברים שנאמרו כבר אלפי שנים שבחסידי ה' מצאתי להם סימוכין. לא חידשתי שום דבר פשוט קישרתי את מה שכבר נאמר. ויפה להתפלל וגם, יעשה לו כל אדם ואדם, ויקדיש מעט מזמנו התם והלא נשלם משיח ה, הרועה הנאמן ללמוד בספר תהילים היקר שניתן מאדוננו דוד המלך' ומלכם של ישראל הקב"ה יזכנו בזכותו לביאת הגואל

תהלים פרק א'

אֲשֶׁר־יֵאָמֵר אִישׁ אֲשֶׁר לֹא הֵלֵךְ בְּעֵצַת רָשָׁעִים וּבְדַרְךְ חָטָאִים לֹא עָמַד וּבְמוֹשָׁב. 'א לְצִיִּים לֹא יָשָׁב. כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חָפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה. וְהִיא כְּעֵץ וְגו'.

פירוש: אשרי אותו אדם שגדל והפך לאיש, ואין איש אלא לשון חשיבות כמו שכתב רש"י ז"ל על הפסוק (תהלים ד-ג) "בני איש עד מה כבודי לכלימה וגו'..". רש"י: בני איש. בני אברהם יצחק ויעקב הקרויים איש, באברהם נאמר: (בראשית כ) "השב את אשת האיש" ביצחק נאמר: (שם כד) "מי האיש הלזה", ביעקב נאמר: (שם כה) "איש תם" עכ"ד. וגדול אושרו אם הפך לכזה בדרך הקלה יותר שכרגע נפרט אותה והיא: "אשר לא הלך בעצת רשעים" היינו שבטרם עיבורו ברחם אמו בעודו זרע לא יצא מאדם רשע וזהו "עצת רשעים" כפי שכתוב בליקוטי מוהר"ן תורה ז, סימן ג: ואי אפשר לבוא לאמת אלא על ידי התקרבות לצדיקים, וילך בדרך עצתם, ועל ידי שמקבל מהם עצתם, נחקק בו אמת, כמו שכתוב (תהלים נא): "הן אמת חפצת" - כשאתה חפץ אמת, בטוחות ובסתום חכמה תודיעני - כי העצות שמקבל מהם הוא בחינת נשואין וזיווג וכשמקבלין עצות מרשעים, הוא בחינת נשואין בקליפה. "הנחש השיאני" (בראשית ג). לשון נישואין עצות הנחש שקיבלה הוא בחינת נישואין, ועל ידי נישואין הטיל בה זוהמה. ובמעמד הר סיני פסקה זוהמתן (שבת קמו). עיין רש"י שם כי שם קבלו תרי"ג עיטין דקדושה (זוהר יתרו דף פב) והיתה להם נישואין בקדושה. ולמה נקרא עצה בבחינת נישואין? כי הכליות יועצות (ברכות סא), וכליות הם כלי ההולדה, כלי הזרע. נמצא, כשמקבלין ע-צ-ה מאדם, כאילו מקבלין ממנו ז-ר-ע, והכל לפי אדם, אם רשע או צדיק. עכ"ד עיי"ש באריכות. וזה "אשר לא הלך בעצת רשעים" היינו שלא בא מאדם רשע כנזכר ובכך הפחית את גודל ההתחככות וההשפעה השלילית של היצר בעצמו עוד בטרם עיבורו, כי הלא נאמר: "מעשה אבות סימן לבנים". וגדול ומכופל אושרו יותר אם זכה ל "ובדרך חטאים לא עמד" כלומר שבזמן ביאת אביו על אמו הייתה טהורה ללא חשש נידה שכידוע מהספרים הקדושים מזיק ענין זה לוולד באופן רוחני, ובכך המשיך והפחית את גודל ועוצמת ההסתברות של היצר להצליח ולהזיקו לכשייוולד בעבודת השם. וכינה את האישה בתואר

"דרך" ובתואר "חטאים" משום כך: "דרך" מפני שהיא זאת שמופקדת על חינוך הילדים והדרכתם בדרך הטוב כפי שכתוב נשים שמסייעות לבעליהן ללמוד תורה, ומדרבנות אותם שילכו לשיעורי תורה [אף שנשארות לבדך בבית], וכן מחנכות את בניהם ללמוד תורה, נחשב להן כאילו הן בעצמן למדו תורה, ומתחלקות עימהם בעולם הבא בשכר הלימוד שלמדו. במסכת ברכות (דף יז.) אמר ליה רב לרבי חייא: נשים במאי זכיין? באקרויי בנייהו לבי כנישתא, ובאתנויי גבריייהו בי רבנן, ונטרין לגבריייהו עד דאתו מבי רבנן. [ממתינות לבעליהן, ונותנות להם רשות ללכת וללמוד תורה בעיר אחרת]. רש"י

מפני שאם לא יזהר להישמר ממנה האדם בדבר האסור יבוא על ידה "ו" חטאים החטאים ועוד מפני שלאחר שחטאה בעץ הדעת לקחה אותה ואת אדם לכל הראשון וכל זרעם הבא אחריהם ל"דרך חטאים" עד ביאת גואל צדק שיבוא העולם לתיקונו.

ועל עניין הזרע מהאב בזמן התשמיש ציין ואמר: "אשר לא הלך" ובזמן שנקלט אצל האם ציין ואמר: "ובדרך חטאים לא עמד" לרמוז את דברי הגמרא נדה דף לא-א. תנו רבנן שלשה שותפין יש באדם הקב"ה ואביו ואמו אביו מזריע הלבן שממנו עצמות וגידים וציפורניים ומוח שבראשו ולבן שבעין אמו מזרעת אדם שממנו עור ובשר ושערות ושחור שבעין ומוח התינוק ה-ו-ל-ך אחר האב, ואז שכבר הגיע ונקלט אצל האם הוא ע-ו-מ-ד, היינו שכעת הוא עומד אצל האם במתקונתו שממנה הוא הגיע שזה האב כנזכר. וכאשר זכה ל"אשר לא הלך בעצת רשעים" וכן "ובדרך חטאים לא עמד" כפי שהסברנו יזכה גם ל"ובמושב לצים לא ישב" היינו בזמן שישב תשעה חודשים ברחם אמו יהיה לו את המזג הנדרש להבין ולקלוט טוב יותר את התורה שילמדהו המלאך כפי שמביאה את העניין הגמרא בנדה דף ל-ב. עי"ש באריכות.

והלא נאמר באבות שניים שיושבין ואין דברי תורה ביניהם הרי זה מושב לצים ועל זה אמר: "ובמושב לצים לא ישב" היינו שאותו תינוק יזכה ללמוד את התורה כראוי עוד מבטן אמו, וזה שממשיך "כי אם בתורת השם חפצו" כלומר: כי אם בתורת השם שמלמדו המלאך חפצו ואז כשיצא מבטן אמו אז.. "ובתורתו יהגה יומם ולילה" היינו ובתורתו שלמד בבטן אמו יהגה יומם ולילה. ולתורה שלמד בבטן אמו קרא "תורת השם" כי אין לתינוק את הקניין בה עדיין ואז כשיצא מבטן אמו אמר: "ובתורתו יהגה" כלומר ובתורתו שלמד ברחם אמו ושכעת ילמדה בכוחות עצמו שאז יש לו קניין ושכר עליה "יהגה יומם ולילה" וכשאמר "ובתורתו" שזה לאחר הלידה כנזכר הזכיר עניין של יום ולילה וכשאמר "כי אם בתורת השם חפצו" שזה ברחם לא הזכיר יום ולילה לומר לך שברחם האם אין הפרש וחשיבות בין יום ולילה לתינוק כי שם הכל שווה אבל כשיצא לאוויר העולם כבר יש משמעות הפרש וחשיבות ליום וללילה. ואם זכה לכל זה אז בוודאי יזכה להמשך הפסוק: "והיה כעץ שתול וגו.."

פרק ב'

פירוש: רמז "ז". "אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. שאל ממני ואתנה לך שביום פטירתו של הצדיק בהילולה שלו יש עת רצון גדול מאת הקב"ה שהתפילות של הצדיק עלינו יתקבלו וזה "אמר אלי בני את אני היום ילדתיך" היינו שביום זה נפטרת מן העולם והוא כעין לידה ממש ככתוב (אבות פרק ד-כב) הילודים למות והמתים להחיות. ומכיון שצדיק אתה ועל הצדיקים נאמר (חולין דף ז-ב) גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן. על כן "שאל ממני ואתנה" כלומר התפלל אלי בעבור עם ישראל ושאל ממני ואתנה לך שאלתך

פרק ד'

בני איש עד מה כבודי לכלמה תאָהבון ריק תבקשו כזב סלה. ודעו כי "ג" [פ"ד ג'] פירוש: כתוב בברכות "הפלה יהוה חסיד לו יהוה ישמע בקראי אליו דף יד-א. אמר רב כל הנותן שלום לחברו קודם שיתפלל כאילו עשאו במה. שנאמר (ישעיה ב-כב) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא אל תקרי במה אלא במה עכ"ד. וזה שמתאונן אדוננו דוד המלך ואומר "בני איש עד מה כבודי לכלימה" היינו כמה תזלזלו בכבודי ותתעלמו ממה שכתוב בגמרא שהבאנו "אל תקרי במה אלא במה" וזה "עד מה" שאתם אמורים

לכבדני קודם התפילה ובכלל, ולשאול לשלומי בבחינת אל תקרי במה אלא במה כפי שהסברנו ואצלכם ה"מה" שהוא אל תקרי במה אלא במה כמובא בגמרא "כבודי לכלימה" ולא זו בלבד אלא גם "תאהבון ריק תבקשו כזב סלה" וממשיך ואומר אע"פ שכל הנותן שלום לחבירו קודם התפילה כאילו עשאו כמובא, אצלי זה לא מוריד ולא מעלה רק שאתם תתחייבו שהכלמתוני וזה שגומר הפסוק: "ודעו כי היפלה השם חסיד לו השם ישמע בקראי אליו" ולא אזדקק לכם שתעשוני כדברי הגמרא: "כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאילו עשאו". כי אצלי האמונה והדבקות בקב"ה מעל לכל השפעה חיצונית שלא מורידה ולא מעלה רק שאתם תתחייבו שהכלמתוני כאמור.

[פ"ד ט'] רבות דובר בעניין מעלות וחשיבות "ט". "בשלום יחדו אשכבה ואישן השלום וכן על ארס והרס המחלוקת ורבו הראיות כך שנקצר.. וכך אומר השם אם עם ישראל "בשלום יחדיו" אז אני כביכול "אשכבה ואישן" היינו שכביכול כבר אין לי יותר טרדות ואני פנוי לישון

פרק ט'

[פ"ט ד'] פירוש: כתוב ברצות. "ד'. "בְּשׁוֹב אוֹיְבֵי אַחֲזָר יִכְשְׁלוּ וַיֵּאבְדוּ מִפְּנֵיךְ השם דרכי איש גם אויביו ישלים אתו, וזה שכתוב "בשוב" היינו בשובי אליך בתשובה ילכו ויסוגו אויבי "אחור" מדרכם הרעה וישלימו איתי ואם לא תהיה להם הזכות להשלים איתי מחמת גודל רשעם אז "יכשלו ויאבדו מפניך" ונמצא שאחר התשובה בין כך ובין כך לא יישארו לי אויבים.

הנה שמעתי שכתוב שלמעלה בשמיים אצל הקב"ה להבדיל ממלאכי השרת שנמצאים קרוב לקב"ה מלאכי החבלה ממוקמים במרחק ממנו יתברך היינו שמקצה להם מקום אבל במרחק, אע"פ שהוא בראם ועושים את שליחותו. ואומר אדוננו דוד המלך ושואל "למה השם תעמוד ברחוק תעלים לעיתות?" בצרה

ומשיב ומתרץ "בגאות רשע ידלק עני" היינו "למה השם תעמוד ברחוק" ממלאכי החבלה וממקם אותם אתה במרחק ממך? משום שאתה "תעלים לעיתות בצרה" היינו תעלים עניך מלראות את נשמות הרשעים מתייסרים בדין שעושים בהם מלאכי החבלה בשעה שהם (הרשעים) בעת צרה. והטעם לדבר הוא: "בגאות רשע ידלק עני" כלומר משום שבחייהם רדפו את העני ברוב חוצפה וגאווה והלא נאמר על בעל גאווה "אין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת" וכן אומר אדוננו "גבה עיניים ורחב לבב אותו לא אוכל"

פרק י'

ד'. "רָשַׁע כְּגִבֵּה אָפוּ בַל יִדְרֹשׁ אֵין אֱלֹהִים כֹּל מְזִמּוֹתָיו. יִחִילוּ דְרָכָיו בְּכֹל עֵת מְרוֹם [פ"י ד'] היינו רשע כל עוד נשמתו באפו כלומר שחי "מִשְׁפָּטֶיךָ מִנְגִּדוֹ הוא לא דורש את הקב"ה אבל כשזה מגיע לו: "כגובה אפו" דהיינו לנשמה שנופחה באפו כנאמר "ויפח באפו נשמת חיים" נמצאת בסכנה של חולי או מוות אז פתאום ה: "בל ידרוש, אין" כלומר שפתאום הוא כן דורש את הקב"ה ומבקשו כי חס על חייו ויתרה מכך "אלהים כל מזימותיו" שעכשיו גם כל מזימותיו לקב"ה ומנסה כביכול להטיב דרכיו שירחמהו השם ואמר "מזימותיו" ולא אמר פעולותיו או מעשיו לרמוז לך שהקב"ה יודע שהכל מזימה בכדי להינצל מהרעה שפקדה אותו אך עם כל זאת ממשיך הפסוק ואומר "יחילו דרכיו בכל עת" היינו שמצליח הקב"ה את דרכיו משום שקורא ומתפלל אליו. כמו שנאמר בתהילים פרק ע"ח "ויפתוהו בפייהם ובלשונם יכזבו לו

וליבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו. והוא רחום יכפר עון ולא ישחית, והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו" כי כבר אמרו חז"ל "מפני שלושה דברים מאריך הקב"ה אפו עם הרשעים שמא יעשו תשובה שמא עתידים לצאת מהם צדיקים או לשלם להם שכרם בעולם הזה ולאבדם לעולם הבא" והשם ברחמיו חושב ונותן לו הזדמנות שמא יעשה תשובה והראייה שהכל

תרמית הוא המשך הפסוק "מרום משפטיך מנגדו" כלומר שמשפטיך ומצוותיך נמצאים מרום גבוה ורחוק מנגדו שלא חושב לקיימם באמת

[פ"י ט"ו] פירוש: לאחר "טו". "שָׁבַר זְרוּעַ רָשָׁע וְרַע תִּדְרוֹשׁ רָשָׁעוֹ בַל תִּמְצָא שתשבור את זרוע הרשע שעמה הוא מוציא לפועל את מירב פשעיו כמו הגזל, הרצח, העריות וכו'.. אז "רע תדרוש רשעו" כלומר שתדרוש ותחפש את רשעו של אותו רשע "בל תמצא" לא תמצאו כי אין לו כיצד להוציאו אל הפועל, והוא עניין שיש רשעים גמורים שהם ככלי חרס שנטמא שתקנתו היא שבירתו רח"ל

פרק י"ג

ב'. "עַד אָנָּה תִּסְתִּיר אֶת פְּנֵיךָ מִמֶּנִּי. עַד אָנָּה אֲשִׁית עֲצוֹת בְּנַפְשִׁי יְגוֹן בְּלִבִּי." [פסוק ב'] פירוש: דוד המלך ע"ה אומר להשם "עד אנה תסתיר את פניך ממני" ומהי ההסתרה שהשם מסתיר ממנו? ההסתרה היא שהשם לא נותן לו עצות ישרות שיסייעו לו לעבוד אותו ביתר יעילות ככתוב "הורני השם דרכך" ועוד פסוקים הרבה.. וזה שממשיך "עד אנה אשית עצות בנפשי" כלומר עד מתי

אצטרך לעבוד אותך עם העצות שאני שם בנפשי? לפיכך, נמצא שהעצה היא גילוי פנים ע"פ סמיכות הפסוקים "עד אנה תסתיר את פניך ממני עד אנה אשית עצות בנפשי". ומכיוון שהעצה היא גילוי פנים כנזכר נמצא שעקב חסרון העצה גם הלב סובל כי העצה היא בלב ככתוב: "מים עמוקים עצה בלב איש.. וזה שמסיים "יגון בלבבי"

ד'. אומרת הגמרא "אם ראית ת"ח שעבר עברה ביום אל תהרהר אחריו בלילה שמא עשה תשובה" כי בזמן הלילה בטרם מפקיד האדם את נשמתו לבורא צריך הוא לפרט כל חטאיו, ויתוודה ויתחרט עליהם ויקבל עליו שלא לחטוא להבא. וזה שאומר "האירה עיני פן אישן המות. פן יאמר איבי יכלתי צרי יגילו כי אמוט" היינו אם עברתי עברה ביום "האירה עיני" להשכיל ולדעת כי חטאתי לפניך על מנת שאעשה תשובה וכל זאת "פן אישן" היינו ארדם בלא תשובה ואחשב למת כי רשעים בחייהם קרואים מתים. וזה שממשיך "המוות" שאחשב למת כנזכר ויקויים בי המשך הפסוק "פן יאמר אויבי יכלתי" שהוא היצה"ר "צרי" שהם חיילותיו "יגילו כי אמוט"

ו'. "וְאֲנִי בְּחֶסֶדְךָ בְּטַחְתִּי יִגַּל לִבִּי בִישׁוּעֶתְךָ אֲשִׁירָה לִיהוָה כִּי גָמַל עָלַי." פירוש: במסכת סנהדרין דף צח-ב. שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מה יעשה

אדם וינצל מחבלו של משיח? והשיב יעסוק בתורה ובגמילות חסדים עכ"ד. זה שאומר הפסוק: "ואני בחסדך בטחתי" היינו כנגד גמילות חסדים שבטוחני שמצווה זו תסייע ותגן בעדי, ועוד "יגל ליבי בישועתך" כנגד התורה שנאמר: (תהלים כ-ו) נרננה בישועתך וגו'.. שהיא התורה, ועם שני בחינות אלה "אשירה להשם כי גמל עלי" כי בוודאי יגמול לי השם כצדקי וכתומי עלי ויצילני מחבלי משיח

פרק ט"ז

ח'. "שְׁוִיתִי יְהוָה לְנֶגְדֵי תְמִיד כִּי מִיְמִינִי בֵּל אָמוּט. לֶכֶן שָׂמַח לִבִּי". פירוש: הגמרא אומרת יסורים באים על האדם יפשפש במעשיו, פישפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. וזה שאומר שכל מה שאני זוכה "לשיותי השם" ששם אני את השם לנגד עיני זה ע"י הדברים הבאים "לנגדי" היינו היסורים, שאני מפשפש במעשי ומבין את רמזיו איך לתקן מעשי ולהתקרב אליו יתברך. ושמה תאמר שזו היא ההנהגה של הקב"ה בעולם עם כל הצדיקים, לזה שואל הפסוק "תמיד"? היינו תמיד שתשלח יסורים הם רמזים לתקן את מעשי? ומשיב שיש עוד בחינה של צדיקים גמורים שמקבלים יסורים מצד החסד כדי לזכותם לשכר או כדי להגן על הדור וזה "כי מימני" שימין רומז לחסד כידוע וזאת למרות ש.. "בל אמוט" שלא מעדתי מדרכי ומעשי, על יסורים כאלו אומר אדוננו דוד המלך "לכן שמח ליבי"

פרק י"ז

ב'. "מִלְפָּנֶיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא עֵינֶיךָ תַּחְזִינָה מִיִּשְׂרָאֵל. בְּחַנְתָּ לִּבִּי פְקַדְתָּ לִּילָה צָרְפַתְנִי בַל תִּמְצָא זְמַתִּי בַל יַעֲבֹר פִּי. לַפְּעֻלוֹת אָדָם בְּדַבֵּר שְׁפָתֶיךָ אָנִי שְׁמַרְתִּי אַרְחוֹת פִּירוּשׁ: "מלפניך משפטי יצא" היינו משפטי שאני שופט את "פְּרִיץ בני עמי מתוקף היותי מלך יצא הוגן וצודק "מלפניך" כלומר שגם אתה תסכים איתו, כי צריך סיעתה דשמיה גדולה לפסוק ע"פ דעת תורה וזה שממשיך "עיניך תחזינה מישרים" שרק עיניך יכולות לחזות את המשפט הישר ולפי כך אני מבקש שבזמן המשפט "בחנת ליבי" שתבחן לבי אם הוא זך ונקי ללא כל השפעה שלילית של היצר וזה "פקדת לילה" ופקדת הוא לשון חיסרון כמו "ופקדתי בשבט פישעם" כלומר שתראה אם ליבי בשעת המשפט מחוסר מכח השפעת היצר וכל דעה שלילית שלא ע"פ דעת תורה שהוא משול ללילה וחושך לפי שמחשיך את עני האדם לבחור בטוב. ואם תמצא שאני כן מושפע ממנו אז אני מבקש ש... "צרפתי" שתצרוף ותזכך את ליבי לדון דין אמת. אם זכיתי ל.. "בל תמצא זמותי" היינו שלבי נקי מזממו של היצר שכעת נמצא בליבי בשעת הדין וזממו הוא כאילו זממי לפי שאיני מבחין בו, מוטב ואם לאו היינו שכן היצר משתתף בדין איתי מבקש אני ממך ש.. "בל יעבור פי"

שח"ו לא אזכה להוציא את הפסוק לאויר העולם ולא תצא תקלה תחת ידי וכל מה שאפסוק לבני אדם לפעול על פיו בדין התורה שאדון וזה "לפעולות אדם" יהיה אך ורק "בדבר שפתיך" שכביכול אתה בעצמך תוציא את הפסוק בשמיים ואני רק יקבל את ההשראה. ואז אזכה ל.. "אני שמרתי אורחות פריץ" שאשמר מהיצר שהוא פריץ מלהוציא את אורחותיו הרעים שרוצה להטעותני בדין

פירוש: אומרת הגמרא בחולין דף ז-ב. אין "ד". "לפעולות אדם בדבר שפתיך" אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה שנאמר: (תהלים לז-כג) "מהשם מצעדי גבר כוננו" עכ"ד. וזה שאומר הפסוק: "לפעולות אדם" היינו שכל הפעולות שעושה האדם בגשמיות כאן בעולם הזה הם אך ורק "בדבר שפתיך" היינו שמכריזין עליו מלמעלה קודם לכן

פרק י"ח

פירוש: הנה אומרת הגמרא. "ו'. "חבלי שאול סבבוני קדמוני מוקשי מות אין יסורים בלא עוון ואין מיתה בלא חטא וכן אומר אדוננו אוילים מדרך פשעם ומעוונותיהם יתענו וכן הנביא אומר עוונותיכם היטו אלה. שכן אין באה פורענות על האדם קודם שחטא, וכאן מצדיק דוד המלך ע"ה עליו את הדין באומרו "חבלי שאול סבבוני" שהם היסורים והצרות, אבל! "קדמוני" היינו קדמו לאלה החבלי שאול "מוקשי מות" עברות שהיו לי כמוקשי מות שדרכת עליהם כלומר נכשלתי בהם וכתוצאה מכך "חבלי שאול סבבוני"

פירוש: על דרך הצחות, אומרים העם. "ט'. "עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל אין עשן בלי אש. וזה שאומר "עלה עשן באפו" ואם שאלת היכן האש? לזה המשיך "ואש מפיו תאכל"

כב'. "כי שמרתי דרכי יהוה ולא רשעתי מאליהי. כי כל משפטיו לנגדי וחקתי דרכי פירוש: "כי שמרתי" לא אסיר מני. ואהי תמים עמו ואשתמר מעוני השם" כנגד המצוות שהשכל מחייבן, "ולא רשעתי מאלוקי" כנגד המצוות וזה שממשיך שטעמם ידוע לקב"ה בלבד, (ועיין פרק נ' שביארנו היטב הדבר) המצוות שהשכל מחייבן הן לנגדי שהם המשפטים כי כל משפטיו לנגדי" היינו כל

ואותם אני שומר ככתוב. מובנות ומוסכמות הן כולן. יש עליהם טעם ודעת ושמה תאמר שהמצוות שטעמם ידוע לו יתברך בלבד אני כי שמרתי דרכי השם תלמוד לומר "וחוקותיו לא אסיר מני" היינו החוקות שטעמן? ח"ו מזלזל בהם יתברך ככתוב בפרה אדומה: "חוקה חקקתי גזרה גזרתי ואין ידוע ומובן רק לו

אחריה" וזה "ולא רשעתי מאלוקי" היינו לא רשעתי מהמצוות לכם לערער שטעמם ידע ומוכן לאלוקי בלבד! וזה שממשיך וגומר "ואהי תמים עימו ואשתמר מעווני" היינו שאלה המצוות שטעמם ידוע לו יתברך צריך לקיים בתמימות ובלא ספקות ח"ו וזה "ואהי תמים עימו" וע"י כך "ואשתמר מעווני" היינו שהשלכתי את שכלי ודעתי אליו יתברך ונשמרתי מעווני במצוות שאיני יודע טעמן.

פירוש: כתוב (משלי פרק ו) כי נר "כט". "כי אתה תאיר נרי יהוה אלהי יגיה חשכי מצוה ותורה אור. ומכיון שהמצוות נמשלו לנר אומר דוד המלך ע"ה "כי אתה תאיר נרי" כלומר שתאיר דעתי בטעמי המצוות ועשייתם וכל זה יהיה בזכות לימוד התורה שנמשלה לאור וזה "יהוה אלוהי יגיה חשכי" יגיה, כמו שכותב מצודת ציון: יזריח ויאיר. היינו בזכות שהקב"ה יגיה היינו יזריח ויאיר חשכי את החשכות שלי בהבנת לימוד התורה בהתאם לכך יאיר את נרי שהם המצוות בכך שאקבל טעם ודעת בהבנתם ועשייתם

פירוש: בזמן "אָרְדוֹף אוֹיְבֵי וְאַשְׁיגֶם וְלֹא אָשׁוּב עַד כְּלוֹתֶם לַח". בשם חכם מו"ר שאני בתשובה ומעשים טובים וידי על העליונה אז "ארדוף אויבי ואשיגם" אבל אם "ולא אשוב" היינו שלא אשוב בתשובה ולא יהיו לי זכויות אז אצטרך לחכות "עד כלותם" ... היינו עד שיכלו בזמנם ובעיתם מבלי שאקדימם אני.

מד'. "תְּשִׁימֵנִי לְרֵאשׁ גּוֹיִם, עִם לֹא יִדְעֵתִי יַעֲבֹדוּנִי. לְשִׁמְעֵ אֲזַן יִשְׁמְעוּ לִי, בְּנֵי נֹכַר תַּחֲלִיל לִפְרוֹשׁ אַקְדִּים וְאֵבִיא לְךָ אֶת מֵאֵמֶר חַז"ל מִלִּקוּט. "יִכְחָשׁוּ לִי שִׁמְעוֹנִי פֶרֶשֶׁת זֹאת הַבְּרָכָה זֹו לְשׁוֹנֵם: "וַיֹּאמֶר הַשֵּׁם מְסִינִי בֵּא" כְּשִׁנְגַלָה הַמְּקוֹם לִיתֵן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל לֹא עַל יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּד נִגְלָה אֵלָא עַל כָּל הָאוֹמוֹת בְּתַחֲלִילָה הַלֵּךְ לְבִנֵי עַשְׂיָו וְאָמַר לָהֶם: מִקְּבִלִין אַתֶּם אֶת הַתּוֹרָה? אָמְרוּ לוֹ מַה כְּתִיב בְּהָ? אָמַר לָהֶם לֹא תִרְצַח, אָמְרוּ לוֹ כָּל עֲצֻמָּן שֶׁל אֹתָם הָאֲנָשִׁים אֲבִיהֶם רֹצַח הוּא שְׁנֵאֵמַר: "וְהִידִים יְדֵי עַשְׂיָו" וְעַל כֵּךְ הִבְטִיחוּ אֲבִיו "וְעַל חֲרַבְךָ תַּחֲיֶה" הַלֵּךְ אֲצֵל בְּנֵי עַמּוֹן וּמוֹאָב אָמַר לָהֶם מִקְּבִלִין אַתֶּם אֶת הַתּוֹרָה? אָמְרוּ לוֹ מַה כְּתִיב בְּהָ? אָמַר לָהֶם לֹא תִנְאַף, אָמְרוּ לוֹ כָּל עֲצֻמָּה שֶׁל עֵרוֹוָה שֶׁלָּהֶם הִיא שְׁנֵאֵמַר: "וְתַהֲרִין שְׁתֵּי בָנוֹת לוֹט מֵאֲבִיהֶן" הַלֵּךְ וּמִצָּא אֶת בְּנֵי יִשְׁמַעֵאל אָמַר לָהֶם מִקְּבִלִין אַתֶּם אֶת הַתּוֹרָה? אָמְרוּ לוֹ מַה כְּתִיב בְּהָ? אָמַר לָהֶם לֹא תִגְנוֹב אָמְרוּ לוֹ כָּל עֲצֻמָּן שֶׁל אֲבִיהֶם לִיסְטִים הִיא שְׁנֵאֵמַר: "וְהוּא יִהְיֶה פֶּרָא אָדָם" לֹא הִיִּתָּה אוֹמָה בְּאוֹמוֹת שֶׁלֹּא הַלֵּךְ הַקְּב"ה דִּיבֵר וּדְפַק עַל פֶּתַחַה אִם יִרְצוּ וַיִּקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה. וְכֵן ב"ה יִתְבָּאֵרוּ הַפְּסוּקִים הַבָּאִים: עַל עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדִים וְאָמַר נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע אָמַר הַפְּסוּק "תְּשִׁימֵנִי לְרֵאשׁ גּוֹיִם עִם לֹא יִדְעֵתִי יַעֲבֹדוּנִי" הִינּוּ אֲנַחְנוּ עִם יִשְׂרָאֵל רֵאשׁ לְכָל הַגּוֹיִם וְלַעֲתִיד יִתְקִיִם בְּנוֹ מַה שְׁכָתוּב: "יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְךָ לְאוֹמִים" וְזֶה "עִם לֹא יִדְעֵתִי יַעֲבֹדוּנִי", וְאֵילוֹ עַל הַגּוֹיִם אָמַר הַקְּב"ה: "לְשִׁמְעֵ אֲזַן יִשְׁמְעוּ לִי" הִינּוּ כְּפִי שֶׁמֵּבִיא הַמְּדַרֵּשׁ "לְשִׁמְעֵ אוֹזְן" שְׂרוֹצִים לְשִׁמְעֵ תַּחֲלִילָה בְּאוֹזְנָם מַה כְּתוּב בְּתוֹרָה וְכֵן יַחֲלִיטוּ אִם "יִשְׁמְעוּ לִי" וְאִם לֹא, יוֹצֵא שׁ... "בְּנֵי נֹכַר יִכְחָשׁוּ לִי" כְּלוֹמַר שֶׁקֵּב סִירוּבָם לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה לְאַחַר שֶׁבִיקְשׁוּ

לדעת מה כתיב בה מעלה אני עליהם את הכתוב שכיחשו הם בי וזה "בני נכר יכחשו לי" וכל זאת למה? שלא רק שכפרו בתורת אלה שכפרו הם בכבודי ובעצמי משום שנגלתי עליהם ברוב עוז והדר.

פרק י"ט

מקצה השמים מוצאו ותקופתו על קצותם ואין נסתר מחמתו. תורת יהוה ". ז' כתוב במשנה "תמימה משיבת נפש עדות יהוה נאמנה מחכימת פתי קנים - פרק ג - משנה ו' רבי שמעון בן עקשיא אומר, זקני עם הארץ, כל זמן שמזקינין, דעתן מטרפת עליהן, שנאמר (איוב יב), מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח. אבל זקני תורה אינן כן, אלא כל זמן שמזקינין, דעתן מתישבת עליהן, שנאמר (שם), בישישים חכמה וארך ימים תבונה. וכך הפירוש: "מקצה השמים מוצאו" בבחינת מה שכתוב בדברים ל' "אם יהיה נדחך בקצה השמים משם

יקבצך השם אלוקיך ומשם יקחך" היינו שמוצאו כלומר מהותו של זה האדם הוא בקצה השמים נידח ורחוק מאת השם בלא תורה ומצוות וצריך הוא את חסדי השם שיקבצו ויקחהו משם ויחזירו למוטב וזה "מקצה השמים מוצאו" ולא די בזה אלה שגם מאריך ימים וזה "ותקופתו" היינו תקופת משך חייו "על קצוותם" עד הקצה האחרון שיכול בן אנוש לחיות ולהאריך ימים "ואין נסתר מחמתו" והלא כתוב בקהלת פרק ז' "כי כעס בחיק כסילים לנוח" והרי מנינו עם הארץ שמזקינין ודעתו מטרפת עליו. ולעומת זאת זקני תורה אשר עוסקים ב... "תורת השם תמימה" גם כן מאריכים ימים והיא "משיבת נפש" היינו משיבה להם את נפשם בכל יום מחדש לעבודת הבורא ולא זו בלבד אלא שגם מחכימים בה יותר ויותר וזה "עדות השם נאמנה מחכימת פתי" וכאן רמזנו את זקני תורה כל זמן שמזקינין ודעתם מתישבת עליהם.

הנה כבר פרשו פסוק זה באחד הספרים "משפטי יהוה אמת צדקו יחדו".¹ ואינני יודע היכן פירושו רק שמעתי. ופירשהו כך: שלמרות שלפעמים נעשה דין באדם מסוים וביחד איתו סובלים עוד הרבה כגון ח"ו שהולך אבי המשפחה ואז יש צער גם לאישה הילדים קרובים חברים וכו', עם כל זה הדין דין אמת כמו שכתוב "צדיק אתה השם וישר משפטיך". או "אל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא" וזה שאומר הפסוק "משפטי השם אמת" היינו שנראה כאילו עשה הרבה משפטים (דינים) כי גם המשפחה הקרובים וכו' גם הם סובלים אבל אם כל זה "צדקו" היינו שהכל בצדק ובמשפט למרות ה... "יחדיו" שהרבה אנשים סובלים מאותו דין ח"ו שנעשה באותו אדם מסוים שלו היה מגיע העונש, עד כאן פירוש הפסוק ששמעתי. והנה עלה בדעתי לומר כך שהנה רואות עיננו שבמשך הדורות קמו ביהדות זרמים הרבה שכל זרם מרים ונושא איתו דגל מסוים כגון הכיפות הסרוגות מרים את דגל ארץ ישראל השלמה וכן יישוב הארץ, הליטאים את דגל חשיבות הלימוד וההתמדה

בתורה, החב"ד את דגל אהבת ישראל, הברסלבים את עניין חשיבות עבודת השם בשמחה וכן הלאה וכן הלאה וזה שאומר הפסוק "משפטי השם אמת" היינו שכל משפטי השם של כל אותם זרמים, מחנות, הנושאים את הדגלים שצינו ועוד אחרים שלא נגענו בהם שכל זרם ומחנה באשר הוא הם "אמת", אבל מתי יהיו הם "צדקו"? כלומר מתי יהיה עניינם צודק ונכון לפעול על פיו? מתי שיהיו הם "יחדיו". כלומר שכל הזרמים והמחנות יתאחדו וכל זרם או מחנה ילמד מחברו את התכונה החשובה שאתה הולך ולוקח אותו זרם והופך אותה נר לרגליו, זה באופן כללי. ובאופן האישי יש לומר שהאדם לא יפסול שום זרם, מחנה או חסידות מסוימת כל עוד אין להם דעות שנוגדות דעת תורה כמובן. וילמד מכולם ובכך יגיע לשלמות הרצויה כי יקח את כל הבחינות הנצרכות בכללות לעבודתו יתברך כפי שהן מפוזרות אצל כולן, וזה שאמר המן הרשע "יש עם אחד מפוזר ומפורד" היינו מפוזר בכל קצווי העולם ומפורד בינו לבין עצמו שאין אחדות ביניהם, שידע אותו רשע את זה הסוד.

הַנְּחַמְדִּים מְזַהֵב וּמְפַז רַב וּמְתוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְנֹפֶת צוֹפִים. גַּם עֲבָדְךָ נִזְקֵר ". י"א"
בָּהֶם
כתוב חלב ודבש תחת לשונך שהתורה נמשלה בין היתר לדבש ושלמה המלך
ע"ה אמר "דבש מצאת אכול דרך פן תשבענו והקאתו" וזה שאומר דוד המלך
ע"ה
ומתוקים מדבש ונופת צופים" ועם כל זה "גם עבדך נזהר בהם" היינו ללמוד
"כפי
העת המקום והזמן בכדי שלא יהיה שבירת הכלים.

פרק כ

יִשְׁלַח עֲזָרְךָ מְקַדָּשׁ וּמְצִיּוֹן, יִסְעֶדְךָ. יִזְכֹּר כָּל-מִנְחֹתֶיךָ וְעוֹלֹתֶיךָ יְדִשְׁנָה סֵלָה. ". ג'
הנה כתוב "בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול "
לו

וכתב שלמה המלך ע"ה "יש דרך ישר בעיני איש ואחריתה דרכי מוות" ואומר
דוד

המלך ע"ה איך תדע שהשם מנהיג אותך בכבודו ובעצמו ואין אתה נמצא
בדרך שישרה היא כעת בעיניך ואחריתה דרכי מוות? כמאמר שלמה ע"ה,
ושהקב"ה "ישלח עזרך מקודש" היינו שמה שתשיג בעולם הזה ברוחני וגשמי
יהיה מבחינת קודש מאת השם ובהשגחה פרטית מתי ש... "ומציון יסעדך"
היינו מציון שעולה בגימטריה 156 כמניין יוסף כידוע שהוא רמז ליסוד היינו
שמירת הברית. מתי שמציון שהוא שמירת הברית "יסעדך" כמאמר הגמרא
ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. אז תדע שכל מה שקיבלת בעולם הזה
היה מבחינת "ישלח עזרך מקודש" היינו שקיבלת הכל מצד הקדושה ולא מצד
הסיטרא אחרת ולא זו בלבד אלא שכל מעשיך יעלו לרצון לפניו יתברך וכן
תפילותיך יפעלו פעולתן ולא תהיה יניקה לסיטרא אחרת וזה "יזכור כל

מנחותיך ועולתך ידשנה סלה" שהם התפילות. כלשון רש"י ז"ל על הפסוק במקום "הם התפילות שאתם מתפללים במלחמה" (ואין לך מלחמה כמלחמת היצר).

על דרך שפרשו את הפסוק "יהוה" יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא". ה' צילך" היינו כשם שתתנהג עמו כך הוא יתנהג עמך כמו הצל שמתנהג לפי פעולות האדם בבחינת מה שכתוב באבות במידה שאדם מודד בה מודדין לו, וזה "יתן לך כלבבך" בין אם הוא טוב תקבל טוב ובין אם הוא רע תקבל רע וזה שגומר "וכל עצתך ימלא" היינו וכל מה שיעצת בליבך על אחרים ימלא הקב"ה עליך בין טוב ובין רע.

פרק כ"א

מתי שהאדם נותן "תאנות לבו נתתה לו וארשת שפתיו בל מנעת סלה". ג' ליצר את תאות ליבו לפגום בברית שהרי משכנו בלב האדם ככתוב "לב כסיל לשמאלו ולב חכם מימנו" שדרשו חז"ל על היצר הטוב והרע, אז מתקיים המשך הפסוק "וארשת שפתיו בל מנעת סלה" שלא יוכל להתגבר ולמנוע מהיצר מלפגום בלשון כי ברית המעור וברית הלשון הם אחד כידוע.

חיים שאל ממך נתתה לו ארך ימים עולם ועד. גדול כבודו בישועתך הוד". ה' פירוש: הצדיק "חיים שאל ממך" ע"מ לעבוד אותך כשם "הדר תשנה עליו שאנו מבקשים: למענך אלהים חיים וכן אומר דוד המלך ע"ה "למנות ימינו כן הודע" וזאת למה? "ונביא לבב חכמה" ולעומת זאת הרשע בלא שיבקש "נתת לו

אורך ימים" כאן בעולם הזה כדי לאבדו מן העולם הבא שהוא "עולם ועד" כמו שמכנה הזוה"ק את הרשעים ככלבים שצווחים הב לנו חיי הב לנו מזונה ושמה תאמר שנכון שלצדיק יש עולם הבא אבל העולם הזה הפסיד ח"ו? לזה המשיך ואמר "גדול כבודו בישועתך" כאן בעולם הזה ו... "הוד והדר תשווה" עליו לעולם הבא.

פרימו מארץ תאבד וזרעם מבני אדם. כי נטו עליך רעה חשבו מזמה בל". יא פירוש: נראה לפרש פסוקים אלה על דור הפלגה שכתוב עליהם. "יוכלו בסנהדרין דף קט-א. אמר רבי ירמיה בר אלעזר נחלקו ל.. ג' כיתות, אחת אומרת נעלה ונשב שם וכו'... וזו שאומרת נעלה ונעשה מלחמה נעשו קופים ורוחות ושידים ולילין עכ"ד. ועל זו הכיתה נתייחס. וזה שאומר הפסוק: "פרימו מארץ תאבד" שהוא הזרע, כפי שכותב רש"י ז"ל על הפסוק במקום:

לקב"ה הוא מתפלל שיאבד זרעו של עמלק הרשע. וכל זאת איך יאבדם?
"וזרעם מבני אדם" כלומר שתשנה את זרעם שלא יהיו מבני אדם ע"י שתהפכם
לקופים רוחות שידים ולילין כנזכר מהגמרא, וכל זה למה? "כי נטו עליך רעה"
במה שאמרו: "הבה נבנה לנו עיר ומגדל וכו'.. "חשבו מזימה" אך כאמור "בל
יוכלו" ככתוב "ויפץ השם אותם משם על פני כל הארץ" וגו'

פרק כ"ב

תחילה שאל "למה "אלי אלי למה עזבתני רחוק מישועתי דברי שאגתי". 'ב
עזבתני" ומיד השיב שהסיבה לכך היא משום ש... "רחוק מישועתי דברי "
שאגתי

כלומר שדברי שאגתי היינו התחונות והבקשות שאני שואג ומתפלל אליך
זכותן נמצאת "רחוק מישועתי" כלומר שהן לא מספיק זכות וברות בכדי
שתתקבלנה לרצון מלפניך. ויש להבין מאחר שתפילתו הייתה בבחינת שאגה
מדוע לא התקבלה לרצון? והתירוץ הוא לפי שאמר "דברי שאגתי" כלומר
ששאגתי לפניך היתה כדברים הנאמרים מהשפה אל החוץ. וזה "דברי שאגתי"
דברי דייקא! ובמזמור ל"ח מסביר איך אמורה להיות שאגה אמיתית באומר
"נפוגתי ונדכאתי עד מאד" כלומר "נפוגתי" שהוא עניין רפיון וחולשה כלשון
המצודת ציון שהוא כנגד הגוף "ונדכאתי" שהוא כנגד הרוח ככתוב "ואת דכאי
רוח יושיע" "עד מאד" וכתוצאה מכך "שאגתי" יוצאת "מנהמת ליבי" ולא
מהשפה
אל החוץ וכך צריכה להיות שאגה אמיתית.

כי סבבוני כלבים עדת מרעים הקיפוני כארי ידי ורגלי. אספר כל עצמותי ". 'ז
פירוש. "המה יביטו יראו בי. יחלקו בגדי להם ועל לבושי יפילו גורל
נראה לפרש הפסוקים על עוון משכב גויה רח"ל הנה ידוע מרבנו האר"י
הקדוש ז"ל כי הבא על הגויה מתגלגל בכלב ולעולם הבא קליפת הכלב של
העברה נקשרת בנפש החוטא כדרשת חז"ל בסוטה דף ג'-ב. ר"א אומר
קשורה בו ככלב שנאמר (בראשית לט-י) ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות
עמה. לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא עכ"ד. וכן דרשו על
הפסוק תהלים קה-יח. ענו בכבל רגלו ברזל אה נפשו. שנאמר ביוסף הצדיק
שאלו היה חוטא קליפת הכלב הייתה כשורה בו ככבל וכברזל בנפשו שלא
ניתן להסירה וכבל אותיות כלב. וידוע מהספרים הקדושים שהנשמה רואה
ומכירה בעברות של האדם בו היא מגולגלת ויש לה צער גדול מכל עברה
ועברה וחסד השם שאיננו חשים בכך וזה מכמה סיבות האחת שלא תתבטל
הבחירה והשניה שמגודל הצער היינו נופלים ח"ו ליאוש ומרפים ידינו מן
התשובה. וכך זועקת נשמת החוטא בבת אל נכר זעקת דומיה לקב"ה
ואומרת: "כי סבבוני כלבים" הם קליפות הכלב של עוון משכב גויה "עדת מרעים
הקיפוני" הם יתר שאר מלאכי החבלה שמצטרפים לקליפת הכלב, ואני "כארי

ידי ורגלי" כפי שמפרש מצודת דוד במקום על הפסוק: כארי: ישברו ידי ורגלי כמו הארי המשבר עצמות הנטרף בפיו עכ"ד. ואיני יכולה לבוא בדין וטענות עימהם שלא היו דברים מעולם מפני ש.. "אספר כל עצמותי" אני הנשמה מספרת ומגלה על פשעי מבלי שארצה וזה "אספר" ומהיכן אני מגלה על פשעי בין אם ארצה ובין אם לא? מ.. "כל עצמותי" כפי שמביא רבי נחמן מברסלב זכותו תגן עלינו בליקוטי מוהר"ן תורה ד'. וזה לשונו: ועוונותיו של אדם הם על עצמותיו, כמו שכתוב (יחזקאל לב) ותהי עוונותם על עצמותם, וכל עברה יש לה צירוף אותיות וכשעבר איזה עברה אזי נחקק צירוף רע על עצמותיו ע"ש. ו.. "המה" היינו הקליפות "יביטו" בעצמותי ו..? "יראו בי" את הצירוף הרע שנחקק על העצמות בהתאם לעברה ואז.. "יחלקו בגדי להם" שבגדי זה הלבוש הרוחני של המצוות ומעשים טובים ונקרא בלשון הזוהר הקדוש חלוקא דרבנן ורק "על לבושי" שהוא הגוף והוא כלבוש לנשמה כידוע מהספרים שלאחר שנלקח לא תהיה יותר תקומה לחוטא כי לא יוכל לשוב מעוונותיו על זה הם "יפילו גורל" בניהם בעוון של מי ילקח כי כולן רוצות לזכות בזה.

יְרֵאֵי יְהוָה הִלְלוּהוּ כָּל זֶרַע יַעֲקֹב כְּבָדוּהוּ וְגִירוֹ מִמֶּנּוּ כָּל זֶרַע יִשְׂרָאֵל. 'כד כי לא בָּזָה וְלֹא שִׁקָּץ עֲבֹת עֲנִי וְלֹא הִסְתִּיר פְּנֵיו מִמֶּנּוּ וּבִשְׁעוֹ אֵלָיו שָׁמַע. "חילק את עם ישראל לשלשה דרגות מהגדול לקטן "יראי השם: פירוש" "זרע יעקב" "כל זרע ישראל" ואמר: "יראי השם הללוהו" היינו ליראי השם הגדולים במעלה מהם נדרש להלל את הקב"ה לפי גודל מעלתם וצדקותם להודות על הרעה כעל הטובה ולהאמין בהנהגתו יתברך לטוב ולרע, "כל זרע יעקב כבדוהו" הם היותר קטנים במעלה ולפיכך לא נקט לשון הלל אלא אמר כבדוהו שמהם נדרש לכבד ולהוקיר את הנהגתו יתברך ולהאמין שהכל מאתו גם כשלא הכל מובן ויש מעט ספקות ח"ו והמשיך "וגורו ממנו כל זרע ישראל" הם הפחותים שבעם ישראל המון העם שמהם נדרש לכל הפחות לגור ולפחד מיראת העונש שהיא הדרגה הפחותה במעלות העבודה ולכל הפחות לא יחסירו זאת מלבם לפי קטנותם. ואם תבוא לומר שמא רק ליראי השם הגדולים במעלה עונה הקב"ה ורק אותם שומע לזה המשיך וחילק את את אופן עניית הקב"ה לשלשת הדרגות שמנינו כל דרגה לפי מעלתה כך גם מעלת עניית הקב"ה לכולם! כנגד "יראי השם" אמר "כי לא בזה ולא שיקץ עני" שהקב"ה מחשיבם כעניים שאסור לבזותם ולשקצם ותפילתם מתקבלת מצד הרחמים כשם שיש חובה לחון ולרחם על העני ואין בודקים אחריו, ואדוננו דוד שידע סוד עניין זה ביקש ואמר (תהלים מ-יח) "ואני עני ואביון אדוני יחשב לי עזרתי ומפלטי אתה אלוהי אל תאחר" היינו מאחר שאני מבקש שתפילתי תחשב כתפילתו של עני ואביון וזה "ואני עני ואביון יחשב לי" לפיכך "עזרתי ומפלטי אתה" שודאי שתהיה לי לעזרה ומפלט ולא תאחר מלהושיעני וזה "אל תאחר" וכנגד "זרע יעקב" אמר "ולא הסתיר פניו ממנו" שגם מאתם לא יסתיר הקב"ה פניו ויענם בשעת צרתם אך לא תתקבל תפילתם ללא עוררין כתפילתם של יראי השם החשובים כעניים. וכנגד שאר המון העם שהם "זרע יעקב" כנזכר אמר "ובשועו אליו שמע" שאכן גם אצלם תתקבל תפילתם אך לא כמעלת יראי השם וזרע יעקב כי יצטרכו הם לצעוק ולשווע לקב"ה מקירות ליבם ורק אז יענו וזה "ובשועו אליו שמע". והנה מכאן ישכיל וילמד האדם

שטוב השם לכל לגדולים לבינוניים ולקטנים במעלה ולכולם! יש תקווה אצלו
יתברך וכולם בניו מעשי ידיו ולא יתייאש וירפה מהתפילה והתשובה.

פרק כ"ג

גם כי אֱלֹהִים בְּגִיָּא צְלָמוֹת לֹא אִירָא רַע כִּי אֲתָה עֲמָדִי שְׁבֻטְךָ וּמִשְׁעֲנֹתְךָ הִמָּה " . ד' .
פירוש: כהקדמה לפירוש אביא . "יִנְחַמְנִי . תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שְׁלֹחַן נֶגֶד צַרְרִי
לך את הגמרא בקידושין דף ל" עמוד ב. (תהלים קכז-ה) אשרי הגבר אשר
מלא את אשפתו מהם לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער, מאי את אויבים
בשער? אמר רבי חייא בר אבא אפילו האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין
בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה ואינם זזים משם עד שנעשים
אוהבים זה את זה שנאמר: (במדבר כא-יד) את והב בסופה אל תקרי בסופה
אלא בסופה עכ"ד . וזה שאומר הפסוק "גם כי אלך בגיא צלמות" שהוא מדור
בגהינם שרומז על הכעס כמאמרם ז"ל בנדרים כב-א . כל הכועס כל מיני
גהינם שולטין בו . ובכעס ובשנאה כזאת שהוא ריתחה דקדושה "לא אירא רע"
ולא זו בלבד שלא אירא רע אלא בכעס כזה אפילו "אתה עמדי" וחפץ בזה
ואינך מקפיד וכל זאת למה? כי "שבטך" היינו הלימוד בשנאה ובשבט אף כזה
יביאני אל "ומשענתך" היינו שנשען אחד על השני בסוף באהבה כדברי רבי
חייא שהבאנו: "ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה" . ושניהם ביחד
היינו השינאה והכעס כלומר "שבטך" התורה שנלמדת בכעס ובשבט אף מחד ,
"ומשענתך" האהבה שנוצרת בסוף כאמור מאידך "המה ינחמוני" שנגיע בזכותם
לעומקם של דברים ובזכות זה "תערוך לפני שולחן" שרומז למלכות כידוע היינו
שאזכה שתתקיים מלכותי לעד וזה יהיה "נגד צוררי" שחושבים מחשבות ח"ו
לבל תתקיים מלכותי .

פרק כ"ד

יֵשָׁא בְּרָכָה מֵאֵת יְהוָה וְצַדִּיקָה מְאֹלְהִי יִשְׁעוּ . זֶה דוֹר דְּרָשׁוּ מִבְּקָשׁי פְּנִיךָ " . ה' .
פירוש: כתוב בגמרא: כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות ... יְעַקֵּב
והמפייסו באחת עשרה ואמרו חז"ל שיותר ממה שעושה העשיר עם העני
עושה העני עם העשיר ולמדו זאת מרות המואביה שנאמר: שם האיש אשר
עשיתי עמו היום בועז . וזה שאומר הפסוק מתי "ישא ברכה מאת השם" האדם?
ומשיב מתי שיתן צדקה וזה "וצדקה" ושמה תאמר שהעשיר עשה עם העני
יותר ממה שהעני עשה עם העשיר לזה המשיך "מאלוקי ישעו" היינו שהוא
נושע בצדקה שנתן יותר ממה שנושע העני וזה "מאלוקי ישעו" דייקה כי העני
היה מקבל את הצדקה בכל מקרה כי מגלגלים זכות ע"י זכאי וחובה ע"י
חייב . ואם תאמר שרק בצדקה מתברך האדם וזה שידו אינה משגת יפסיד
את המצווה עם העני כי לא יוכל להטיב עמו? לזה ממשיך הפסוק ואומר "זה

דור דורשיו" היינו שגם אלה שנמנה עתה נחשבים לדור דורשיו של הקב"ה ואוהביו הם ומי אלה? "מבקשי פניך יעקב" שמבקשים את פניו של העני השרוי בדוחק הפרנסה בריצויים ופיוסים עם הקב"ה שסוף סוף ירחם השם ויראה בצרתם ויושיעם וכו'.. ודווקא הם מתברכים באחת עשרה ברכות.

פרק כ"ה

סוד יהוה ליראיו ובריתו להודיעם." יד".
הגמרא במסכת פסחים דף קיג עמוד א' אומרת: שלשה מכריז עליהן הקב"ה בכל יום על רווק הדר בכרך ואינו חוטא ועל עני המחזיר אבידה לבעליה, ועל עשיר המעשר פירותיו בצינעה. ואומר הפסוק: "סוד השם ליראיו", ואם שאלת מי הם היראים האמיתיים שלהם ראוי לקבל את סוד השם? לזה המשיך "ובריתו להודיעם" היינו ששומרים הם את בריתו של הקב"ה עד שנצרך השם להודיעם בפני הפמליה של מעלה ולכריז עליהם.

פרק כ"ו

פירוש: משחרב בית "ואסבבה את מזבחך יהוה. לשמע בקול תודה". ו'.
המקדש בטלו הקרבנות ובאה התפילה במקומם שנאמר (הושע יד-ג) ונשלמה פרים שפתינו. וזה שאומר דוד המלך "ואסובבה את מזבחך יהוה" כלומר במה אני יסובב ויחליף את המזבח שלך? שהלא חרב הבית ובטלו הקבנות? הוי אומר בתפילה וזה שממשיך "לשמיע בקול תודה" היינו התפילה כפי שכתבנו ונשלמה פרים שפתינו

פרק כ"ז

לך, אָמַר לְבִי בְקֶשׁוּ פְנֵי אֶת-פְּנֵי יְהוָה אֲבִקֶשׁ. אֶל-תִּסְתֵּר פְּנֵיךָ, מִמֶּנִּי". ח'.
פירוש: כתוב במשלי פרק כז: כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם.
ויש להבין מדוע היפך הכתוב בתהלים הסדר והתחיל עם הלב ואח"כ הפנים?
ויש לתרץ על דרך שאמרו חז"ל במדרש רבה: אמר רבי חיא בר אבא היכן מצינו שנקרא הקב"ה ליבן של ישראל, מן הדין קרא, דכתיב (תהלים עג פסוק כו) צור לבבי וחלקי אלהים לעולם עכ"ד. אם כך, לא נשארה לנו רק הארת פניו כי שמו ברוך הוא נקרא על ליבנו כנזכר והארת פניו תלויה בהתעוררות שלנו אליו. ואומר אדוננו דוד המלך מכיוון ש.. "לך אמר ליבי היינו שליבי אומר ומבקש לך שאני מרגיש התעוררות חזקה לעבודתך שהלא

שימך נקרא על ליבנו ובזה מגלה אתה את אהבתך אלינו, לפיכך איני מהרהר
על
רצונך בנו, ולא נשאר לי רק לבקשך וזה "בקשו פני את פניך יהוה אבקש" לכך
גם
לפי מידת הדין ראוי ש.. "אל תסתר פניך ממני"

פרק ל"א

מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחסים בך נגד בני אדם. "כ"
פירוש ליראיך שהם הצדיקים היותר גבוהים במעלה את טובך צפנת להם
לעתיד לבוא וזה "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך" לפי שלא מהרהרים אחר
מידותיך ואדרבא מקבלים עליהם יסורים ולא רוצים ליהנות משכר
מצוותיהם בעולם הזה כהוא זה, אבל "פעלת לחוסים בך" פעלת והושעת את
החוסים בך שהם הדרגה היותר פחותה ונתת להם מטובך כבר כאן בעולם
הזה לפי דרגתם היותר פחותה שמא ח"ו יבעטו במצוות ולא יעמדו
בניסיונות. וכל זה עשית "נגד בני אדם" היינו נגד מה שחושבים רוב בני האדם
שרק את הצדיקים הגמורים אתה מושיע

פרק ל"ב

אשרי נשוי פשע כסוי חטאה. אשרי אדם לא יחשב יהוה לו עון ואין. "א'
הגמרא אומרת שביום חתונתו של אדם מתפקקין עוונותיו. "ברוחו רמיה
וכתוב במפרשים שמתפקקין הוא לשון פקק היינו שהשם סוגר את העוונות
בפקק שאם ישוב לסורו יפתח הקב"ה הפקק ויחולו עליו כבתחילה.
ואומר הפסוק "אשרי נשוי".. היינו מי שמתחתן שאז כל מה שפשע וזה "פשע"
יהיה לו "כסוי" כדוגמת הפקק וכן מה שחטא וזה "חטאה" "ואשרי אדם לא יחשב
לו השם עוון" כלומר שגם העוונות ימחקו וכל זה מתי? מתי ש... "ואין ברוח
רמיה". היינו שלא נושא אשה שיתפקקו עוונותיו אלא רק לעשות מצוות
בוראו

פירוש ששמעתי מפי רבי יעקב חג"מ ז"ל "אל תהיו כסוס כפרד אין הבין". ט'
ידע ממי שמע וראיתי נכון לכותבו "אל תהיו כסוס" שסוס ר"ת סוד ורק שאינני
כלומר אל תהיו מאלו שרוצים ללמוד רק קבלה ופנימיות התורה וגם לא סוד
"כפרד" שפרד ר"ת פשט רמז דרש כי בין אם תנהגו כך היינו רק לימוד הסוד
או בין אם תנהגו אחרת היינו תלמדו רק את הפשט רמז והדרש לא תגיעו
להבנה מקיפה ומושלמת של התורה וזה שמסיים "אין הבין" עד כאן

פירוש: רמז "רבים מכאובים לרשע והבוטח ביהוה חסד יסובבנו".¹
למה שכתוב בתיקוני זוהר דף נ' ע"א צדיקים מהפכין מידת הדין למדת
רחמים. וזה שאמר הפסוק "רבים מכאובים לרשע והבוטח בהשם"
היינו שגם לבוטח בהשם יש יסורים ומכאובים, רק שהצדיק
חסד יסובבנו" שמהפך ומסובב מידת דין למדת רחמים כדברי הזוהר הנ"ל, וזה
יסובבנו" שמסובב את מידת הדין לרחמים וחסד "חסד

פרק ל"ג

חסד יהוה מלאה הארץ. בדבר יהוה שמים נעשו, וברוח פיו כל צבאם".²
פירוש: הנה כתוב באבות: על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל
העבודה ועל גמילות חסדים. ומשחרב בית המקדש בעוונותינו התפילה באה
במקום עבודת הקורבנות שנאמר: ונשלמה פרים שפתינו. ונראה לרמוז את
שלושתם בפסוקים אלה "חסד השם" זה על גמילות חסדים "בדבר השם" זו
התורה שהיא דבר השם "וברוח פיו" זו התפילה שהיא רוח והבל פיו של אדם.
יש עוד לומר ע"י שהאדם מקיים גמילות חסדים שזה "חסד השם" כנזכר אז
מידה כנגד מידה מתנהג עימם הקב"ה ואז "מלאה הארץ" שמשפיע לנו שפע
ע"י החסדים שאנו עושים ממרום, ובזמן שלומד האדם תורה שזה "בדבר
השם" כנזכר מקיים הוא את העולם וזה "שמיים נעשו" כמו שכתוב: אם לא
בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת. וע"י שמתפלל כראוי
בהכנעה ובכוונה שזה "וברוח פיו" כנזכר נותן הוא כח בצבא השמים שהם
המלאכים כידוע וזה שמסיים "כל צבאם"

היצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם. אין המלך נושע ברב חיל גבור לא "טו
ינצל ברב כח. שקר הסוס לתשועה וברב חילו לא ימלט. הנה עין יהוה אל יראיו
וכתוב במדרש. "למיחלים לחסדו. להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב
רבה חומש ויקרא פרשה כו, על דורו של שאול המלך ע"ה שהיו יוצאים
למלחמה ונפלים מפני שהיו בניהם דלטורין (מלשינים) ודורו של אחאב שהיו
עובדי עבודה זרה ולא היו דלטורין בניהם היו יוצאים למלחמה ונוצחין.
וכך יתבארו הפסוקים: "היוצר יחד ליבם" היינו שבדורו של אחאב שהיתה את
הבחינה של "היוצר יחד לבם" כלומר האחדות כמו שמפרש רש"י ז"ל על
הפסוק "ויחן העם" כאיש אחד בלב אחד. אז כאן במקרה של דורו של אחאב
שיש את הבחינה של "היוצר יחד ליבם" שליבם באחדות ובאהבת חינום כפי
שהסברנו אז הקב"ה גם מתנהג איתם בבחינת "המבין אל כל מעשיהם"
היינו שבעל כורחו כביכול מבין ומסכים הוא אל כל!!! מעשיהם אפילו עבודה
זרה ואילו על דורו של שאול המלך ע"ה כתוב "אין המלך נושע ברוב חיל"
להוציא שמא תאמר חלשים היו אמר "גיבור לא ינצל ברוב כח" להוציא שמא
מעטים היו או מחוסרי כלי מלחמה אמר "שקר הסוס לתשועה וברוב תאמר

ההכרחיים לנצחון במלחמה שהוא: ואלו שלושת התנאים "חילו לא ימלט מלחמה ומצוידים בכלי המלחמה חיילים רבים במספר, גיבורים מלומדי ושמה תבוא לטעות ולומר שדי לו לאדם הנדרשים. ולמרות זאת נפלו במלחמה של אחאב היינו באחדות וללא מחלוקות אם יתנהג רק כפי שהתנהגו בדורו העולה על רוחו? ולא דווקא עבודה זרה ואילו כלפי שמיים יעשה האדם ככל כנגד עבודה זרה וזה שהמשיך ואמר שהלא יש עברות בתורה ששקולות יראיו האמיתיים? אלו ש... "למייחלים הפסוק "הנה עין השם אל יראיו" ומי אלו בחד האחד עם השני לא כדורו של אחאב לחסדו" היינו אלו שמייחלים לעסוק למחילים לחסדו" היינו של הקב"ה כלומר משום " שהשכל חייבם לכך אלה שכך ציוה. ואז ב' מעלות יתרות להם הן על דורו של אחאב והן על דורו שאול ואלו הם: "להציל ממוות נפשם ולחיותם ברעב" היינו בדורו של אחאב שאכן לא נפלו במלחמה ולא הייתה מיתת הגוף אבל הנפש אבדה והלכה וזה "להציל ממוות נפשם" נפשם בדורו של שאול הגוף הלך ונאבד בעוון הדור אבל הנשמה נותרה דייקה! ואילו ולחיותם ברעב" כנגד הגוף. ואילו כאן שיש את הבחינה של " שלמה וזה כפי שהזכרנו יקויים בהם הפסוק "הן להציל ממוות נפשם" ""המייחלים לחסדו "לחיותם ברעב" שהוא כנגד הגוף שהוא כנגד הנפש והן

פרק ל"ד

פירוש: הנה נמצא שעבודת. "גדלו ליהוה אתי ונרוממה שמו יחדו". ד' הצדיק בקירוב לבבות עם ישראל לאביהם שבשמים שניים הם, אחת בזמן שרוצה הוא לקרב בני אדם חייב הוא לצמצם מעצמו על מנת שיהיה למקבלים את היכולת והכלים לקבל ולהבין דבריו. ובאלו הצמצומים שעושה אותם הצדיק כביכול ממעט הוא בערכו האין סופי של הקב"ה כי עושה זאת ע"י כל מיני משלים מעשיות וכדומה, ואז כשיש למקבל קצה חוט של הבנה בגדולת השם באה העבודה השניה של הצדיק ומתחיל הוא לאט לאט להפליג בגודל מעלת הקב"ה עד היכן שידו משגת ומגלה הוא את אורו יתברך ביתר שאת ועוז וזה אומרו כאן "גדלו להשם איתי" היינו כל מה שתזכו לגדל ולפאר את השם זה בזכות שתהיו מקושרים איתי, ובתחילה אצמצם את אורו יתברך ע"מ שתוכלו לקבלו ורק אח"כ שתבינו מעט מעצם גדולתו יתברך אז "ונרוממה שמו יחדיו" היינו שנלך ונרומם את שמו היינו גדולתו פעם אחר פעם דרגה אחר דרגה

פירוש: כמה שתראו כי טוב השם ע"י "טעמו וראו כי טוב יהוה". ט' שתעסקו בתורה ובמצוות לא יהיה זה אלא בגדר טעימה מועטת בלבד, ולעולם לא תדעו עד כמה טוב הוא

רמז למה שאמרו ז"ל שכל הרודף אחר הכבוד "בְּקֶשׁ שְׁלוֹם וְרַדְפֵהוּ". 'טו
הכבוד בורח ממנו וכל הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו. וזה אומרו כאן
"בקש שלום" היינו אם תהייה מאלו שמבקשים שיאמרו להם שלום,
מה שלומך, ויעשו לך כבוד וכו' אז הכבוד יברח לך ותהיה מאלו שהכבוד
בורח מהם והם רודפים אחריו וזה "ורדפהו"

הנה אמרו על הפסוק "כי מפני רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו יהוה". 'כ
הרעה נאסף הצדיק כמה פירושים ואחד הפירושים הוא שמפני הרעה שעתיד
להביא הקב"ה על הדור נאסף הצדיק ובכך מכפר הוא על הדור כולו וזה
אומרו כאן "רבות רעות" כשיש רבות רעות בעולם וגזרות קשות רח"ל הקב"ה
מחפש את ה...?"צדיק ומכולם" היינו את הצדיק הכי גדול מכולם כלומר מכל
הצדיקים שבאותו דור ואז בזכותו שהלך לבית עולמו לכפר על הדור כולו
"יצילנו השם" מכל ה... "רבות רעות" כנזכר

פרק ל"ו

ז'. "צְדָקְתְּךָ כְּהַרְרֵי אֵל מְשֻׁפָּטָה תְהוֹם רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ יְהוָה. מה יקר
חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון. ירוין מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם"
פירוש: "צדקתך כהררי אל" אלו הצדיקים שעושים צדקות ומעשים טובים ודומים
להרים גבוהים כמו שפירש הרד"ק מזמור פ, פסוק יא, וענפיה ארזי אל: כמו
הארזים הגבוהים מאוד לפיכך קראם ארזי אל כי כל דבר שרוצה להגדילו סומך
אותו לאל (למילת אל) כך צדקתם ומעשיהם הטובים דומים להרים גדולים
"משפטיך תהום רבה" אלו הרשעים שנידונים במשפט ויורדים לתהום רבה, אך
עם כל זאת הקב"ה חושב מחשבות לבל ידח ממנו נידח ו.. "אדם" שהוא רמז
לצדיק כמו שכתוב בקהלת (פרק ג,) "מי יודע רוח בני האדם העולה היא
למעלה" שרמזוה חכמינו לצדיקים, וממשיך.. "ובהמה" שהם רמז לרשעים כידוע
שהלכו ונמשכו אחרי הנפש הבהמית שבהם והם נרמזים בהמשך הפסוק
בקהלת שהבאנו: "ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ" את שניהם היינו גם
הצדיק וגם הרשע "תושיע יהוה" כלומר שגם הרשע לאחר פטירתו וקבלת עונשו
כפי שהסברנו את הפסוק: "משפטיך תהום רבה" השם ירחם ויצילנו יגיע אל
מקומו בגן עדן. וכל זה אף על פי שנעשים בו דינים קשים לפני זה הוא חסד גדול
מאיתו יתברך שסוף סוף גם הוא זוכה לתיקונו וזה שממשיך: "מה יקר חסדך
אלהים" והזכיר שם אלהים שרומז לדין שנעשה ברשעים ואף על פי כן קראו
חסד, שעל ידי כך "ובני אדם בצל כנפיך יחסיון" כלומר שיזכו גם הם לחסות בצל
השכינה וממשיך וגו... "ירויין מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם

אל תבואני רגל גאון וכו.. ויש לשאול מה קשור עניין גאון לרגל? ויש " 'יב
לתרץ על פי הגמרא (יומא דף לח-ב) אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כיון

שיצאו (כלומר עברו) רוב שנותיו של אדם ולא חטא, שוב אינו חוטא. שנאמר: רגלי חסידיו ישמור. עד כאן הגמרא. ופירש רש"י על הפסוק רגלי חסידיו ישמור: סופי חסידיו ישמור לשון רש"י ז"ל. כלומר אם חיי אדם שבעים שנה בממוצע והוא עבר את השלושים וחמש שנה הראשונות ללא חטא שוב אינו חוטא כלומר תיהיה עליו השגחה יתירה שלא יבוא לידי חטא כמו שכתב רש"י על הפסוק רגלי חסידיו ישמור: סופי חסידיו ישמור. כי הרגליים הם סיוע הגוף כי הגוף מתחיל בראש ומסתיים ברגליים והוא כעין משל שאת סוף ימיו של אדם זה שרוב שנותיו עברו ללא חטא הקב"ה ישמור. ודוד המלך ע"ה שהיה חסיד כפי שהוא מעיד על עצמו (תהלים פו-ב) שמרה נפשי כי חסיד אני וכו... ידע בעצמו שלא חטא לעולם ותתקיים בו זו הגמרא שהבאנו כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חטא, שוב אינו חוטא. שנאמר רגלי חסידיו ישמור כפי שהסברנו. והוא התפלל לקב"ה ואמר אל תבואני רגל גאוה כלומר מכיון שעברו רוב שנותי ולא חטאתי וכעת מובטח אני ששוב איני חוטא כפי שהסברנו את הפסוק רגלי חסידיו ישמור, אז לכשהגעת למדרגת הרגל היינו רגלי חסידיו ישמור שלא אקבל מזה גאוה באומרי שכעת יש לי מעין הבטחה ששוב איני חוטא וזה אל תבואני רגל גאוה היינו שלא אתגאה על כך שהגעת למדרגת הרגליים שעל זה נאמר רגלי חסידיו ישמור כפי שהסברנו

פרק ל"ז

פירוש: תחילה אקדים ואביא לך "טוב מעט לצדיק מהמון רשעים רבים". טז מה שכתוב במסכת חגיגה דף טו-א. שאל אחר את רבי מאיר לאחר שיצא לתרבות רעה מאי דכתיב (קהלת ז-יד) גם את זה לעומת זה עשה האלהים אמר לו כל מה שברא הקב"ה ברא כנגדו, ברא הרים ברא גבעות ברא ימים ברא נהרות אמר לו ר"ע רבך לא אמר כך אלא ברא צדיקים ברא רשעים ברא גן עדן ברא גיהנם כל אחד ואחד יש לו ב' חלקים אחד בגן עדן אחד בגיהנם זכה צדיק נטל חלקו וחלקו חברו בגן עדן נתחייב רשע נטל חלקו וחלקו חברו בגיהנם עכ"ד. ומובא בספר שמירת הלשון חלק ב פרק ח. וזה לשונו: והנה לכאורה יקשה הלא אלהים אמת הוא ושופט צדק וגם לאיזה צדיק נותנים זה? אכן ביאור הדבר כגון: ששניהם דרים בעיר אחת והרשע מתלוצץ תמיד על הנהגתו של הצדיק על תורתו ועל עבודתו ומטיל דופי עליו בעיני הבריות. והצדיק מתחזק וסובל עלבונו ואינו בא בריב עמו, והולך בדרך השם ותורתו ועבודתו. אז כשיבואו לדין לעתיד לבוא הרשע מאבד חלקו בזכויותיו. כי מלבד שהוא לא רצה לעבוד להשם עוד היה מתלוצץ ממי שהוא עובד השם וגם קירר ע"י זה עבודת השם בעיני הבריות. ולמי שייכות כל זכויותיו? לצדיק שכנו שהיה מתלוצץ עליו וגרם לו בזיון וכלימה, וגם היה צריך להתחזק תמיד ולא להתרפות מעבודתו וזהו שאמרו: "נוטל חלקו וחלקו חברו בגן עדן" עכ"ד. ומתוך שאמרו: "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא וגו..." ואמרו "חלק" לרמוז שהקטן לפי קוטנו והגדול לפי גודל מעלתו ואע"פ שלרשע יש חלק בכל זאת בוודאי קטן הוא עכ"ד"ק. וזהו שאומר הפסוק "טוב מעט לצדיק"

היינו טוב מעט חלקו של הרשע בגן עדן לצדיק לפי ערכו הפחות, אבל ייטב לצדיק לכשזה יהיה "מהמון רשעים רבים" שאז וודאי יתווספו ויתרבו כל החלקים הקטנים של הרשעים לצדיק ויהיה לו שכר הרבה.

פירוש: רבות נכתב ודובר בעניין "מִיְהוָה מִצְעָדֵי גֵבַר כֹּוֹנְנוּ, וְדָרְכּוֹ יַחְפֵּץ". 'כג הידיעה של השם והבחירה של האדם והרמב"ם כתב: דע שתשובת שאלה זו ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים. ועל זה נאמר באבות ג-טו. הכל צפוי והרשות נתונה. וחז"ל שיבחו את מעלת ההשתדלות וזה שאומר אדוננו דוד המלך "מהשם מצעדי גבר כוננו" היינו אע"פ שמהשם כל תנועה ותנועה של אדם

ככתוב בגמרא בחולין דף ז-ב. אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה שנאמר: מהשם מצעדי גבר כוננו. עדיין השם נתן בחירה וחפץ הוא שיבחר האדם בטוב וזה "ודרכו יחפץ" כלומר ודרכו של זה האיש ובחירתו בטוב יחפץ השם

פִּי צְדִיק יְהִיגָה חֻכְמָה וּלְשׁוֹנוֹ תִּדְבֵּר מִשְׁפָּט. תּוֹרַת אֱלֹהִיו בְּלִבּוֹ לֹא". 'ל פירוש: מכיון שרבו הדרשנים העוסקים עם הציבור וכולם "תַּמְעַד אֲשֶׁרִיו שמם הולך לפניהם בתארים ובמעלות שמשבחים אותם על רוב תורתם וצדקותם וגם חסידים לא יחסרו להם בא דוד המלך ונותן לנו פטנט שעל פיו ידע וירגיש כל אדם בדרשן או בכל האומר דבר תורה אם צדיק הוא ואם לאו ומתחיל ואומר ש.. "פי צדיק יהגה חכמה" היינו בזמן שפי הצדיק הוגה ומדבר בחכמה שהיא התורה אמורים אנו להרגיש בעצמנו את הבחינה של המשך הפסוק והיא "ולשונו תדבר משפט" כלומר שבזמן שלשונו מדברת בדברי תורה אמורים אנו לחוש יראת שמים כאילו ממש ברגע שמדבר בדברים הנוגעים לחסרונו אנו עומדים למשפט ונידונים ומרגישים בצער כצערו של אדם הנשפט על מעשיו הרעים וזה: "ולשונו תדבר משפט" כמו שאומרת הגמרא (ברכות ו-ב) וא"ר חלבו אמר רב הונה כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין עכ"ד. ומכיון שדבריו נשמעין ומדבר בדברים הנוגעים לחסרונו ולמעשיו הרעים ואנו חווים את הרגש המשפט שאנו נשפטים כאילו ברגע שמדבר ממש זה סימן וראיה ש.. "תורת אלוהיו בליבו" ושמא תבוא לומר שלצער אותנו הוא בא בדבריו לזה כותבת הגמרא (חגיגה ה-א) א"ר חנינא בר פפא כל העושה דבר ומתחרט בו מוחלין לו מיד עכ"ד. וזה "לא תמעד אשוריו" היינו שגם מזה הצער נזכה לתועלת ולא יצא הצדיק מפסיד אותנו בזה הצער אלא אדרבא יצאנו מורווחים

צוֹפֵה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמִבְקָשׁ לְהַמִּיתוֹ. יְהוָה לֹא יַעֲזֹבֵנוּ בְּיָדוֹ וְלֹא יִרְשָׁעֵנוּ". 'לב פירוש: כבר דרשו חז"ל בסוכה דף נב-ב. שפסוק זה מדבר על "בְּהַשְׁפֹּטוּ יצה"ר שבכל יום מתגבר על האדם להחטיאו ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. ובאותו מזמור כתוב "זומם רשע לצדיק וחורק עליו שיניו אדני ישחק לו כי ראה

כי יבוא יומו" ויש לומר שבחרו בפסוק זה דווקא ולא בדומה לו מסיבות אלה: אמר "צופה רשע לצדיק" ולא אמר זומם לרמוז לך את מה שכתוב באבות שהכל צפוי והרשות נתונה היינו שהכל צפוי בעיני הקב"ה אם יכשל הצדיק בעברה ואם לאו אך הרשות נתונה ביד הצדיק לא להכשל, ועוד אמר "ומבקש להמיתו" ולא ובא להמיתו או רוצה להמיתו לומר לך שבמקרה של הצדיק צריך בקשה מיוחדת מאת השם ואישור ממנו בכדי לבוא ולהתגרות בצדיק כפי שהשטן קטרג על איוב וקיבל רשות מהקב"ה לנסותו אך הזהירו הקב"ה באומרו לשטן: הנה כל אשר לו בידך רק אליו אל תשלח ידך. וממשיך הפסוק ואומר: "השם לא יעזבנו בידו", ולא אמר לא יתנונו בידו לומר לך שגם הצדיק עלול לחטוא בשוגג ולהתפס במלכודת היצה"ר כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. אך תפיסתו ביד היצר היא לזמן מועט כי תכף יעשה תשובה ויתחרט ויתקיים בו מה שכתוב במזמור שלנו "כי יפול לא יוטל כי השם סומך ידו". היינו גם אם יפול ביד היצר לא לאורך זמן יהיה זה ולא ישאר מוטל ללא עזרה "כי השם סומך ידו" ויודע שנכשל בשוגג כתוצאה מתחבולותיו של היצר. וראשי תיבות של ל"א יעזבנו בידו ו"לא יוצא ליבו לרמוז מה שאמרו חז"ל שצדיקים ליבם מסור בידם ורשעים מסורים ביד ליבם והראשי תיבות של ליבו יוצא בדיוק כשהפסוק אומר "לא יעזבנו בידו ולא" מידה כנגד מידה כשם שלב הצדיק מסור בידו כך הקב"ה לא יעזבנו בידו של היצה"ר

פירוש: הגמרא בברכות דף לב-ב. "קוה אל יהוה ושמר דרכו וירוממך". ל"ד. אומרת: א"ר חמא בר חנינא אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר (תהלים כז-יד) קוה אל השם חזק ויאמץ ליבך וקוה אל השם עכ"ד. היינו קיווי אחר קיווי. וכאן אומר הפסוק "קוה אל השם" פעם אחת ואם לא נענתה ואין לך כח לחזור ולהתפלל אז לפחות "ושמור דרכו" שלא תרשיע יותר ממה שאתה ותאמר מה שנאמר באסתר וכאשר אבדתי אבדתי, וגם כאן לא תאחר הישועה לבוא "וירוממך" או יאמר אם תקוה אל השם בזה שתשמור דרכו היינו את דרכו שבה הוא מקוה אליך אז בוודאי שירוממך כי הוא מקוה אליך יותר ממה שאתה אליו.

פירוש: סופי תיבות "ופשעים נשמדו יחדו אחרית רשעים נכרתה". לח ת יוצא מוות רמז לכך שבאחרית הימים ופשעים נשמדו יחדיו אחרי ישמדו ויכרתו הפושעים בקב"ה

פרק ל"ח

הנה ידוע ומפורסם "לבי סחרחר עזבני לחי ואור עיני גם הם אין אתי". יא הדבר שבשנים האחרונות המדע הולך מגלה ומוצא ראיות ודברים שכתובים

בחז"ל אלפי שנים, ויש גם ספרים שלמים שנמצאים בקטגוריית "תורה ומדע" שנכתבו בעניין. תחילה נביא את דברי חז"ל שכתובים במסכת עבודה זרה דף כח-ב. "ההיא אמתא דהואי בי מר שמואל דקדחה לה עינה בשבתא צווחא וליכא דאשגח בה פקעא עינה למחר נפק מר שמואל ודרש עין שמרדה מותר לכולה בשבת מאי טעמה? דשורייני דעינא באובנתא דליבא תלו" עכ"ד. ובתרגום חופשי: "אותה אמה שהייתה אצל מר שמואל וקדחה (שרפה) לה העין החלה לצווח ולא היה מי שיתייחס אליה נפקעה עינה, למחרת יצא מר שמואל ודרש עין שמרדה מותר לכוחלה (מעין תרופה לעין) בשבת מה הטעם? שאור העיניים מעורין ואחוזים בתרפשי הלב, "עד כאן תרגום חופשי. וזה שאומר הפסוק: "ליבי סחרחר עזבני" היינו שהלב ח"ו ניזוק, והראיה לדבר "כחי ואור עיני גם הם אין איתי". כפי שאומרת הגמרא: "דעינא באובנתא דליבא תלו" (שאור העיניים מעורין ואחוזין בתרפשי הלב) ולסיום אצטט לך רק כותרת ממחקר מדעי שגילה שניתן לאבחן מחלות לב דרך העין וזה ציטוט כותרת המחקר: בעיות בעיניים - סימן אזהרה מוקדם למחלות לב. חוקרים מצאו כי נבדקים שאצלם נמצאה רטינופטיה - פגיעה בכלי העין הנראית בבדיקה פשוטה אצל רופא העיניים, נמצאו בסיכון מוגבר ללקות בהתקף לב קטלני לפני הסימנים הראשונים המקובלים, ד"ר איתי גל. שהקב"ה יזכה אותנו לאמונה תמימה ופשוטה בדברי חז"ל ראשונים ואחרונים כאבותינו ע"ה בלי ראיות וסימוכים לדבריהם ששכינה דיברה מגרונם אמן

פירוש: רמז למה שאומרת הגמרא. "כִּי עֵוֹנֵי אֲגִיד אֶדְאָג מִחֲטָאתֵי". י"ט בברכות דף לד עמוד ב.: ואמר רב כנהנא חציף עלי מאן דמפרש חטאיה שנאמר: (תהלים לב-א) אשרי נשוי פשע כסוי חטאה. וזה שאומר הפסוק "כי עוונֵי אגיד" היינו שאגיד ואפרסם את עוונֵי ברבים אז.. "אדאג מחטאתי" אדאג ואחוש לדברי הגמרא שמה אקרא חצוף

פרק ל"ט

פירוש: תחילה אקדים ואביא לך מה "דְּבַרְתִּי בְּלִשׁוֹנִי הוֹדִיעֵנִי יְהוָה קִצִּי". ד' שכתוב בספר דרך פיקודך של רבנו אלימלך מדינוב מחבר בני יששכר עמוד רצ"א אות ג' מצווה לא תעשה לך וזה לשונו: ובפרט כפי מה שקיבלנו מרבותינו בפסוק נפשי יצאה בדברו שיש שיעור לאדם כמה ידבר כל ימי חייו ואם ירבה לדבר שלא במקום מצווה הנה ממעט החיות של שונאי ישראל וזה נפשי יצאה בדברו וכל שכן אם ידבר חס וחלילה דברים אסורים לשון הרע ורכילות עכ"ד. וזה שאחרי שאמר: "דברתי בלשוני" מיד הסמיך לו "הודעני השם קיצי" לפי שירד משיעור מכסת המילים שנקצבה

הוֹדִיעֵנִי יְהוָה קִצִּי וּמִדַּת יְמֵי מָה הִיא אֲדַעָה מָה חֲדַל אָנִי. הִנֵּה טְפָחוֹת". ה'.

פירוש: ע"פ הגמרא שאומרת משעברו רוב שנותיו של אדם ולא. "נתתה ימי חטא שוב אינו חוטא לעולם שנאמר: "רגלי חסידיו ישמור". דוד המלך ע"ה מבקש לדעת את קיצו היינו מספר שנות חייו וזה "הודיעני השם קיצי" וע"פ הגמרא שהזכרנו משעברו וגו... יעשה דוד המלך חשבון של "ומידת ימי מה?" היא

היינו כמה הספקתי לחיות עד היום, שהלא היה חסיד קדוש עליון וידע בעצמו שלא חטא מעולם וממילא רק יצטרך לעשות חישוב מתי יעברו רוב שנותיו ואז יהיה מובטח לו שלא יחטא לעולם וזה "אדעה מה חדל אני" היינו שאדעה בהבטחה ממך מתי מובטח לי שחדל אני מלחטוא לפניך בלא בחירה כביכול שאז יסור ממני היצר הרע ולא יתגרה עוד. ושמה תאמר שהחישוב של "ומידת ימי מה היא" כפי שהסברנו היינו שלא חטאתי לפניך ורק אצטרך לחישוב של רוב שנותי עברו עלי בקלות? לזה סיים "הנה טפחות נתתה ימי" היינו שעליתי במעלות התורה והקדושה טפח ועוד טפח שאין התורה ירושה לך מאבותיך ככתוב באבות

נְאֻלְמַתִּי לֹא אֶפְתַּח פִּי כִּי אֶתָּה עָשִׂיתָ. הַסֵּר מֵעָלַי נִגְעָךָ מִתְגַּרֵּת יְדָךְ אֲנִי " . ' .
אומרת הגמרא בברכות דף סב-א "כליתי. בתוכחות על עון יסרת איש קבלה דיסורי שתיקותא ומבעי רחמי. כלומר שתחילה צריך לשתוק ולקבלם באהבה ולאחר מכן לבקש רחמים. וזה הפירוש: מקבל אני עלי את היסורים באהבה ובשתיקה וזה "נאלמתי" (היינו שמשים אני עצמי כאילם) "לא אפתח פי" להתלונן "כי אתה עשית" והבאת עלי את היסורים בצדק וברחמים לנקותי, ומשום שאני עומד בדברי הגמרא שהבאנו בתחילה שאומרת קבלה דיסורי שתיקותא ומבעי רחמי "הסר מעלי ניגעך" שאם לא כן ח"ו "מתגרת ידיך אני כליתי" והראיה שאני מודה שחטאתי שהלא אין יסורים בלא חטא וכו... היא ש.. "בתוכחות על עון יסרת איש" ומכיר אני בעצמי שחטאתי וקיבלתיים בשתיקה תחילה ולאחר ביקשתי רחמים על כן "הסר מעלי ניגעך"

פרק מ'

רבות עשית אתה יהוה אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערך אליך".
אגידה ואדברה עצמו מספר. זבח ומנחה לא חפצת אצנים כרית לי עולה
". לעשות רצונך. וחטאה לא שאלת. אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי
פירוש: "רבות עשית אתה השם אלוקי" היינו רבים הם הדברים שעשית
בעולם בין חסד וזה "רבות עשית אתה השם" בין דין וזה "אלוקי" אבל את הכל
לפני שהוצאת אל הפועל הודעת לנו הנביאים וזה "נפלאותיך" היינו הנפלאות
שאתה עתיד לעשות וגם "ומחשבותיך" שאתה רק חושב ואפילו לא מוציא אל
הפועל כגון גזרה שהייתה ונתבטלה אתה מודיעה "אלינו" הנביאים כמו
שאומר הפסוק "כי לא יעשה אדני השם דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו"
הנביאים

ובזאת הנבואה יש שני חלקים ונמנה אותם בע"ה ע"פ סדרם והם: "אין ערוך אליך" היינו ערוך מלשון ערך, שווי וחשיבות שזאת הנבואה הראשונה בלא תועלת עתידית גם לדורות הבאים כמו הרבה נבואות שהתנבאו הנביאים ולא נכתבו בתנ"ך כידוע אלא נכתב מה שנכון לעתיד לקרות עד אחרית הימים והחלק השני הוא "אגידה ואדברה" היינו שכן נאמר אותם ע"פ ציון כי יש להם מסר אקטואלי ועתידי כמו כל הנבואות שנכתבו והחלק השלישי והאחרון במדרגות הסדר הוא "עצמו מספר" היינו שסוג נבואות אלו "עצמו" וגדלו במעלתן מכדי שנוכל לספרם וזה "מספר" שנספר אותם לאוזן בשר ודם והם בבחינת "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה" לו

ובאלה שלושת סוגי הנבואה "זבח ומנחה לא חפצת" שאין אתה חפץ בקורבנות הזבח והמנחה אלא בתשובה שנאמר "למה לי רוב זבחיכם" ועוד נאמר "יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו" ועוד גם שאחרי שפסקה הנבואה והייתה בת-קול וזה "אזניים כרית לי" כמו שכותב רש"י ז"ל במקום "לאמור שימעו בקולי" "כרית עשיתם חלולים לשמוע" היינו את הבת-קול וגם אז "עולה וחטאה לא שאלת" שגם כאן לא הייתה חפץ בקורבנות אלא בתשובה כפי שהסברנו וכשבת - הקול פסקה נשאר לנו רק הספרים ו: "אז אמרתי" והחכמתי לעשות ולאמור לעצמי "הנה באתי" לזה העולם "במגילת ספר" ש.. "מגילת" זו התורה שבע"פ ו.. "ספר" זו תורה שבכתב כלומר שע"י התורה בלבד כעת נדע לבחור בין

טוב לרע בלא התראה או אזהרה על פורענויות שעתידות להתרחש בעולם וגם כאן אם נקשיב ונקיים את מצוות התורה ונדקדק בהן קלה כבחמורה נוכל להגיע לסוף הפסוק "לעשות רצונך" .. כי גם בזמן שהייתה הנבואה ואחריה בת-קול כל זאת היה כי לא קיימו את התורה כראוי. ואכתוב פירוש על המאמר במסכת אבות מה שכתוב "עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים" ששמעתיו "עין רואה" אלו עיניהם של הנביאים הקדושים והטהורים שהיו רואות מראות אלהים ומתריאים לעם ו.. "אוזן שומעת" זאת הבת-קול שהחלה לאחר שפסקה הנבואה ומשפסקה גם היא נשאר לנו רק את דבר השם וציוויו כמו שמסר למשה רבנו ע"ה בהר סיני וזה "וכל מעשיך בספר נכתבים"

לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אֱלֹהֵי חֲפְצֵתִי וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מַעֲי. בְּשֵׁרְתִי צִדְקַת בְּקִהֶל רַב. 'ט'
פירוש: יש לפרש את הפסוקים בקצב השתלשלתם על אברהם אבינו ע"ה וכך הוא הפירוש: "לעשות רצונך" שבתחילה חפץ אברהם אבינו לעשות את רצון השם וחקר משחר ילדותו וחיפש איה מקום כבודו של הקב"ה ולאחר שידע הקב"ה שאכן חפץ אברהם אבינו לדעתו אז נעשו לו שני כליותיו כשני רבנים כלשון חז"ל שלימדוהו התורה כולה עוד קודם שניתנה וזה "ותורתך בתוך מעי" ושמא תאמר שרק לעצמו למד? לזה ממשיך ואומר "בשרתי צדק בקהל רב" שהיה עוסק בהפצת שם השם בעולם כולו ועל כן נקרא שמו אברהם העברי שהוא מעבר אחד של העולם והעולם מעבר שני

פרק מ"א

רמז למה "ואם בא לראות שוא ידבר לבו יקבץ און לו יצא לחוץ ידבר". ז' שאמרו בירושלמי עינה וליבה תרי סרסורי דחטאה שעין רואה ולב חומד וכלי המעשה גומרין. פירוש: "ואם בא לראות" כלומר ואם יבוא האדם להקל לעצמו בראיה ולומר שאין כלום בראיה כדברי הרמב"ם ע"ה שהיו אומרים עמי הארצות שבדורו וכי בעלתי אותה? וכי קרבתי אצלה? היינו שהיו מקלים בראיה בעלמה... אז כתוצאה מהראיה בעלמה יתקיים המשך הפסוק "שוא ידבר ליבו" שליבו יהרהר הרהורי שוא כי כבר אמרו חז"ל הקדושים כל הצופה בנשים סופו בא לידי עברה והרמב"ם ע"ה אף הוסיף והעיר באומר "ואפילו להנות מיופיה אסור" דבר אשר שמעתי מפי רבים שמקלים בענין זה. וממשיך "יקבץ און לו" היינו שיקבץ לו מחשבות און על מה שראה כפי שקראתי פירוש על הפסוק: "און יחשוב על משכבו" היינו כדרשת חז"ל על הפסוק: "ונשמרת מכל דבר רע" שאמרו שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאת קרי בלילה. ואז "יתיצב על דרך לא טוב" היינו שיקום ח"ו עם קרי ויקויים בו המשך הפסוק "רע לא ימאס" כל היום... היינו שיש התגברות חזקה של הקליפות על האדם להחטיאו וצריך הרבה רחמי שמים להינצל כי אז יש וממשיך הפסוק "יצא כבר אחיזה לקליפות באדם וכעת רוצים להכשילו במזיד המעשה גומרין. וששמע רבי ומורי את הפירוש הוסיף ואמר וזה לחוץ" היינו כלי שממשיך הפסוק ואומר "ידבר".. "יחד יתלחשו כל שונאי עלי יחשבו רעה לי" היינו "ידבר" שלאחר שפגם בברית אז גם יפגום בלשון ועיין ברמז שהבאנו על הפסוק: לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה" כי ברית כרותה לשפתיים ואז "יחד עלי" יתלחשו כל שונאי עלי יחשבו רעה לי" שהם הקליפות והמזיקים שנבראים מזאת העברה שאז יש בכוחם ח"ו כח לקטרג. והרי לך שלשה שלבים שכתוב בירושלמי "עין רואה" זה "ואם בא לראות" לב חומד זה "שוא ידבר ליבו יקבץ און לו" כלי המעשה גומרין זה "יצא לחוץ"

פירוש: כאשר "דבר בליעל" ט'. "דבר בליעל יצוק בו ואשר שכב לא יוסיף לקום שהם המעשים הרעים של האדם "יצוק בו" (יצוק מלשון יציקה ככתוב במפרשים) יצוקים בנשמת הרשע ולא הספיק לעשות תשובה ונפטר מהעולם וזה: "ואשר שכב" היינו שכב ונפטר מן העולם "לא יוסיף לקום" כלומר ח"ו לא יוסיף לקום בתחיית המתים

פרק מ"ד

כי זאת אם-שכחנו, שם אלהינו ונפרש כפינו, לאל זר. הלא אלהים, יחקר". כא שאמר "אם פירוש: לכאורה הפסוק תמוה, כי לאחר "הוא ידע, תעלמות לב אלוהים שכחנו שם אלוהינו וניפרוש כפינו לאל זר" למה ממשיך ואומר "הלא יחקור זאת כי הוא יודע תעלמות לב"? וכי אם פרשנו כפינו לאל זר לא יהיה הדבר גלוי לכל? וכי צריך את הקב"ה שיודע תעלמות לב בכדי להבחין בין עובד השם לבין עובד אלילים? אלא הדיוק בכוונת הפסוק הוא בתחילתו "אם שכחנו שם אלוהינו" היינו בטחנו בכל דבר אחר זולתו ח"ו בעושר, בחכמה, בממון, בגבורה וכו... ולא האמנו שהכל מאיתנו יתברך כבר מעלים אנו עלינו את המשך הפסוק "וניפרוש כפינו לאל זר" וכאן אכן רק הקב"ה יכול לחקור זאת "כי הוא יודע תעלמות לב" כפי שממשיך הפסוק. כיוצא בו אתה מוצא במזמור פא. "לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר" לכאורה כפל מיותר אלא הכוונה בזאת שראשית כל "לא יהיה בך אל זר" היינו כל ביטחון או אמונה בדבר אחר זולתי הקב"ה כמו הדברים שהזכרנו, כי הם אל זר ממש רח"ל ולאחר האיסור הנסתר מעיני בשר ודם בא גם האיסור הנגלה לכל "ולא תשתחוה לאל נכר". הקב"ה יזכנו לאמונה טהורה בו בתורתו ובצדיקי אמת חז"ל הקדושים ראשונים ואחרונים אמן ואמן

פרק מ"ה

אמר שלמה המלך טוב שלא "ב". "אמר אני מעשי למלך לשוני עט סופר מהיר תידור מאשר תידור ולא תשלם. כאן אומר דוד המלך "אומר אני" היינו כל מה שנודר ואומר אני לעשות כך גם "מעשי למלך" היינו לקב"ה ולא זאת בלבד אלא שאני מזדרז לקיים את הנדר שכל מה שיוצא מ.. "לשוני" הוא בבחינת "עט סופר מהיר" כעט של סופר שכותב במדויק את האותיות כך אני מקיים במדויק את נדרי "מהיר" שאני מזדרז להוציאם אל הפועל כמה שיותר מהר מרגע שהתחייבתי בנדר

בת מלך זו הנשמה "יד". "כל כבודך בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה ככתוב "שמעי בת וראי והטי אוזנך וגו'..." פירוש: כל כבודה של הבת מלך שהיא הנשמה הוא "פנימה" שמפנימה מה שלומדת בתורה ומקיימת את הכל ותורתה היא לא מהשפה אל החוץ. כמו שאמרו בגמרא "אשרי מי שמגיע לכאן ותלמודו בידו" ואז תזכה ל.. "ממשבצות זהב לבושה" שזה חלוקה דרבנן מלבושים לנשמה כמו שמובא בספרים הקדושים

פרק נ'

טז'. "וְלִרְשָׁע אָמַר אֱלֹהִים מַה לָּךְ לִסְפֹּר חֻקֵי וְתִשָּׂא בְרִיתִי עָלַי פִּיךָ. וְאַתָּה שְׂנֵאת מוֹסֵר וְתִשְׁלַח דְּבָרֶי אַחֲרָיךָ. אִם רָאִיתָ גִּבּוֹר וְתִרְצֵךְ עִמּוֹ וְעִם מְנַאֲפִים חֲלָקְךָ. פִּיךָ שְׁלַחַת בְּרָעָה" פירוש: הנה ידוע כי ההבדל בין חוקות למשפטים הוא שחוקות הם מצוות שאין עליהם טעם ורק הקב"ה יודע את טעמם כמו שכתוב (במדבר יט) על עניין פרה אדומה: זאת חוקת התורה אשר ציווה יהוה לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה וכו.. רש"י על המילים: זאת חוקת התורה "לפיכך כתב בה חוקה, גזירה היא מלפני, אין לך רשות להרהר אחריה. כלומר שהיא גזירה שאין בה טעם שהתורה גילתה אותו וצריך לקיימה ללא ספק או הרהור. ולעומת זאת משפטים הם מצוות שיש עליהם טעם והשכל מחייבם כי מובנים הם לכל כי הם המצוות המוסריות כמו הגניבה הרצח הניאוף עם אשת איש וכו.. ככתוב (שמות כא-א) "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" רש"י על המילים: "אשר תשים לפניהם. אמר לו הקב"ה למשה, לא תעלה על דעתך לומר, אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים (ולא יותר מזה) עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם ט-ע-מ-י הדבר ופירוש, לכך נאמר אשר תשים ל-פ-נ-י-ה-ם כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם. עד כאן רש"י. ועל פי הקדמה זו כך יהיה פירוש הפסוקים: "ולרשע אמר אלוהים מה לך לספר חוקי" כלומר אתה יושב עוסק בתורה ומספר מחוקי שהם מצוות שאין עליהם טעם כפי שהבאנו וממשיך "ותישא בריתי עלי פיך" בריתי דייקא!! היינו תורת שלי שרק לי ש טעם עליהם. ולמה הוא כזה רשע? ממשיך הפסוק ואומר: "ואתה שנאת מוסר" שהם המשפטים והמצוות שהשכל מחייבם מפני שהם מדברי מוסר כפי שהבאנו וממשיך "ותשלך דברי אחריך" כלומר בזה שאתה מזלזל במצוות המוסריות אתה מגלה בזה שאתה משליך את כל דברי הן החוקות והן המשפטים אחריך, כי מצוות שהשכל מחייבם אתה לא מקיים מה לך במצוות שרק לי יש טעם עליהם? וזה שגומר הפסוק "אם ראית גב ותירץ עימו ועם מנאפים חלקך פיך שלחת ברעה" וכל אלה מצוות שהשכל מחייבם ואפילו לגוי

פירוש: רמז מובהק וברור על מה. "ועם מנאפים חלקך. פיך שלחת ברעה". י' שכתוב שברית המעור וברית הלשון מכוונות זו כנגד זו שנאמר כי ברית כרותה לשפתיים. וזה שלאחר שאמר "ועם מנאפים חלקך" מיד כתב "פיך שלחת ברעה"

פרק נ"א

י'. כתוב בליקוטי מוהר"ן תורה ד'. ועוונותיו של אדם הם על עצמותיו, כמו שכתוב (יחזקאל לב) ותהי עוונותם על עצמותם וכל עברה יש לה אותיות וכשעבר איזה עברה, אזי נחקק צרוף רע על עצמותיו... עכ"ד צרוף תשמיעני ששון ושמחה תגלנה" וזה אחרי שאמר אדוננו דוד המלך ע"ה

שלא "ע-צ-מ-י-ת דְּכִיתָ" מייד ביקש "הַסְתֵּר פְּנֵיךָ מִחֲטָאֵי וְכָל עֲוֹנוֹתֵי מַחָה וּשְׁתַּגְלַנָּה עֲצָמוֹת דְּכִיתָ שְׁעֲלִיחַן חֲקוּקִים צִירוּפֵי יִכּוֹל לֵהוּיֹת שִׁשּׁוֹן וּשְׁמַחָה הַסְתֵּר פְּנֵיךָ מִחֲטָאֵי וְכָל עֲוֹנוֹתֵי מַחָה"העברות ללא המשך הפסוק "

פרק נ"ה

פירוש: הנה שמעתי "יח'. "עָרַב וּבָקֵר וְצִהָרִים אֲשִׁיחָה וְאֶהְמָה וְיִשְׁמַע קוֹלִי שְׂרָאשִׁי תִיבּוֹת שֶׁל ש'מ'ע' הם שחרית מנחה ערבית כלומר בזכות שלשת התפילות הנ"ל הקב"ה מקבל את תפילותינו. וזה שאומר כאן " ערב ובקר וצהרים " שהם שלשת התפילות "אשיחה ואהמה" כלומר אתפלל אותם "וישמע קולי" היינו הראשי תבות של שמע וזה וישמע קולי שבזכותם יקבל את תפילותי

פירוש: אפשר לפרש בדרך. "אֲשֶׁר אֵין חֲלִיפּוֹת לְמוֹ וְלֹא יֵרְאוּ אֱלֹהִים". 'כ צחות כי היום רוב העם שופטים את האדם על פי מראהו החיצוני ואדם דתי ירא אלהים חייב בעיניהם להיות לבוש בחליפה מגבעת זקן וכו'... וזה אומר כאן "אשר אין חלפות למו" היינו שאתם סבורים שאלו שאין להם חליפות מגבעת זקן וכו.. הם לא יראי השם וזה ששאלו בתמיה "ולא יראו אלהים"?

במסכת שבת "שֶׁלַח יְדִיו, בְּשִׁלְמֵיו חֲלַל בְּרִיתוֹ. חֲלָקוּ, מִחֲמַאת פִּי". 'כא דף קנב-א. מכנה רבי שמעון בן חלפתא את איבר התשמיש "משים שלום" היינו שעושה שלום בבית בין איש לאשתו בזמן שמקיימים מצוות בוראם. וכאן אומר הפסוק: "שלח ידיו בשלומיו" כלומר ששלח ידיו באבר התשמיש שמשים שלום שלא לשם שמים אלא לנאוף וזה שממשיך "חילל בריתו" ומכיוון שברית המעור וברית הלשון אחד הם כידוע שנאמר כי ברית כרותה לשפתיים וכשפוגם בזה נפגם גם זה, לזה המשיך ואמר "חלקו מחמאות פיו" כלומר שהתחיל מדבר בלשון חלקלקות ופגם גם בלשונו

פרק נ"ו

פירוש: כתב רבי נחמן. "שֶׁאִפּוֹ שׁוֹרְרֵי כָּל הַיּוֹם כִּי רַבִּים לְחַמִּים לִי מְרוֹם". 'ג מברסלב ע"ה בספר המידות: כשיש לך שונאים למטה, בידוע שיש לך שונאים למעלה. וזה אומר כאן "שאפו שוררי כל היום" שהם האויבים מלמטה וכל זאת למה? "כי רבים לוחמים לי מרום" היינו האויבים מלמעלה

פירוש: אמר רבי נחמן "כָּל הַיּוֹם דְּבָרֵי יַעֲצָבוּ עָלַי כָּל מַחְשַׁבְתֵּם לְרַע". 'ו

מברסלב ע"ה שיותר ממה שהיצר הרע רוצה מהאדם את העברה הוא רוצה בייאוש ובעצבות שבאה לאדם אחריה(על מנת שירפה מן התשובה). וזה מה שאומר הפסוק "כל היום דברי יעצבו עלי" היינו שכל היום אני מתעצב בדברים שאני אומר לעצמי על פשעי וזה "כל היום דברי יעצבו עלי" ממשיך וגומר "כל מחשבותם לרע" כלומר שכל מחשבתם של אלו הדברים שאני מתעצב עליהם על רוב פשעי הם להרע לי שאתייאש ואתעצב ממעשי הרעים וכך ארפה ידי מן התשובה

פירוש: יש לרמוז פסוק זה "ו'. "כל היום דברי יעצבו עלי כל מחשבתם לרע במה שאמר רבי נחמן מברסלב ע"ה בספר המידות (המתקת דין אות נ) וזה לשונו: על ידי עצבות חושבים עליו למעלה לרע לו. וכך הוא הפירוש: "כל היום דברי יעצבו עלי" היינו שכל היום אני מדבר דברי עצבות עלי, וזה שאמר רבי נחמן: על ידי עצבות. וממשיך דוד המלך ואומר: כל מחשבותם לרע. וזה שמסיים רבי נחמן: חושבים עליו למעלה לרע לו. וזה כל מחשבותם לרע

פרק נ"ז

רשת הכינוי לפעמי כפף נפשי כרו לפני שיחה נפלו בתוכה סלה". 'ז' פירוש: מתי שיש לי אויבים ומידת הדין מתגברת וזוממים נגדי מזימות וזה "רשת הכינוי לפעמי" אז העצה לזה היא "כפף נפשי" היינו לכופף ולהכניע את נפשי לפני השם יתברך ואז אפילו אם "כרו לפני שיחה" להניח בתוכה את הרשת "נפלו בתוכה סלה" שתתהפך עליהם מידת הדין כמו שכתוב במזמור לז: חרבם תבוא בליבם וקשתותם תשברנה. והכל בזכות ההכנעה כאמור

פרק נ"ח

זרו רשעים מרחם תעו מבטן דברי קזב. חמת למו כדמות חמת נחש כמו " ד' פירוש: בגמרא במסכת. "פֶתֶן חֲרַשׁ יֵאָטֵם אָזְנוֹ. אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע לְקוֹל מְלַחְשִׁים יוֹמֵא דָף פ"ב מובא סיפור על מעוברת אחת שהריחה ביום כיפור ורצתה לאכול, שאלו את רבי והשיב שילחשו באזנה שיום כיפור הוא לחשו לה וקיבלה את הלחש והתרצתה. וכותב רש"י ז"ל קיבלה את הלחישה שפסק העובר מתאוותו. קרא עליה את הפסוק "בטרם אצרך בבטן ידעתיך" יצא ממנה רבי יוחנן. ובהמשך מספרת הגמרא על אשה מעוברת אחרת שהריחה ושאלו את רבי חנינא ואמר לחשו לה ולא קיבלה את הלחש קרא עליה "זרו רשעים מרחם" יצא ממנה שבתאי אצר פירי. ובאותו עניין מובא בירושלמי מסכת חגיגה פרק שני דף ו עמוד ב על הסיבות שבגינן יצא אלישע אחר לתרבות רעה ובין הסיבות שמונה הגמרא היה שכאשר היתה אמו מעוברת בו והיתה עוברת על יד בתי עכו"ם והריחה ריח של תקרובת מאותו המין ומסביר קורבן העדה על תקרובת עכו"ם והיה אותו הריח מפעפע בגופה כאירסה של

חכינה (כארס של נחש) כותב קורבן העדה: ונפסק מזגו והיה מתאווה לדבר עברה. יוצא שגם לפי רש"י שהבאנו במסכת יומא וגם לפי קורבן העדה בירושלמי שהתינוק ברחם אמו הוא המתאווה לאותו הריח של דבר העברה או לחילופין מקבל את הלחישה ופוסק מתאווה וכך פירוש הפסוקים: זרו רשעים מרחם תעו מבטן דברי כזב" וכל זה למה? מפני שבזמן עיבורם "בבטן

אמם עברה האם במקרה שלנו אמו של אלישע אחר על יד בתי עכו"ם שהיו מקריבים תקרובת של עבודה זרה ואז "חמת למו (שהוא הארס) כדמות חמת נחש" היינו כדברי הגמרא שהיה מפעפע בגופה הריח כאירסה של חכינה (כארס של נחש) ואז אלישע אחר קיבל את התכונה של הנחש עצמו ומהי התכונה? שהפך להיות "כמו פתן חרש יאטם אזנו" ובפני מי אוטם הוא את ? אזנו
בפני אלה שבאים ללחוש לאמו שיום כיפור היום וזה שמסיים "אשר לא ישמע לקול מלחשים"

פירוש: כתוב בדברים פרק ד: ואתם הדבקים "כְּמוֹ חֵי כְּמוֹ חָרוֹן יִשְׁעָרְנוּ".¹ בהשם אלוקיכם חיים כולכם היום. וידוע שלדבקות יש דרגות אין ספור והצדיקים ככל שיהיו גדולים יותר במעלה כך גם ידקדק אתם השם. וזה שאומר הפסוק "כמו חי" היינו באותה מדרגה שהוא צדיק שנקרא חי כך גם אם נכשל בדבר מה מדקדקים איתו באותה דרגה וזה "כמו חרון" היינו חרון אף שיהיה עליו אם נכשל וחטא בדבר מה, וזה על דרך שדרשו חז"ל על הפסוק וסביביו נשערה מאוד מלמד שמדקדק הקב"ה עם חסידיו כחוט השערה וזה שמסיים "ישערנו"

פרק נ"ט

פירוש: המשיל דוד. "הִנֵּה יִבְעוֹן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם כִּי מִי שָׁמַע".¹ המלך ע"ה את מדברי לשון הרע למשתמשים בחרב וכן הוא אומר בני אדם שינהם חנית וחצים ולשונם חרב חדה וכן אשר שננו כחרב לשונם. ואמרו חז"ל ששני שומרים עשה הקב"ה לאדם לשמרו ולהזהירו שלא ידבר לשון הרע והם השיניים והשפתיים ונראה ששניהם רמוזים בפסוק זה: "הנה יביעון בפיהם חרבות" הם השיניים שנמצאים בחלל הפה והם החומה הראשונה וממשיך... "בשפתותיהם כי מי שומע" הם השפתיים החומה החיצונית

פירוש: אומרת הגמרא (שבת קמה- יג'). "חטאת פימו דְּבַר שְׁפָתֵימוּ וְלִקְדוּ (ב על הפסוק (משלי ז-ד) ציטוט: אמור לכחמה אחותי את. אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אומרם ואם לאו לא תאמרם עכ"ד. וזה שאומר הפסוק "חטאת פימו" היינו מתי יהיה האדם חוטא בפיו בשעה שאומר דברי

תורה? וזה "חטאת פימו" היינו שיהיה חוטא בפיו?, מתי שהדברים שאומר יהיו "דבר שפתימו" כלומר דבר שפתי האישיים שלא על דיוקם כפי שכתובים, וסימן לדבר במזמור נא: "אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך" כלומר שכל מה שאומר יהיה כאילו אתה פתחת שפתי ודיברת מתוכם דברים על דיוקם ואז יהיה רשות לפי להגיד תהלתך וזה "ופי יגיד תהלתך" ואז ח"ו נלכד האדם בפיו וזה וממשיך "וילכדו". היינו שנלכד

פרק ס"ב

פירוש: תחילה אקדים. "בְּטַחוּ בּוֹ בְּכָל עֵת עִם שִׁפְכוּ לִפְנֵי לַבְּבָכֶם". ט'
ואכתוב לך פירוש על הפסוק "אברכה את השם בכל עת תמיד תהילתו בפיו"
מספר

"בעל דברות חיים ז"ל" וזה לשונו: "ופירושו כך דהנה הברכה חל רק בעתים", כלומר, למשל מברכים על המזון, מברכים על תפילין, על מצוות לולב וסוכה וכדומה, זהו הפירוש "בכל עת" שיש להן עת זמן מסויים, ורק אז מחוייבים לקיים מצווה זו. מה שלא כן, להלל לשבח את השם יתברך, על זה לא חל עת זמן מסויים, ואין בו עת זמן מיוחד, אלא תמיד ובכל עת צריכים ומחוייבים להודות ולהלל ולשבח הבורא יתברך שמו, זהו הפירוש "תמיד תהילתו בפיו" שאין שום רגע בלי זה. עד כאן לשון הספר. ועל פי הקדמה זו נפרש ונחבר ב"ה בין שני הפסוקים אחד "ביטחו בו בכל עת וגו'..." והשני "אברכה את השם בכל עת" הנה כתב הרב נחמן מברסלב ע"ה בליקוטי מוהר"ן תורה כ"ט וזה לשון הספר "כי יש כ"ח (עשרים ושמונה) עתים: עתים לטובה, עתים לרעה (קהלת ג') וצריך להכניע שיפכה בישה שהיא עת רעה, בבחינת (קהלת ט') "בכל עת יהיו בגדיך לבנים בכל עת דייקה. עד כאן לשונו

מכאן הבנת שחייב האדם להכניע את הארבע עשרה עתים לרעה בזמן ששולטים בבחינת "בכל עת יהיו בגדיך לבנים" בכל עת דייקה כדברי רבי נחמן ז"ל. ויש לומר שה: "אברכה את השם בכל עת" הם בבחינת הארבע עשרה עתים

לטובה כי להם יש עת זמן לכל מצווה תפילה או ברכה כנזכר מדברי "הבעל דברות חיים" וזה משום שבעיתים האלה כופה האדם את יצרו ומשעבדו לקב"ה בעל כורחו כי חושש שיחלוף אותו זמן תפילה מצוה או ברכה ומתוך כך מקיימה שמא תחלוף ויחמיצנה. אבל יש גם ארבע עשרה עתים לרעה שבהם עסוק האדם בענייניו ובטרדותיו כגון הפרנסה המשא ומתן וכו'... ובזמן הזה צריך דבקות גדולה בשם כדי להינצל מהיצה"ר וכנגדם היינו כנגד הארבע עשרה עתים לרעה אמר דוד המלך ע"ה "ביטחו בו בכל עת" כלומר באלו הארבע עשרה עתים לרעה לא נותר לנו אלא רק לבטוח ולהאמין בשם בבחינת "בכל דרכיך דעהו" וכן אמר דוד המלך ע"ה "שויתי השם לנגדי תמיד"

ט'. "בְּטַחוּ בּוּ בְּכָל עֵת עִם שִׁפְכוּ לְפָנָיו לְבַבְכֶם אֱלֹהִים מַחְסֵה לָנוּ סֵלָה. אַךְ הֶבֶל
בְּנֵי אָדָם כָּזָב בְּנֵי אִישׁ בְּמֵאזְנָיִם לְעֵלוֹת הַמָּה מֵהֶבֶל יָחַד. אֵל תִּבְטְחוּ בְעֵשֶׁק
וּבְגִזְלִים" פירוש: לאחר שפתח את המזמור בשבח על כך שהקב"ה מחסה ועזרה
לו בעת צרתו (עיין במזמור) בא דוד המלך ע"ה ללמדנו כיצד עלינו לנהוג בשביל
שנושע גם אנחנו ואיך יכול לזכות לזה כל אחד ואחת, ואומר: "בטחו בו בכל
עת" כאן הדגיש את חשיבות הביטחון בקב"ה, ואם תבוא לומר שאתה נמנה עם
הבוטחים בו יחייב הדבר שבשעת צרה ויגון תקרא ותפנה אליו מפני שלא יתכן
שיהיה האדם בוטח בו מצד אחד ומאמין ויודע שהכל בידי ובשעת צרה לא יפנה
אליו כפי שהוא אומר (תהלים קטז) "צרה ויגון אמצא ובשם יהוה אקרא" וזה
שהמשיך: "עם שפכו לפניו לבבכם אלהים מחסה לנו סלה" כלומר הראיה
שאתם בוטחים בו היא זו שאתם שופכים לפניו לבבכם. וממשיך דוד המלך
ומסביר למה תפילותינו לא מתקבלות ואומר: "אך הבל בני אדם" היינו אך הבל
פיהם של בני האדם (שההבל עצמו דבר יקר כי כל כוחנו בפיו כידוע), בזמן
ששופכים ליבם לפניו הוא "כזב בני איש" כלומר הבל פה שיש בו כזב ושקר
בבחינת מה שכתוב: "בפיו ושפתיו כבדוני וליבם רחק ממני" כלומר שלא כיונו
ליבם מספיק. וממשיך ואומר: "במוזניים לעלות המה" כלומר שעולים שניהם
במוזניים של מעלה, ההבל של התפילה בצירוף הכזב שמעורב בה, הכזב
שבהבל מכריע וזה: "מהבל יחד" שהבל התפילה מצטרף לכזב שבלב ונהיה
הכל יחד מעורבב זה עם זה, וזה: "מהבל יחד" והכזב שבהבל שהיא הכוונה
מכריע כי הוא העיקר מפני שההבל הוא רק גוף התפילה שהיא כלי שבתוכו
מכניסים את הכוונה שהיא הנשמה שבגוף שהיא העיקר, כמו שכתוב: "תפילה
בלא כוונה כגוף בלא נשמה" ואז בתפילה כזו נקרא האדם בלשון חז"ל: גונב
דעת עליון. וזה שממשיך ואומר: "אל תבטחו בעושק ובגזל" היינו שאין לבטוח
על תפילה כזו שכביכול עושק את הקב"ה בזה שגונב דעת עליון וגוזלו מפני
שרוצה לקבל דבר מה שלא כדין

אחת דְּבַר אֱלֹהִים שְׁתִּימִים זֶה שִׁמְעֵתִי כִּי עַז לֵאלֹהִים. וְלֶךְ אֲדַבֵּר חֶסֶד כִּי אֶתָּה " . 'יב
פירוש: "אחת דיבר אלהים" כלומר דיבור אחד "תְּשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ
דיבר השם כגון לא תגנוב אבל אני בכדי לקיים את מה שאמר הייתי חייב
להיכשל לפחות פעם אחת אם לא בגנבה ממש אז בגזל בשוגג ואם לא בגזל
בשוגג אז באבק גזל כי הגמרא אומרת: "אין אדם עומד על דברי תורה אלא
אם כן נכשל בהן" וזה שממשיך "שתיים זו שמעתי" כלומר אחרי פעם אחת
שנכשל בפעם השניה וזה "שתיים" רק אז "שמעתי" כלומר שעמדתי על דברי
התורה כדברי הגמרא אין אדם עומד וגו'.. ו.. "שמעתי" הוא לשון קבלה כמו
"וישמע יתרו" וממשיך "כי עז לאלהים" כי הכוח לקיים את דברי התורה מבלי
להיכשל בהן אפילו פעם אחת הוא רק לאלהים שכידוע מהזוה"ק מקיים את
כל התורה אבל עם כל זה שמא תבוא לטעות ולומר שעל העברה הראשונה
אקבל ח"ו עונש ועל הפעם השניה רק כשלא אכשל אקבל שכר או לא אענש
לזה ממשיך ואומר: "ולך אדני חסד" שאתה עושה עמי חסד ומהו? "כי אתה
תשלם לאיש כמעשהו" שתשלם לו שכר הן על הפעם שנכשל והן על הפעם
שהצליח לקיים את דבריך כי הלא התורה כך מחייבת כדברי הגמרא שהזכרנו.
ומה שאמרו עבר עברה ושנה בה נעשית לו כהיתר זה כל זמן שיודע שעובר

עברה ומורד ואם לא מורד אז לפחות לא מצטער אבל לא כן האדם שנכשל בעברה שלא בכוונה שמתוכה הוא עומד על דברי התורה ולפיכך דווקא אותה הפעם שנכשל היא זאת המביאתו לשמור את התורה ומשום כן גם עליה יקבל שכר, וזה הדבר מחסדו הגדול של הבורא

אחת דְּבַר אֱלֹהִים שְׁתִּים זוּ שְׁמַעְתִּי כִּי עַז לְאֱלֹהִים. וְלֶךְ אֲדֹנָי חֶסֶד כִּי אֵתָהּ " . 'יב פִּירוּשׁ: פֶּעַם אַחַת בְּמִשְׁךְ תִּשְׁעָה חֹדְשִׁים בְּבִטָּן "תְּשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ אֲמִי דִיבַר מִלֶּאךְ הַשֵּׁם וְלִימְדֵנִי אֵת כֹּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה כִּידוּעַ מִדְּבַרִּי הַגְּמָרָא עַל הָעֵנִיין.. אֲבָל מֵאֵז צֵאתִי מֵרַחֵם אֲמִי יֵשׁ לִי רֶק יֵצֵר רַע וְעֵדִיין אֵין לִי יֵצֵר טוֹב כִּפִּי אוֹתוֹ דִּיּוֹן שְׁדִנָּה הַגְּמָרָא בְּאִיזָה גִיל מִקְבֵּל הָאָדָם יֵצֵר רַע וּמִסְכַּמַּת שְׁמִיּוֹם צֵאתוֹ לְאוּרֵי הָעוֹלָם שְׁנֵאֲמַר לְפִתַּח חֲטָאת רֹבֵץ.. וְכֵן אוֹמֵר שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ ע"ה וּמִכְנָה אֵת הַיֵּצֵר הָרַע "מֶלֶךְ כִּסִּיל וְזִקֵּן" הֵינּוּ שְׁזַקֵּן הוּא מֵהַיֵּצֵר הַטוֹב בִּי"ג שְׁנִים כִּי יֵצֵר טוֹב מִקְבָּלִים בְּבֵר מִצְוָה זוּ גַם הַסִּיבָה שְׁמִתְחַת לְגִיל מִצְוֹת לֹא דְנִים אֵת הָאָדָם עַל הָעֵבְרוֹת כִּי חֲז"ל דְּרָשׁוּ עַל הַפְּסוּק "בְּכָל לַבְּבֶרֶךְ" לְשׁוֹן רִיבּוּי, וְדִיּוּקוֹ כְּטוֹב בְּכָל לִיבֶרֶךְ? שִׁישׁ יֵצֵר רַע וְטוֹב בְּאָדָם וְצָרִיךְ לְעִבּוֹד אֵת הַשֵּׁם עִם שְׁלֵמָה לֹא וְכֵאֵן עֵדִיין לֹא קִיבֵל יֵצֵר טוֹב וְאֵין זוּ חֲכָמָה וְנִקְצָר בְּעֵנִיין. וְזֶה שְׁמַמְשִׁיךְ שְׁנִיָּהּ "שְׁתִּיִּים" כְּלוֹמֵר שְׁנֵי יֵצֵרִים טוֹב וְרַע אִקְבָּל וְאוֹכֵל לְעִבּוֹד אֵת הַשֵּׁם בְּגִיל "זו" שְׁהוּא בְּגִימָטְרִיא י"ג הֵינּוּ בְּבֵר מִצְוָה וְאֵז "שְׁמַעְתִּי" וְהַבְּנִתִּי מֵהַ שְׁמִבּוֹקֵשׁ וּמוֹטֵל עָלַי וְאֵז יֵהִי לְשֵׁם הַכַּח הַתְּקִיפּוֹת וְהַסְּמִכוֹת כְּבִיכּוֹל לְתַבּוּעַ מִמֶּנִּי עַל הָעֵבְרוֹת וְזֶה "כִּי עַז לְאֱלֹהִים" וּמִמְשִׁיךְ "וְלֶךְ אֲדֹנָי חֶסֶד" וְעִם מִי עוֹשֶׂה הַשֵּׁם אֵז חֶסֶד גְּדוֹל? עִם הַהוֹרִים כְּמוֹבֵן שְׁאֵז כְּבֵר לֹא מִתְחַיִּיבִים בְּעֵבְרוֹת כְּשֵׁם שְׁאֵז בְּבֵר מִצְוָה אוֹמֵר וּמִבְּרֶךְ הָאֵב בְּרוּךְ שְׁפִטְרֵנִי מֵעוֹנְשׁוֹ שֶׁל זֶה, וְזֶה שְׁמַסִּיִּים "כִּי אֵת תְּשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ" שְׁעַכְשִׁיו שְׁכַבֵּר נִקְרָא הַיֵּלֵד אִישׁ שְׁנִכְנַס לְעוֹל מַלְכוּת שְׁמִיִּים "תְּשַׁלֵּם לְאִישׁ" דִּיּוּקָה "כְּמַעֲשֵׂהוּ" וְלֹא יִתְחַיִּיבוּ יוֹתֵר הַהוֹרִים

מִתִּי שְׁהַחֶסֶד שְׁהָאָדָם: "וְלֶךְ אֲדֹנָי חֶסֶד כִּי אֵתָהּ תְּשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ". י'ג עוֹשֶׂה הוּא לֶךְ, וְזֶה "וְלֶךְ אֲדֹנָי חֶסֶד" הֵינּוּ שְׁעוֹשֶׂה הַחֶסֶד לְשֵׁם שְׁמִיִּים כְּמוֹ שְׁכוֹתֵב רַשִׁי"ז עַל "וַיִּקְחוּ לִי תְּרוּמָה" לִי לְשִׁמִּי. אֵז עִם חֶסֶד כְּזֶה "כִּי אֵתָהּ אֵתָהּ

דִּיּוּקָה! מִיָּדָה כְּנִגְדַּת מִיָּדָה כְּמוֹ שְׁעִשׂוּ לְשֵׁם הַשֵּׁם כַּךְ הַשֵּׁם בְּכַבּוּדוֹ וּבְעִצְמוֹ "תְּשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ" לְהוֹצִיא אָדָם שְׁעוֹשֶׂה חֶסֶד אוֹ כֹּל מִצְוָה אַחֲרַת עִם נְגִיעוֹת אִישִׁיּוֹת שְׁעַל זֶה לֹא רֶק שְׁלֹא יִקְבֵּל שְׁכַר אֲלֵא גַם יַעֲנֵשׁ ח"ו. כְּמוֹ שְׁאֲמַר שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ "כִּי עַל הַכֹּל יִבִּיא הָאֱלֹהִים בְּמִשְׁפֵּט אִם טוֹב וְאִם רַע" שְׁשְׁמַעְתִּי שְׁשׁוֹאֲלִים אִם עַל הָרַע יִבִּיא בְּמִשְׁפֵּט זֶה בְּרוּר אֲבָל "אִם טוֹב"? אֲלֵא שְׁגַם עַל הַטוֹב יִבִּיא בְּמִשְׁפֵּט אִם נַעֲשֶׂה טוֹב שְׁלֵם וְגַם הוּא לֹלֵא פְּנִיּוֹת נְגִיעוֹת וְאִינְטֵרְסִים לְמִינִיהֶם כְּמוֹ לְמַשֵּׁל אָדָם שְׁעוֹשֶׂה מִצְוָה מִסּוּיִימַת עַל מִנֵּת שְׁיִכְבְּדוּ אוֹתוֹ אוֹ שְׁלוֹמֵד תּוֹרָה כְּדִי לְהַקְרָא רַב אוֹ שְׁיִגִּידוּ אָדָם זֶה מֵהַ נְאִים מַעֲשִׂיו אוֹ כְּגוֹן הַחֲנוּפָה כְּדִי לְמִצּוֹא חֵן בְּעֵינֵי הַזּוֹלָת וְהִיד עוֹד נְטוּיָה וְאֵין זֶה הַמְּקוֹם לְהַאֲרִיךְ

פרק ס"ג

כֵּן, בְּקִדְשׁ חֲזִיתְךָ לְרֵאוֹת עֵזְרָךְ, וּכְבוֹדְךָ. כִּי-טוֹב חֲסָדְךָ, מִחַיִּים שְׁפָתַי " .ג.
הנה כתוב מפני הרעה נאסף הצדיק ויש בענין זה כמה פירושים "יִשְׁבְּחוּנְךָ
ועניינים ונפרש הפסוק על דרך שבה יתאים לעניינו. "מפני הרעה" שעתידי
לעשות שהכל גלוי לפניו יתברך "נאסף הצדיק" בעודו צדיק בטרם ירשיע וכל
זאת היא לזכותו לחיי העולם הבא וזה שאומר הקב"ה "כן בקודש" אמת וכונן
שלעת עתה בקודש אתה וישרים לפני דרכיך אך אני צופה כל הדורות וכבר
"חזיתך" שעתידי לחטוא אתה לפני וכל מטרתך שהבאתיך לזה העולם השפל
הוא בכדי שלעולם הבא אשמח ואראה בתורתך ובנשמתך וזה "לראות עוזך"
שהיא התורה שנאמר יהוה עוז לעמו יתן "וכבודך" שהיא הנשמה כמו שאומר
דוד המלך ע"ה "עורה כבודי עורה הנבל וכינור אעירה שחר" שמדבר לנשמתו
שתקום לעבודת בוראה לפיכך אומר הקב"ה "כי טוב חסדך" טוב החסד
שאעשה איתך ואקחך מזה העולם בטרם תחטא "מחיים" מחיים שתמשיך
לחיות ועתידי אתה לחטוא לפני והלא גדול המחטיאו יותר מן ההורגו וכן
רשעים בחיים קרויים מתים וע"י כך תזכה ל... "שפתי ישבחונך" ששפתי
ישבחו אותך על היותך צדיק לפני והרי אני דן את האדם באשר הוא שם ולא
יעלה בליבי מה שהיית עתידי לחטוא. והצדיק מצד עצמו שמראה לו השם את
שרוצה לעשות איתו אומר במזמור סט. קרבה אל נפשי גאלה היינו "קרבה אל
נפשי גאלה" לקחתה מזה העולם בטרם אחטא וכל זאת למה "למען אויבי"
שהם היצה"ר וחייליותיו "פדני" מהם שהלא עתידי אני ליפול בידיהם והלא
לטובתי עושה אתה וזה שממשיך "אתה ידעת חרפתי ובושתי וכלימתי נגדך"
שמכיוון שידוע אני שהכל גלוי וידוע לפניך "ואתה ידעת חרפתי ובושתי" היינו
החרפה שעתידי אני לעשות ובושתי שעתידי אני להתבייש בה עוד בעולם הזה
"וכלימתי" לעולם הבא כמו שאנו מבקשים לא נבוש בעולם הזה ולא ניכלם
לעולם הבא הכל גלוי וידוע "נגדך" ואין נסתר

פרק ס"ה

פִּירוּשׁ "לֵךְ דְּמִיָּה תְהִלָּה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וְלֵךְ יְשׁוּלָם נֶדֶר. שְׁמַע תְּפִלָּה". א'ב:
אם יש "לך דומיה" כפי שאמרו חז"ל שאין העולם מתקיים אלא על מי שבולם
את פיו בשעת מריבה שנאמר תולה ארץ על בלימה, בזה אתה נותן "תהילה
אלהים" היינו שזאת התהילה הכי גדולה שאתה יכול לתת לאלהים שהלא
העולם עומד בזכותך וע"י זה ממשיך להתקיים ולא נחרב ובזה ממשיכים
לעבוד ולהלל את הקב"ה וע"י מידה זו תיזכה ל... "ולך ישולם נדר" מידה כנגד
מידה אתה כפית את כעסך בשעת מריבה ובלמת את פיך הקב"ה יתן לך כח
לכפות את היצר בשעה שתידור לדבר מצווה וכתוב בנדרים דף נט-א. דאמר
רבי נתן כל הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו מקטיר עליה תרומה.
וע"י הבחינה של "ולך ישולם נדר" תיזכה ל... בחינת "שומע תפילה" שתפילתך

תשמע ותתקבל ברצון לפי שבזמן שקיימת הנדר כאילו בנית במה והקרבת עליה תרומה כדברי רבי נתן וכבר התפלל אדוננו דוד המלך וביקש תיכון תפילתי קטורת לפניך וכל זה בזכות שתקיים את ה.. "לך דומיה" כפי שהסברנו

דְּבָרֵי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי פָשַׁעֵינוּ אֶתְּהָ תִכְפֹּרֵם. אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן " . ד' פירוש: הנה ידוע ומפורסם שבכל דור ודור יש צדיקים שלוקים בעוון " חֲצָרִיךְ הדור ובכך מכפרים על הדור כולו, ונראה לי לרמוז עניין זה בפסוקים שהבאנו וכך פירושם: "דברי עוונות גברו מני" היינו שלוקה הצדיק שנבחר לכפר על הדור, מרגיש הוא בכך שלא בעונו בלבד הדבר וזה שאומר: "דברי עוונות גברו מני" כלומר גברו ועצמו היסורים שלקיתי בהם ביחס למעט חטאי, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא וזה: "דברי עוונות גברו מני" היינו שדברי העוונות שהתחייבתי עליהם ביסורים או מיתה ח"ו גברו ועצמו ממני היינו ממה שאני עשיתי לבדי ואין זה אלא בעוון הדור ולזה אני מבקש "פשעינו אתה תכפרם" היינו פשעי ישראל בכללות אתה תכפרם והתחיל בלשון יחיד באומר "דברי עוונות גברו מני" וסיים בלשון רבים "פשעינו אתה תכפרם" ומכאן הדיוק! אבל אף על פי כן מודה הצדיק לקב"ה שזכה להבחר שעל ידו תיהיה כפרת הדור ואומר: "אשרי תבחר ותקרב" היינו אשרי הצדיק שבחרת אותו לעניין זה, וזה רק מראה כמה קרוב הוא אליך וזה "תבחר ותקרב" היינו שנבחר מעוצם קרבתנו אליך, ולכל זה זכה בזכות קיום התורה והמצוות וזה שמסיים "ישכון חצריך" כלומר בזכות ששוכן בחצר בית השם ועושה רצונו על דרך שדרשה הגמרא (שבת ל-א) על הפסוק: "כי טוב יום בחצריך מאלף" שאמר הקב"ה לדוד שביקש להסתלק יום לפני: טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח מאלף

פרק ס"ו

ואמרת . "הִרְכַּבְתָּ אֲנוֹשׁ לְרֵאשֵׁנוּ בָּאֵשׁ וּבַיָּמִים וַתּוֹצִיאֵנוּ לְרִנָּה" . י'ב הגמרא בנדה דף לא-א: תנו רבנן שלשה שותפין יש באדם הקב"ה ואביו ואמו עכ"ד ונראה לרמוז את שלושתם בפסוק לפי הסדר שמופיע בגמרא ונתחיל ב"ה "הרכבת אנוש לראשנו" זהו החלק האנושי שבאדם שמבדילו מן הבהמה והיא הנשמה שנמצאת בראש כידוע וזה חלקו של הקב"ה. וממשיך.. "באנו באש" שהוא זמן התשמיש שמחמם היצר הרע את האדם כאש ואז כשהתחמם דיו יוצאת הטיפה וזה "ובמים" היינו הטיפה הסרוחה, ולאחר תשעה חודשים בבטן האם כשיצאנו לאויר העולם וזה "ותוציאנו" מוכנים דדי האם להניק וזה "לרויה" . הרי לך שלושתם

על עניין "בְּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא הִסִיר תְּפִלָּתִי וְחִסְדּוֹ מֵאֵתִי" . כ' נבוכדנצר כתוב בסנהדרין דף צב-ב. א"ר יצחק יוצק זהב רותח לתוך פיו של

אותו רשע שאילמלא לא בא מלאך וסטרו על פיו ביקש לגנות כל שירות ותושבחות שאמר דוד בספר תהלים עכ"ד. רש"י ז"ל על המילים ביקש לגנות, "לגנות": שהיה מסדר שבחות נאות יותר מדוד. ואילו אמרן, הקב"ה היה נוטה אחריהן יותר מאחרי השירות שעשה דוד. וזה שמודה דוד המלך לקב"ה ואומר "ברוך אלהים אשר לא הסיר תפילתי" כלומר אשר לא הסיר תפילתי שהוא ספר תהלים ובחר בשירות ותושבחות שרצה לומר נבוכדנצר "וחסדו" היינו וספר תהלים עם כל השבחים שבו שהוא חסד גדול לעולם שנתן הקב"ה לעם ישראל "מאתי" מאתי דייקה! ולא מנבוכנצר

פרק ס"ח

בִּית אֲדֹנָי יִתֵּן אִמְרַת הַמְּבַשְׂרוֹת צָבָא רַב. מַלְכֵי צְבָאוֹת יִדְּוֹן יִדְּוֹן וְנֹת. י'ב פירוש: "אדוני יתן אמר" הקב"ה נתן את אומרו שהיא "תחלק שלל התורה כולה והיא אימרה אחת אבל בתורה יש שבעים פנים וזה שממשיך "המבשרות צבא רב" היינו אותו האומר שנתן הקב"ה שהיא התורה כנזכר מבשר צבא רב שהם השבעים פנים שבה. ומי זוכה לאלה השבעים פנים? "מלכי צבאות" שהם הצדיקים שנקראו מלכי צבאות השם כמו ששואלת ומשיבה הגמרא מאן מלכי? רבנן. וממשיך ואומר "ידודן ידודן" מלשון נדידה (מצודת ציון) היינו שנודדים בחלקי התורה כל אחד היכן שקשורה נפשו ומוציאים ממנה את השבעים פנים "ונות בית" בעלת הבית שהנוה שלה (זהו משה רבנו ע"ה שעליו העיד הקב"ה בכל ביתי נאמן הוא. (מלבי"ם) (במדבר יב-ז) "תחלק שלל" שבזמן מתן תורה חילק ונתן לכל אחד מישראל את חלקו בתורה וזה שאמר לי מורי ורבי שיחיה שאת הכוונות במה שאנו מבקשים בתפילה ותן חלקנו בתורתך הוא חלקנו דייקה! השייך לנו שקיבלנו במעמד הר סיני

עֲלִית לְמָרוֹם שְׁבִית שְׁבִי לְקַחַת מִתְּנוֹת בְּאָדָם וְאִף סוֹרְרִים לְשָׁכֵן. י'ט יְהִי אֱלֹהִים. בְּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמֹס לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתָנוּ סְלָה. הָאֵל לָנוּ פִירוֹשׁ "עלית למרום" תחילה בא "אל למושעות וליהוה אדני למות תוצאות יצה"ר ומנסה להכשיל את האדם, וכשמצליח ח"ו אז נאמר עליו "עלית למרום" לקטרג על האדם כמובן אצל הקב"ה! ועוד יש כמה השלכות והסברים על "עלית למרום" מעבר לפשט הדברים שהסברנו והם על דרך הרמז. האחת שמה נצרך היצה"ר "לעלות למרום" כפי שהסברנו לקטרג על האדם והלא הקב"ה "מלא כל הארץ כבודו"? והתירוץ הוא שבכך שהאדם חוטא אז כידוע מהספרים הוא מסלק כביכול את הקב"ה ושכינתה למעלה "למרום" ולזה נצרך היצה"ר ל... "עלית למרום" ועוד לרמוז שבכך שחטא הוא הגדיל כח הטומאה עד כדי כך שהעלה אותה "למרום" ומנגד הוריד את כח הקדושה ח"ו למטה. ועוד בא הכתוב "עלית למרום" לרמוז לך שלאחר שחוטא האדם

היצה"ר לוקח את העברה עצמה ומעלה אותה למרום בפני הקב"ה דהיינו שמגדיל לאורך ולרוחב את חומרת העברה שהאדם עשה כדי לאבדו משני העולמות כי כך היא דרכו של היצה"ר להקטין את גודל חומרת העברה בפני החוטא טרם שעושה אותה ולקטרג אצל השם ובפניו להגדיל את חומרת אותו עוון ואז לאחר המעשה, שוב לבוא לחוטא ולהגדיל בעיניו את חומרת המעשה כדי שיפול ח"ו ליאוש וירפה ידיו מן התשובה ח"ו. בדיוק הפך דרכה של הקדושה כמו שכתוב על עם ישראל שלאחר שחטא בחטא העגל אמר משה רבינו עליו השלום לפני הקב"ה "ויחל משה את פני השם ויאמר למה השם יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצריים" וכו' "זכר לאברהם ליצחק ולישראל" .. וגו

ואז שבא אל העם כתוב: "ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם אתם חטאתם חטאה

גדולה" וכו' בדיוק הפך הדבר ממה שעושה היצה"ר כי גם כשאמר להם משה אתם חטאתם חטאה גדולה" היה זה כדי למתק מעליהם את הדין כי כידוע "שיש

דין למטה אין דין למעלה ולא יצה"ר שעושה זאת לשם ייאוש, שרוצה להפיל את האדם בדעתו. ושהרי וודאי לא עושה זאת לשם שמים כי כבר הלך וקיטרג על האדם אצל הקב"ה לאחר שחטא למרות שלפני שחטא הוא בעצמו שידלו לכך ולהבדיל ממה רבנו עליו השלום שלאחר החטא לימד זכות על עם ישראל. וגם בכך לא די לו ליצה"ר אלא גם "שבית שבי" דהיינו שבית את תורתו של האדם שעמל ויגע בה כל ימיו, ונקראת היא תורתו ממש כמו שאמרו חז"ל על הפסוק "כי אם בתורת השם חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה" שבתחילה נקראת היא תורת השם ולאחר שעמל בה נקראת תורתו. וכן "שבית שבי" עולה כולל שתי המילים בגימטריה 1026 אותה הגימטריה של: תורה קדושה! רמז לתורה הקדושה ששבה משה רבנו עליו השלום מן המלאכים וכן גם רמז לתורה הקדושה ששובה היצה"ר ח"ו לאחר שהאדם חוטא. כי כידוע שהאדם חוטא ובעיקר בפגם היסוד אשר קשה יותר מכל העברות שעליו נאמר "כעובד עבודה זרה" ועוד דברים נוראים שעליהם אמר דוד המלך עליו השלום "סמר בשרי מפחדך וממשפטך יראתי" אז כל תורתו עוברת ח"ו ליצה"ר וחיילותיו וצריך תשובה עילאה כלשון הזוה"ק כדי להחזירה לבעליה עד שיקויים סוד הפסוק ביצה"ר "חיל בלע ויקיאנו" וזה מתי שיאמר על האדם החוטא "ברצות השם דרכי איש גם אויביו ישלים איתו" ודרשו חז"ל אויביו בכלל: ילדיו, אשתו, אויביו ממש וכן גם היצה"ר האויב העיקרי של האדם בשני העולמות. ועד שלא יקויים באדם "ברצות השם דרכי דרכי איש גם אויביו ישלים איתו" אז גם לא יקויים ביצה"ר הפסוק "חיל בליע ויקיאנו" ועד אז על היצה"ר אומר הפסוק "שבית שבי" ששבה את תורתו של האדם. וגם בזה לא די לו אלא גם "לקחת מתנות באדם" ויש להבין מה זה מתנות באדם? שלמה המלך עליו השלום אמר "סוף דבר הכל נשמע את האלהים

ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם" דהיינו שהאדם כולו נמדד ע"י היראת שמים שיש לו וזה "את האלהים וירא" והמצוות שעושה וזה "ואת מצוותיו שמור" ומסיים "כי זה כל האדם" כפי שהסברנו שבכך הוא נאמד. וכאן אומר דוד המלך עליו השלום "לקחת מתנות באדם" דהיינו שהיצה"ר לוקח את המתנות

שיש "באדם" שאלו הן היראת שמים והמצוות ומעשים טובים כמו שאמר שלמה המלך "כי זה כל האדם" ניטלת ממנו. ונביא מספרו של הרב אהרון ראטה זצו"קל "טהרת הקודש" חלק א' במאמר מעלות נוטרי היסוד וזה לשון הספר: כי זה אשר אין אדם מרגיש יראת השם הוא בשביל פגם מידת יסוד שפגם בשכינה סותמים מנפשו בחינת היראה העליונה וכמובא בזוה"ק שמי שפגם בברית סליק ממנו יראת שמים ומי שזכה לשוב על זה העוון ניתן לו יראת שמיים בליבו וזה סימן להתחלת תיקון מידת יסוד ועל זה אמר יוסף את האלהים אני ירא ועל זה כתוב בתהלים: יראו את השם קדושו כי אין מחסור ליראיו כמובא בזוה"ק עד כאן לשון הספר

עד כאן הסברנו מה הם הנזקים הנגרמים לחוטא עקב עוונותיו ובפרט מפגם הברית ואלו הן בקצרה א) קטרוג של היצה"ר על האדם וסילוק הקב"ה ושכינתה כביכול מהעולם וזה "עלית למרום" ב) העברת התורה מצד הקדושה אל הסיטרא אחרת ולא תשוב לחוטא עד שיעשה תשובה עילאה כלשון הזוה"ק וזה "שבית שבי" שהיצה"ר שבה את תורת האדם. ג) העברת כל המצוות של החוטא לרשות היצה"ר כולל נטילת יראת השמיים של האדם וזה "לקחת מתנות באדם" כפי שהסברנו. ועתה נראה ב"ה את השלכות החטא של האדם כלפי הקב"ה כביכול. לאחר שאמר "עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם" ועד כאן הסברנו ממשיך ואומר "ואף סוררים לשכן יה אלוהים" כלומר ואף אלו הסוררים דהיינו מלאכי החבלה שנבראים מפגם היסוד וכן משאר יתר העברות והם סוררים וממרים באדם לאחר פטירתו "לשכן יה אלוהים" צריכים לשכן כעת עם השם והוא צריך לזון ולפרנסם כי הם בריאה לכל דבר כידוע מהספרים וברחמיו הגדולים אינו עוזבם ואינו אומר להם לכו למי שעשכם ומחכה הקב"ה שיקרה אחד משלושה דברים, או שהחוטא יטיב מעשיו ויבטל אותם אט-אט או שח"ו יקבל יסורים קשים ומרים וימרקו עוונות או שח"ו ימות מיתה משונה. ואל תשאל איך יש רשעים שלא מטיבים מעשיהם ולא מקבלים יסורים וגם מאריכים שנים ולא מתים מיתה משונה כי על זה כבר אמרו חז"ל מפני שלושה דברים מאריך הקב"ה אפו עם הרשעים האחד שמה יעשו תשובה, השנית שמה יצאו מהם בנים צדיקים, והשלישית שמה בעבור מעשיהם ישלם להם שכרם בעולם הזה כמו שכתוב "איש בער ללא ידע" וכו'... "בפרוח רשעים" וכו'...

"להשמידם עדי עד" וכן כתוב "ומשלם אל שונאיו אל פניו להאבידו לא יאחר אל שונאים אל פניו ישלם לו" ואין אתה יודע איזה סיבה משלשת הסיבות האלה יקרה בהם. אז לאחר שהסברנו את "ואף סוררים לשכן יה אלוהים" צריך גם להבין מדוע מזכיר הפסוק שתי שמות משמותיו של הקב"ה גם "יה" וגם "אלהים"? לומר לך ש.. "ואף סוררים" שאלו מלאכי חבלה כפי שהסברנו "לשכן יה אלוהים" דהיינו בהתחלה ישכנו הם עם "יה" שזה שם רחמים כלומר שבתחילה השם ברחמיו יזון ויפרנס אותם. אבל אם האדם לא ישוב בתשובה אז תופעל האפשרות השניה של "אלהים" שזה שם דין. ועוד הזכיר שם "יה" תחילה משום שהרשעים מהפכים עליהם מידת החסד לדין הפך הצדיקים שמהפכים את הדין לחסד כמו שאומר דוד המלך עליו השלום "אני אל אלהים אקרא והשם יושיעני" שמהפך עליו את שם אלהים לשם הוי"ה. אם כך נמצא האדם לא יודע מתי תתמלא סאתו, ועל זה אמרו "ושוב יום אחד לפני מיתתך" ושאלו וכי יודע האדם מתי ימות אלא ישוב היום שמה ימות

למחר. כמו שפרשו את הפסוק בתהילים "יום אירא אני אליך אבטח" דהיינו אני ירא שמא היום אני אמות וזה "יום אירא" ואז ממילא נמצאתי כל ימי בתשובה שאין אני יודע מתי אמות וזה "אני אליך אבטח" ועיין במצודת דוד שמפרש "אירא" לשון פחד. וממשיך בהודאה לקב"ה ואומר "ברוך אדני יום יום יעמס לנו" "האל ישועתינו סלה" "ויעמס" כפי שמפרש המצודת ציון "ענין הטענת משא". שכביכול הקב"ה מעמיס עליו את כל מלאכי החבלה זן ומפרנסם וכמובן כל זאת בתנאי שהאדם יעשה תשובה שאם לא ח"ו על זה כבר נאמר על הקב"ה "מאריך אפה וגובה דילה" ואמר "ברוך אדני" שזה שם אדנות שמורה על דין ולא אמר שם הויה שמורה לרחמים לברך בזה כביכול את מידת הדין שבעל כורחה מוכנה לדבר כזה. ועוד יש לשאול מדוע אמר "יום יום" דהיינו כפי שפרשנו שברך את השם באומרו לו "ברוך אדני יום יום יעמס לנו" כפי שהסברנו ש"יעמס" כפי שמפרש המצודת ציון "ענין הטענת משא" שמעמיס עליו הקב"ה את כל מלאכי החבלה זן ומפרנסם עד שהאדם יעשה תשובה, אבל מה היה לו לומר "יום יום" וכי יום יום פוגמים הבריות ח"ו בברית או עושים עברות אחרות בעלות כאלה משקל שנבראים מהם מלאכי חבלה כאלו שעליהם אפשר לומר את הפסוק "ואף סוררים לשכן יה אלהים" כפי שהסברנו ולא תוכל לומר "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" כי וודאי גם אם יחטא הצדיק הוא בטח לא חשוד בעברות כבדות משקל כאלו, והלא הפסוק נאמר על כלל עם ישראל! שהלא דוד המלך עליו השלום מברך את הקב"ה על זה שהוא מעמיס עליו את מלאכי החבלה זן ומפרנסם ועוד שכתוב "יעמס לנו" ו.. "לנו" זה גם הצדיקים שהרי באומרו "לנו" נעשתה הכללה ובטח לא יבוא דוד המלך לשבח את השם על זה שמעמיס עליו כביכול מלאכי החבלה של הרשעים זן ומפרנסם כי ספר תהלים מלא בפסוקים שמדברים בגנות הרשעים כמו "רחוק מרשעים ישועה כי חוקך ללא דרשו" וכן "הלא משנאך השם אשנא ובתקוממך אתקוטט תכלית שינאה שנאתים לאוייבים היו לי" וכן הוא אומר

ראיתי בוגדים ואתקטטה אשר אמרתך לא שמרו" ועוד הוא אומר "זלעפה אחזתני"

מרשעים עוזבי תורתך" ועוד הרבה פסוקים בעניין וכבר הוכחנו ב"ה מעבר לכל ספק שהפסוק "יעמס לנו" נאמר על כלל ישראל כמו שמעיד פשט הכתוב ורק הארכנו מעט כדי להתיר את הספקות ואם כך מה התשובה? והתירוץ לקושיה הוא מבהיל למבין, שמה שאמר הפסוק "יום יום יעמס לנו" בא לרמוז על הגמרא שאומרת: "שלושה עברות אין אדם ניצל מהם בכל יום ואלו הם הרהור עברה, אבק לשון הרע ועיון תפילה" ולענין עיון תפלה שני פירושים אחד שמעיין בתפילתו ובטוח שתתקבל, והשני שלא מכוון בתפילתו, ובכלל שלושת העברות הנ"ל אמר גם "הרהור עברה" ואומרת הגמרא: "קשים הרהורים עברה יותר מגופן על עריות" ופרש"י שקשים ליצה"ר כלומר שעדיפים בעיניו. ובזה תבין את אומרו "יום יום יעמס לנו האל ישועתנו סלה" ומסיים "האל לנו קל למושעות ולא להים אדני למות תוצאות" אז לאלו שיבקשו את השם ודרכיו ויאמרו "האל לנו" אז הקב"ה יהיה להם "קל למושעות" כלומר שירחמם ולבסוף יפתח להם שערי תשובה וישובו אליו. ומאידך לאלו שלא יעשו תשובה ממילא סאתם תתמלא ותישפך עליהם ושמות הדין ישלטו בהם ואז "ולאלהים אדני" דהיינו שישלטו עליהם שני

השמות האלה אז "למות תוצאות" כלומר למותם של אלה החוטאים הממרים יהיו "תוצאות" וחמורות כמובן. וכן אמורו חז"ל שיש 903 מיני סוג מוות בעולם כמניין "תוצאות" שנאמר "למות תוצאות" ובא בזה לרמוז הכתוב שאל תאמר אני עשיר וגיבור וחכם ומה יוכל לקחת אותי טרם אשבע ימים ושנים לזה אמר שכמניין המילה "תוצאות" יש לקב"ה את הדרכים להביא ח"ו את המוות

פרק ס"ט

פירוש: מעניין הוספת זמן מחול על הקודש. "אֲשֶׁר לֹא גָזַלְתִּי אֶז אֲשִׁיב". ה' בשבת, אמר רבי שמעון בשר ודם שאינו יודע עיתיו ורגעיו חייב להוסיף מחול על הקודש, הקב"ה שיודע עיתיו ורגעיו נכנס בו כחוט השערה עכ"ד. וזה שאומר דוד המלך ע"ה "אשר לא גזלתי אז אשיב" היינו הזמן שהוספתי מהחול על הקודש בשבת ולא גזלתי מהשבת עצמה "אז אשיב" כלומר שאוסיף בכל זאת מחול על הקודש כדברי רבי שמעון ע"ה שהבאנו.

אֱלֹהֵי אֵל יְבוֹשׁוּ בִּי קוֹיָךְ אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת אֵל יְכַלְמוּ בִּי מִבְּקִשְׁיָךְ. ז' כבר נודע הדבר שכל מה שביקש דוד המלך מאת השם נענה, וכן. "יִשְׂרָאֵל אומר הקב"ה לדוד במזורב' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך שאל ממני ואתנה.. וביקש שכל העוסק בתהלים יחשב לו כעוסק בנגעים ואהלות ונענה, וביקש ואמר עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו על ענין חטא בת שבע שלא חטא ונענה לאחר מותו כפי שמספרת הגמרא במסכת שבת דף ל-א. וידוע שכל מהות נשמתו הקדושה והטהורה של אדוננו דוד המלך ע"ה נמצאת בספר תהלים. וביקש מלפני השם שכל העוסק בספר זה לא יבוש בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא. וזה "אל יבושו בי (היינו בספרי) קוֹיָךְ אֲדֹנָי אֱלֹהִים" כאן בעולם הזה ו.. "אל יכלמו בי (לעולם הבא) מבקשיך אלוקי ישראל" שכל העוסק בספר תהלים ומקווה ומבקש להקב"ה לא יבוש בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא, וזאת הבטחה מפורשת בתהלים. ועל זה נאמר: "מי חכם וישמור אלה" והלוואי וישכילו גם הת"ח לעסוק כל יום איזה זמן בספר קדוש זה ויטב להם בזה ובבא ולא יבואו בטענות של ביטול תורה וכדומה כי הבל בפיהם ומשנפטר בן עזאי בטלו השקדנים. ומה גם שעת לכל דבר.

פרק ע"א

פירוש: ופירש רש"י. "אל תשליכני לעת זיקנה: אם זקנתי בחטאים. וקשה על סוף הפסוק ככלות כוחי אל תעזבני כי לפי פירוש רש"י ז"ל יכול אף להיות צעיר בשנים ורק זקן

בחטאים כמו להבדיל אצל יוסף הצדיק שנקרא אברך היינו אב בחכמה ורך בשנים? ויש לתרץ מפסוק אחר בתהלים מזמור לא. פסוק י. כשל בעוני כוחי, בלי קשר לגיל. שאכן העוונות מחלישים הם את כח הנפש, שאליו התכוון אדוננו וכן הוא אומר "כי עוונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו ממני" כי מחלישים את כח הנפש המשכלת מעיקים ומכבידים עליה מלראות העוונות כדרשת חז"ל על הפסוק: עד אשר לא יבואו ימי הרעה והגיעו שנים האמת תאמר אין לי חפץ בהם, שאלו ימי הזיקנה, ודוד המלך ע"ה פחד פן יזקין אשר בחטאים כפירוש רש"י ז"ל ואז יכלה כוחו מלעשות תשובה שאז קשה מאוד התשובה מצד משקל העוונות שסותמים עני השכל ומכבידים על הנפש מלראות האמת. ולפי זה סוף הפסוק ככלות כחי אלי תעזבני חוזר על כח הנפש ומתחבר עם תחילתו לפי פירוש רש"י ז"ל ועל זה אומר הפסוק ישעיה ייגעו מ' פסוק לא. "וקוי השם יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ירצו ולא פרק ילכו ולא ייעפו"

טו'. "פי יספר צדקתך כל היום תשועתך כי לא ידעתי ספורות. טז אבוא בגבורות אומרת הגמרא (נידה לא-א) דאמר רבי "אדני יהוה אפקיר צדקתך לבדך אלעזר מאי דכתיב (תהילים עב-יח) עושה נפלאות (גדולות) לבדו וברוך שם כבודו לעולם? אפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו. רש"י על המילה לבדו: הוא לבדו יודע שהוא נס אבל בעל הנס אינו מכירו, עד כאן הגמרא. פירוש: כלומר למה עושה נפלאות (גדולות) לבדו? כפי שעונה הגמרא: אפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו, היינו שקורים לאדם הרבה ניסים שהוא אפילו לא מודע להם לדוגמא אדם הלך ברחוב כשלפניו קליפת בונה שלא ראה והיה אמור להחליק עליה ורגע לפני שהוא מגיע אליה מטטא הרחובות מטטא ומרים אותה. וזה פירוש הפסוקים שהבאנו בהתחלה "פי יספר צדקתך כל היום תשועתך" היינו שפי יספר את הצדקות והתשועות שאתה עושה איתי "כי לא ידעתי ספורות" כלומר שגם אם הייתי רוצה לספור ולדעת את הניסים שאתה עושה איתי לא הייתי יכול שאין בעל הנס מכיר בניסו כפי שהסברנו עם הדוגמא של האדם וקליפת הבונה וזה "כי לא ידעתי ספורות" כלומר שלא ניתן לספור וזה שמסיים "אבוא בגבורות אדני אלהים אזכיר צדקתך ל-ב-ד-ך" היינו שרק אתה לבדך יודע את הצדקות והניסים שאתה עושה איתי וזה אזכיר צדקתך ל-ב-ד-ך כמו שהסביר רבי אלעזר בגמרא שהבאנו את הפסוק עושה נפלאות ל-ב-ד-ו כפי שהסברנו על פי רש"י

פרק ע"ב

פירוש: אמרו חז"ל בבא "ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים". ה' בתרא דף עה-א. פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה עכ"ד. וזה שאומר אדוננו דוד המלך ע"ה "יראוך עם שמש" היינו כל מה שעם ישראל יראו ויגלו את אלקותו של הקב"ה בזמן מתן תורה ככתוב והעם רואים את הקולות זה

"עם שמש" כלומר משה רבנו ע"ה כדרשת חז"ל פני משה כפני חמה וממשיך... "ולפני" היינו לפני שנסתלק משה רבנו ע"ה השארת לנו את יהושע שפני יהושע כפני לבנה וזה "ירח" על דרך שאמרו חז"ל במדרש רבה עד שלא השקיע שמשו של משה הזריח שמשו של יהושע. וכל רצף השתלשלות של מסירת התורה הוא "לדור דורים" היינו עד סוף כל הדורת ככתוב באבות: משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע וכו'

יז'. כתוב שכמה דברים נבראו לפני בריאת העולם ואחד מהם שמו של "יהי שמו לעולם" המשיח וידוע שאחד משמותיו של המשיח הוא ינון וזה שאומר היינו לפני "לפני שמש ינון שמו" ששמו קדם לבריאת העולם והראיה שהשם ברא את כל הבריאה שבניהם השמש היה כבר ינון שמו.. והזכיר דווקא את השמש על דרך שדרשו חז"ל על הפסוק: "וזרח השמש ובא השמש" רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהנה אמר: וכי אין לנו יודעים שזרח השמש ובא השמש? אלא מה הוא כן? עד שלא ישקע שמשו של צדיק זה הוא (הקב"ה) מזריח שמשו של צדיק אחר לרמוז לך את דברי הזוה"ק שאומר שהתפשטותה דמשה בכל דרה ודרה שהלא נשמת משיח היא נשמת משה, ועוד הזכיר את השמש דווקא לאמר לנו שאע"פ שיהיו ישראל בגלות אלפי שנים יהיו תמיד צדיקים שינהיגו העם בהתאם לכל דור ודור

פרק ע"ג

פירוש: כתוב במסכת חולין: כל. "בעמל אנוש אינמו ועם אדם לא ינגעו". ה' שאינו במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ (כלומר שעושה מלאכה כלשהי) אינו מן הישוב. וזה שאומר הפסוק: "בעמל אנוש אינמו" היינו שזה האדם אינו עוסק בשום עמל של אדם כדברי הגמרא היינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ, אזי זה האדם אינו מן הישוב וזה: "ועם אדם לא ינוגעו" שינוגעו הוא לשון נגיעה ושייכות היינו שאין לו נגיעה ושייכות לאדם היינו אינו מן הישוב

פירוש: הגמרא בקידושין דף מ-א. "ואחשבה לדעת זאת עמל הוא בעיני". טז. אומרת מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה שנאמר און אם ראיתי בליבי לא ישמע השם. ובאותה הגמרא כמה שורות לפני זה כתוב מחשבה טובה מצרפה למעשה שנאמר: מלאכי ג-טז. אז נדברו יראי השם איש אל רעהו ויקשב השם וישמע ויכתוב ספר זכרון לפניו ליראי השם ולחושבי שמו מאי ולחושבי שמו? אמר רב אסי אפילו חשב אדם לעשות מצווה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה עכ"ד. וזה הוא שאומר הפסוק "ואחשבה לדעת זאת" שזאת הוא רמז לתורה ומצוותיה שנאמר וזאת התורה

אשר שם משה לפני בני ישראל. אז מספיק שהאדם חושב בלבו לדעת ולקיימה, עונה לו הקב"ה "עמל הוא בעיני" כלומר כאילו כבר עמלת וקיימת מכיוון שאכן מתכוון הוא ללכת בדרכה רק שעדיין לא התחיל אלא רק החליט וקרי "עמל הוא" וכתוב "עמל היא" שהיא חוזר על המחשבה

כה'. תחילה נביא שני פסוקים מתהלים כל אחד ממקום אחר ואח"כ נקשר אותם מי לי בשמים ועמך " לגמרא ידועה. הפסוק הראשון הוא ממצמור עג' פסוק כה והשני ממצמור צ' פסוק יב' "למנות ימינו כן הודע ונבא לבב". "לא חפצתי בארץ לכאורה מהפסוק במצמור עג, מי לי בשמיים ועימך לא חפצתי בארץ". "חכמה לפי פשט הפירוש שמובא במפרשים אין סתירה לפסוק השני במצמור צ, למנות ימינו כן הודע ונביא לבב חכמה. אבל לפי אחד הפירושים שלא על דרך הפשט שיש על הפסוק מי לי בשמיים ועימך לא חפצתי בארץ יש סתירה לפסוק למנות ימינו כן הודע ונביא לבב חכמה. וזה הפירוש שלא על דרך הפשט על הפסוק מי לי בשמיים ועימך לא חפצתי בארץ שלכאורה סותר את הפסוק השני שהבאנו וכך פירושו: "מי לי בשמיים ועימך" היינו מי יתן לי והייתי בשמיים ועימך היינו איתך הקב"ה בשמיים והייתי מתבטל מגשמיות העולם הזה שאין לי בו חפץ וזה שממשיך ואומר "לא חפצתי בארץ" כלומר לא חפצתי בארציות הגשמית של זה העולם. והסתירה באה שבמצמור צ, הוא אומר למנות ימינו כן הודע ונביא לבב חכמה כפי שמפרש רש"י במקום: כאשר בתחילה הודע בעולם את מנין ימינו ארוכים, וכיון שנאריך ימים נוכל לקנות לב, ונביא בתוכם לבב חכמה. כלומר שבפסוק זה מבקש דוד המלך אריכות ימים וכן חפץ בזה העולם על מנת שיוכל להחכים בתורה ובמצוות ויביא איתו לעולם הבא "לבב חכמה". ובסתירה לכאורה של שני הפסוקים רמוזה הגמרא (עירובין דף יג-ב) תנו רבנן שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים נוח לו (כלומר עדיף היה לו) לאדם שלא נברא יותר משנברא. והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא. נמנו וגמרו (כלומר לבסוף הגיעו לאותה מסקנה) נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, (אבל..). עכשיו שנברא (היינו שבעל כרחו כבר בא לעולם) יפשפש במעשיו. כלומר יהיה בתשובה מתדמדת. וזה התירוץ לפסוקים הסותרים לכאורה, שעניינם מובא בגמרא. בפסוק שאומר מי לי בשמיים ועימך לא חפצתי בארץ כפי שהסברנו מכוון הוא לתחילת המסקנה שהגיעו בית שמאי ובית הלל והיא: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ובפסוק שמבקש אריכות ימים על מנת להחכים בתורה ולהרבות במצוות כפי שהבאנו על הפסוק: למנות ימינו כן הודע ונביא לבב חכמה, מכוון דוד המלך לסוף המסקנה של בית שמאי ובית הלל והיא: עכשיו שנברא יפשפש במעשיו

פרק ע"ה

פירוש: מתי שהקב"ה "נמגים ארץ וכל ישביה אנכי תכנתי עמודיה סלה". ד' רואה שברוב עוונותינו "נמוגים ארץ" שזו ארץ ישראל היינו שעם ישראל נמגו

בעוונם, ובעקבות זה כל העולם לוקה כי רק בזכות ישראל מתקיים העולם כידוע וזה "וכל יושבה" היינו העולם כולו, אז הקב"ה שזה "אנוכי" בבחינת "אנוכי השם אלוקיך" "תיקנתי" מתקן ונותן קיום לעולם בזכות "עמודיה" שהם הצדיקים עמודי התווך של ישראל בפרט ושל העולם בכלל.

כִּי לֹא מְמוּצָא וּמְמַעֲרָב וְלֹא מְמַדְבֵּר הָרִים. כִּי אֱלֹהִים שֹׁפֵט זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה " 'ז' בזמן שיש בחינת "כי אלהים שופט" היינו שיש דין על האדם אז "זה י' ירים ישפיל" היינו את זה שרוצים להשפיל לפני כן מרים אותו לגדולה וזה שאומר "זה ירים" וזה שאמר דוד המלך עליו השלום "כי אפר כלחם אכלתי ושיקווי "מסכתי מפני זעמך וקצפך(כל זה למה?) כי נשאתני ותשליכני בבכי" היינו שהמכה יותר כואבת מפני שלפני שהשלכתני נשאתני וזה "זה ישפיל וזה ירים" היינו את זה שרוצה להשפיל לפני כן מרים

פרק ע"ח

וגו.. כתוב בליקוטי מוהר"ן תורה רעג. דע שיש "כי לא האמינו, באלהים". 'כב רשעים שעובדים ויגעים כל ימיהם כדי לעקור עצמן מהשם יתברך ומתורתו לגמרי וגו.. ודע שיש מהם שמגיעים ובאין למה שהתאוו, דהיינו לכפירה גמורה, ח"ו. בלי שום ספק אל האמת אזי תכף ומיד מתים מן העולם ואז רואין האמת עכ"ד. וזה שראשי תיבות כ"י ל"א ה'אמינו. יוצא כלה. היינו אם הגיעו למדרגה הזאת שנעקרו לגמרי מהאמונה מכלה אותם השם ומראה להם האמת כנזכר.

פירוש: הנה מובא בספרים "אם הרגם ודרשוהו ושבנו ושיחרו אל". 'לד הקדושים שבתחילת דרכו של החוזר בתשובה צריך סיעייתה דשמיא גדולה מפני שזנח את דרך הרע ובחר בטוב, ועד לפני שבחר בטוב היה ניזון מהקליפה רח"ל וכעת שבחר בטוב יהיה ניזון מהקדושה. וזאת רק אחרי שיגלה דעתו ורצונו בכך, ויעמוד בנסיונות ויוכיח כוונת ליבו הטהורה. ועד אז נמצא הוא בין שמים וארץ כי מחד אינו מקבל חיות מהקליפה כי עזב דרכו הרעה ומאידך גם אינו מקבל חיות מהקדושה כי עדיין לא עמד בנסיונות והוכיח עצמו מעבר לכל ספק שזהו רצונו. ונמצא שבין אלא שני הזמנים אינו כאן ואינו כאן וצריך הוא לרחמי שמיים מרובים והוא בבחינת מיתה ממש! כי אין לו עדיין חיות לא מכאן ולא מכאן. וזה שאומר על החוזר בתשובה שנמצא לא כאן ולא כאן והוא בבחינת מיתה כאמור "אם הרגם" היינו אם הקב"ה יביא על הרשע שבחר בטוב מיתה, היינו מיתה רוחנית כנזכר וזה הרשע לא יחדול מלבקש את הקב"ה ולדרשו זה "ודרשוהו" יזכה גם להמשך הפסוק "ושבו ושיחרו אל" שיזכה לשוב ממקומו אשר אינו כאן ואינו כאן לשחר ולבקש את האל בעזרה שתינתן לו מעבר לכוחו והשגתו

שְׁבִטִי, וַיְגַרְשׁ מִפְּנֵיהֶם, גּוֹיִם וַיְפִילֵם, בְּחֶבֶל נֶחְלָה וַיִּשְׁכַּן בְּאֶהְלֵיהֶם". 'נה פירוש: ויגרש מפניהם גוים היינו בזמן שעם ישראל עושים "ישׂרָאֵל רצונו של מקום ועליהם נאמר: וראו כל עמי הארץ כי שם השם נקרא עליו וראו מימך אז השם יגרש מפניהם של עם ישראל ביראתו שתשרה על הגויים את אויביהם. ואם לאו היינו שלא יעשו רצונו של מקום אז הקב"ה ויפילם בחבל נחלה כמו שמפרש הרד"ק ז"ל את הפסוק במקום וזה לשונו: ויש מפרשים יפילם על הגויים כי הפילם האל בחרב בארצם עד כאן לשונו. וכל מה שיזכו עם ישראל ל.. "ויגרש מפניהם גויים" כפי שהסברנו זה בזכות "וישכן באהליהם שבטי ישראל" היינו שישכן הקב"ה את שבטי ישראל הקדושים "באהליהם" היינו באוהלה של תורה שישבו וילמדו תורה באוהל ובזכות זה תיפול על הגויים אימתה ופחד. ועל עניין חשיבות לימוד התורה דורשים חז"ל על הפסוק "עומדות היו רגלינו בשעריו ירושלים" כך: "עומדות היו רגלינו" בזמן המלחמה בזכות ת"ח שישבו "בשעריך ירושלים"

וַיִּקְּץ כְּיָשׁוּן: סה'. הגמרא אומרת: יין שינה מפקחתו. וזה שאומר הפסוק פירוש "ויקץ כישן" היינו לאחר ששתה וקץ משנתו. "אֲדַנְי כְּגִבּוֹר מְתָרוֹן מִיָּין" וזה "ויקץ כישן" אדני עכשיו הוא "כגבור מתרון מיין" תרגומו: דמיתפקח מין חמרא(כלומר רק לאחר שישן וקץ משנתו התפקח מהיין) וזה יין שינה מפקחתו

פרק ע"ט

מתי "ח'. "אל תזכר-לנו, עונות ראשנים מהר, יקדמונו רחמיך כי דלוננו מאד יזכה האדם לבחינה הזאת של "אל תזכור לנו עוונות?" מתי ובזמן שיבוא לידו עברה שהיה רגיל בה זמן הרבה ובזמן שבאה לידו שוב בזמן הניסיון הוא ירגיש בעצמו שהוא כל כך רחוק משורש זאת העברה עד שירגיש ממש שאם הוא יעבור עליה זאת תהיה בשבילו כאילו הוא עובר עליה בפעם הראשונה שאז עדיין יש מורה ופחד מגדולת הבורא ומעונשו ומה שאמרו "עבר עברה ושנה בה נעשית לו כהיתר" זה ששנה בה. וזה "אל תזכור לנו עוונות" לפי שבזמן

שאנו עומדים בניסיון של אלו העוונות אנו רחוקים בשורשנו מאלו העוונות עד שאנו חשים שאם נעבור עליהם הם יהיו לנו לכאילו "ראשונים" היינו שנרגיש שאם נבוא לעבור עליהן נרגיש את הפחד והמורה כאילו מעולם לא עברנו עליהם לפי שהתנתקנו עצמנו מהן, והם יהיו בבחינת "ראשונים" ואדם שהגיע לבחינה הזאת לו ראוי שהקב"ה לא יזכור לו עוונות. וזה שמסיים מהר יקדמונו רחמיך" וכל זאת למה? "כי דלוננו מאוד" היינו דלוננו מאוד בהרגשת

השיכות והמשיכה לזאת העברה או התאוה.

פירוש: "ח'. אל-תִּזְכֶּר-לְנוּ עֲוֹנוֹת רֵאשִׁימִים מֵהָרָ, יִקְדְּמוּנוּ רַחֲמֵיךָ כִּי דִלּוֹנוּ מְאֹד כהקדמה לפירוש העתיק לך מספר "ענף עץ אבות" פירושים על פרקי אבות לרב הגאון והצדיק חנוך זונדיל זצ"ל הנודע ומפורסם בפירושיו עץ יוסף. וענף יוסף. על המדרשים ועל עין יעקב. מה שכתוב בהקדמה וזה לשונו: שבעל עבירה שעובר האיש הישראלי משרה וממשיך רוח טומאה מאדם דקליפה על אותו אבר נשמתו המתיחסת לאותה העבירה. ומבואר בזוהר שכשהאדם עושה העבירה פעם אחת, אזי עומד כתם הטומאה של אותו האבר מלמעלה על גביו. וכשעושה זו העבירה עצמה (כלומר את אותה העבירה) פעם שנית נתפשט כתם הטומאה אל תוך האבר. וכשיעשה זו העבירה פעם שלישית נתפשט כתם הטומאה אל האיבר השני. ואז כבר נכתם ומזוהם אותו אבר הנשמה מעבר לעבר. ושוב כשעושה אח"כ עבירה זו עצמה אפילו פעמים הרבה אפילו הכי אין לטומאה לטמאותו עוד יותר ממה שהוא. כי הטומאה בו מעבר ונטמא ונטמטם, שוב אין הטומאה השניה נכנסת בו. אלא שורה וחופף עליו מלמעלה שכאשר יקבל עונשו על הראשונה וסר ממנו, תכנס זו לתוכה במקומה. ובהסיר זו תכנס האחרת. וכן עד גמר קבלת עונשו. אבל קודם שקיבל עונשו על שלשה הראשונות לא עשו האחרות בגוף הנשמה שום טומאה יותר ממה שהיתה טמאה בתחילה. כיון שכבר נטמאה מעבר לעבר, ומה נשאר עוד?. לכן אינו רק נאחז תולה ועומד. ובשביל זה מחסד הבורא יתברך שמו שכאשר יעשה תשובה על שלשה הראשונות שהם העושים פעולה בעיקר נשמתו אזי מסלק ממנו השם יתברך הרוח הטומאה החופף ותלוי העומד עליו. כיון שלא עשו התפעלות בגוף נשמתו. וזהו ענין שאמרו חז"ל עבירה גוררת עבירה שכיון שעבר אותה העבירה שלשה פעמים שוב אי אפשר לו לאדם להשתמט ממנה כלל ועל כורחו עובר כל העבירות. שבשלשה העבירות הראשונות שהיה יכול להשתמט מיד יצרו לכן הם מתייחסות אל האדם שמרצונו עשאו, שאם לא היה רוצה לא היה עושה אותן מה שאין כן האחרונות אינם מתייחסות אל האדם כי באונס עשאו ואי אפשר לו להשתמט מיד יצרו שעבירה גוררת עבירה ולכן צריך לסגף עצמו רק על השלשה הראשונות. וכן כתב בסדר בחוקותי וזה לשונו כי כאשר האדם חוטא שלשה פעמים ח"ו אזי נכנסה הטומאה באבר הנשמה מעבר לעבר. ומה שחוטא אח"כ הוא אונס גמור כי כבר נשרש בחטא. ולכן רוב המחברים הקילו לבעל תשובה שאפילו עבר עבירה אחת אלף פעמים אין צריך לעשות תשובה רק על השלשה הראשונים מכל חטא וחטא. ועם כשאינו עושה תשובה ומקבל עונשו בגיהנם נענש על כולם!!! עד כאן תוכן דבריו. וזה מה שאומר הפסוק: "אל תזכור לנו עוונות ראשונים שהם עיקר חטאנו כי בשלשה הראשונים עדיין יש בחירה כפי שהבאנו: "שבשלשה העבירות הראשונות שהיה יכול להשתמט מיד יצרו לכן הם מתייחסות אל האדם שמרצונו עשאו..." ולהן דווקא אנו זקוקים למחילה כי ביתר העבירות היינו אנוסים כפי שהבאנו ועל כן "מהר יקדמונו רחמיך" וכל זאת למה? "כי דלונו מאוד" היינו שאנו דלים מסך כל העבירות שעיקר אשמתנו רק בשלשה הראשונות כפי שהבאנו

פרק פ"ה

סופי תיבות תנ"ך שע"י לימוד התורה הקב"ה נושא ומכפר. "ג'. "נְשֹׂאת, עֹן עֲמֹךְ
עוונותינו

פרק פ"ו

ראשי תיבות מהסוף להתחלה יוצא ענש, וסופי תיבות "שִׁמְח נֶפֶשׁ עֲבָדְךָ". ד'.
מההתחלה לסוף יוצא חשך. כי הפך השמחה הוא עונש וחשכות

פרק פ"ט

פירוש: רמז לכך המובא "עד עולם אֶכִּין זְרַעְךָ וּבְנֵי־יָדְךָ וְדוֹר וָדוֹר כִּסְאָךָ סֵלָה". ה'.
בכל הספרים כידוע שבל דוד ודור יש משיח בעם ישראל ואם ראויים מיד נגאלים
ואם לא אז לכשיהיו ראויים יגאלו וכך הפירוש: "עד עולם אֶכִּין זְרַעְךָ" זו
ההבטחה של הקב"ה כנגד זרעו של דוד המלך שיתקיים לעד, ואם תבוא לומר
שאכן זרעו מתקיים לעד אבל משיח שיצא מדוד יבוא רק בקץ הימים? לזה
ממשיך ואומר "ובניתי לדור ודור כסאך סלה" כלומר שהקב"ה בונה בכל דור
ודור את כסא דוד המלך שהוא כסאו של משיח ממשיכו כמו שכתוב (תהלים
קלב-יא) נשבע יהוה לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטןך אשית לכסא לך.
זזה: "ובניתי לדור ודור כסאך סלה" היינו שבכל דור ודור אני בונה את כסא דוד
המלך היינו שיש משיח שיכול לגאול בכל דור ודור כמו שהיה בימי חזקיהו המלך
רק שהדבר תלוי אם ישראל יהיו ראויים או לא

אז דְּבַרְתָּ בְּחֶזֶן לְחִסְדֵיךָ וּתְאֵמַר שׁוֹיֵתִי עֵזֶר עַל גְּבוּרַתִּי בְּחֹר". כ'.
אומרת הגמרא בשבת צב-א. דאמר מר אין השכינה שורה אלא על. "מַעַם
חכם גיבור ועשיר. ונראה ששלושת התנאים להשראת שכינה רמוזים
בפסוקים שהבאנו על פי הסדר וכך הוא הביאור: "אז דיברת בחזון" שהיא
הנבואה שמצריכה השראת שכינה כידוע ואלו התנאים "לחסידיך" כנגד חכם
שהלא כתוב באבות "אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד" נמצא שחכם הוא!
"ותאמר שויתי עזר על גיבור" כנגד גיבור, ואפשר לומר "שויתי עזר" מרמז
שצריך גם להיות נשוי בבחינת מה שכתוב אעשה לו עזר כנגדו שאז כידוע
מהספרים הקדושים השכינה שורה בשלמות "הרמותי בחור מעם" כנגד עשיר
שענין הרמה קשור לעושר שכתוב "מאשפות ירים אביון" היינו שצריך להיות
עשיר ומורם מעם. הרי לך שלושתם חכם גיבור ועשיר.

פירוש: רמז לדברי הזוה"ק שנשמת דוד המלך. "הַרְימוֹתַי בְּחֹר מַעַם". 'כ
ע"ה היתה כלולה מכלל נשמות עם ישראל כידוע, ועל כן כל אחד יכול למצוא
את עצמו ולהתחבר לתהלים כדברי רבי נחמן מברסלב ע"ה כי בכל אחד
מאיתנו יש חלק מדוד המלך. וזה שאומר "הרמותי בחור מעם" היינו שנשמת
אותו בחור שהרמותי והמשחתי למלך היא בעצם "מעם" כלומר כלולה מכל
עם ישראל

פירוש: הגמרא בסנהדרין דף צז-א. אומרת: ג באין. "מִצָּאתַי דָּוִד עֲבָדִי". 'כא
בהיסח הדעת אלו הן משיח מציאה ועקרב עכ"ד. ושמעתי שהקשו מה הקשר
בין משיח מציאה ועקרב? ותרצו לכשיבוא משיח לרשעים שיבואו על עונשם
יהיה הוא כעקרב, ולצדיקים שיבואו על שכרם יהיה הוא כמציאה. וראיתי
שכתוב באחד הספרים ששתי מציאות היו לו לקב"ה אברהם אבינו ע"ה ודוד
המלך ע"ה אברהם שכתוב בו (בראשית יח) אם נא מצאתי חן בעיניך וגו..
דוד המלך שכתוב בו מצאתי דוד עבדי עכ"ד.
ועוד הגמרא בסנהדרין דף צח-ב. אומרת: שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מה
יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח? והשיב יעסוק בתורה ובגמילות חסדים
עכ"ד. וע"פ הגמרא האחרונה שהבאנו אפשר לתת תירוץ נוסף על מה הקשר
בין משיח מציאה ועקרב? אך לא לפני שנביא את מדרש תהלים מזמור א'
שאומר: משובח שבנביאים זה משה, משובח שבמלכים זה דוד. אתה מוצא
כל מה שעשה משה עשה דוד: משה הוציא את ישראל ממצרים, ודוד הוציא
את ישראל משעבוד מלכויות, משה קרע את הים ודוד העבירם את הנהרות,
משה עשה מלחמה בסיחון ועוג, ודוד עשה מלחמה כל סביביו... משה בנה
מזבח, ודוד בנה מזבח, זה הקריב וזה הקריב, משה נתן חמישה חומשי תורה
לישראל, ודוד נתן חמשה ספרים שבתהלים לישראל.
וידוע שאברהם הוא בחינת החסד שנאמר נתן חסד לאברהם ודוד הוא
בחינת התורה שהחמישה ספרים שבתהלים הם כנגד חמישה חומשי תורה,
וזה פשר מה שענה רבי אלעזר לתלמידיו יעסוק בתורה ובגמילות חסדים
בתורה היינו דוד המלך שהביא את התהלים שהם כנגד חמישה חומשי תורה
ובגמילות חסדים כנגד אברהם אבינו ע"ה שהוא בחינת החסד וזה גם פשר
השאלה שהקשו על ג' באין בהיסח הדעת משיח מציאה ועקרב, היינו מה
הקשר בניהם? והתשובה: שלרשעים יהיה הוא כעקרב כפשוטו, והצדיקים יזכו
שיאחזו בבחינת המציאה היינו שתי מציאות היו לו לקב"ה אברהם לו בזכות
שהם בחינת החסד והתורה כאמור היינו מה שענה רבי אלעזר לתלמידיו ודוד
יעסוק בתורה ובגמילות חסדים

פירוש: רמז לזה שברית "לא אֶחְלַל בְּרִיתִי וּמוֹצֵא שְׁפָתַי לֹא אֲשַׁנֶּה". 'לה
המעור מכוונת כנגד ברית הלשון והם אחד כידוע וכשפוגם בזה נפגם גם זה
שנאמר: "כי ברית כרותה לשפתיים" וזה שאומר הפסוק: "לא אחלל בריתי"
שהוא ברית המעור, וכל זאת מתי? ש.. "ומוצא שפתי לא אשנה" כלומר שלא
אשנה לרעה את מוצא שפתי לדבר במ דברים האסורים אז אזכה לתחילת

הפסוק "לא אחלל בריתי" כנזכר

מי גבר יחיה ולא יראה מות ימלט נפשו מיד שאול סלה. איה חסדיך ". 'מט פירוש: כתוב בדברים ואתם ".הראשנים אדני נשבעת לדוד באמונתך הדבקים ביהוה אלהיכם חיים כולכם היום. ושואל דוד המלך ע"ה "מי גבר יחיה" מי יזכה לדבקות בקב"ה כנזכר ואתם הדבקים וכו... חיים כולכם וגו... ויגיע למדרגת יחיה "ולא יראה מות"? היינו בבחינת מה שאמרו חז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר: אדם כי ימות באוהל. כי נדרשת הרבה מסירות נפש על לימוד התורה, ואדם כזה יזכה גם להמשך הפסוק והוא "ימלט נפשו מיד שאול סלה" כלומר שיזכה למלט נפשו מיד שאול שהוא הגהינם לאחר פטירתו. וממשיך ומתגעגע דוד המלך לימים של בריאת האדם לפני החטא שלא הוצרך למיתה עד שחטא, ושואל "איה חסדיך הראשונים אדני" שהיו עם אדם הראשון לפני החטא כנזכר ומתנחם באמרו: "נשבעת לדוד באמונתך" היינו שנשבע השם לדוד שהעולם יבוא לתיקון ע"י זרעו ככתוב: במזמור קלב. נשבע השם לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטןך אשית לכסא לך

פרק צ'

ולמדו מכאן חז"ל שיומו של "כי אלקי שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבר". 'ד הקב"ה אלקי שנים וכוונתם בזה שביחס אלינו יומו של הקב"ה אלקי שנים, לדוגמא ביחס לבריאה שברא אותה בשישה ימים כנגדם אמור העולם להתקיים ששת אלפים, שבת וינפש כנגד אלקי השביעי של ימות המשיח. ולא שהוא חס ושלום מוגבל בזמן גם לא ביחס של אלקי שנים ליום, שהרי הוא יתברך מעל הזמן כידוע מכל הספרים וכך כוונת חז"ל כפי שהסברנו. ונראה לרמוז זה הדבר שהוא יתברך מעל הזמן מהמשך הפסוק ממש שחז"ל למדו שיומו של הקב"ה אלקי שנים באופן זה "כי אלקי שנים בעיניך" הם "כיום" שהוא הווה "אתמול" שהוא עבר "כי יעבור" שהוא עתיד היינו שכבר עבר והיה. הרי לך שהוא יתברך מעל הזמן

פירוש: רמז למה שכתוב. "שמחנו כימות עניתנו. שנות ראינו רעה". 'טו בספרים הקדושים שעל כל עברה קטנה שלא באה על תיקונה בעולם הזה יצטרך האדם לסבול עליה הרבה יותר בעולם הבא מאשר היה סובל כאן מעט יסורים ועושה תשובה וזה שמ.. "כימות עניתנו" כאן בעולם הזה ולא השכלנו לעשות תשובה קופץ ל.. "שנות ראינו רעה" בעולם האמת כי אין לך רעה אלא גהינם שנאמר וגם רשע ליום רעה ועוד אמר "ראינו רעה" ולא עברנו או סבלנו רעה לרמוז שהגהינם הכי גדול הוא הבושה כפי שכתוב בספרים שרואה הנשמה בחסרונה ומתביישת

יב'. תחילה נביא שני פסוקים מתהלים כל אחד ממקום אחר ואח"כ נקשר אותם מי לי בשמים ועמך " לגמרא ידועה. הפסוק הראשון הוא ממצמור עג' פסוק כה והשני ממצמור צ' פסוק יב' "למנות ימינו כן הודע ונבא לבב. "לא חפצתי בארץ לכאורה מהפסוק במצמור עג, מי לי בשמיים ועימך לא חפצתי בארץ. "חכמה לפי פשט הפירוש שמובא במפרשים אין סתירה לפסוק השני במצמור צ, למנות ימינו כן הודע ונביא לבב חכמה. אבל לפי אחד הפירושים שלא על דרך הפשט שיש על הפסוק מי לי בשמיים ועימך לא חפצתי בארץ יש סתירה לפסוק למנות ימינו כן הודע ונביא לבב חכמה. וזה הפירוש שלא על דרך הפשט על הפסוק מי לי בשמיים ועימך לא חפצתי בארץ שלכאורה סותר את הפסוק השני שהבאנו וכך פירושו: "מי לי בשמיים ועימך" היינו מי יתן לי והייתי בשמיים ועימך היינו איתך הקב"ה בשמיים והייתי מתבטל מגשמיות העולם הזה שאין לי בו חפץ וזה שממשיך ואומר "לא חפצתי בארץ" כלומר לא חפצתי בארציות הגשמית של זה העולם. והסתירה באה שבמצמור צ, הוא אומר למנות ימינו כן הודע ונביא לבב חכמה כפי שמפרש רש"י במקום: כאשר בתחילה הודע בעולם את מנין ימינו ארוכים, וכיון שנאריך ימים נוכל לקנות לב, ונביא בתוכם לבב חכמה. כלומר שבפסוק זה מבקש דוד המלך אריכות ימים וכן חפץ בזה העולם על מנת שיוכל להחכים בתורה ובמצוות ויביא איתו לעולם הבא "לבב חכמה". ובסתירה לכאורה של שני הפסוקים רמוזה הגמרא (עירובין דף יג-ב) תנו רבנן שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים נוח לו (כלומר עדיף היה לו) לאדם שלא נברא יותר משנברא. והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא. נמנו וגמרו (כלומר לבסוף הגיעו לאותה מסקנה) נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, (אבל..). עכשיו שנברא (היינו שבעל כרחו כבר בא לעולם) יפשפש במעשיו. כלומר יהיה בתשובה מתדמדת. וזה התירוץ לפסוקים הסותרים לכאורה, שעניינם מובא בגמרא. בפסוק שאומר מי לי בשמיים ועימך לא חפצתי בארץ כפי שהסברנו מכוון הוא לתחילת המסקנה שהגיעו בית שמאי ובית הלל והיא: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ובפסוק שמבקש אריכות ימים על מנת להחכים בתורה ולהרבות במצוות כפי שהבאנו על הפסוק: למנות ימינו כן הודע ונביא לבב חכמה, מכוון דוד המלך לסוף המסקנה של בית שמאי ובית הלל והיא: עכשיו שנברא יפשפש במעשיו

פרק צ"ו

השתחוו ליהוה, בהדרת קדש חילו מפניו, כל-הארץ. אמרו בגוים". 'ט' פירוש: הנה מובא בספרים שר"ת של ה'שתחוו ל'יהוה "יהוה מלך בהדרת קודש מהסוף להתחלה הם קבלה. היינו שצריך ללמוד קבלה בהדרת

קודש. ואמרו בגמרא: "אל תיקרי בהדרת קודש אלא בחרדת קודש. והדברים מסתדרים ועולים יפה בקנה אחד, היינו שצריך ללמוד תורה בכלל וקבלה

בפרט בהדרת ובחרדת קודש. וכתוב בזה"ק שבזמן שהיה רשב"י חי הוא המשיך את אור אלוקותו של הקב"ה על כל בני דורו. וכך מובא בספר ילקוט אמרי חיים על הפסוק: "וישב השם מלך לעולם" וזה לשון הספר: ישב נוטריקון ש'מעון ב'ר י'וחאי. ר' שמעון ידע היאך להמליך את הבורא כל עולמים על כל העולם. עד כאן לשון הספר. וזה מה שאומר הפסוק: השתחו ליהוה בהדרת קודש היינו שיש גדולים שלומדים תורה וקבלה שהם הר"ת של הפסוק מהסוף להתחלה כפי שאמרנו. כרשב"י ע"ה אז הם ממשיכים את אור אלוקותו של הקב"ה על כל בני הדור באשר הם ביראת שמים ואהבת התורה. וזה שגומר: "חילו מפניו כל הארץ" שאלה הצדיקים גורמים לכל הארץ לחיל ורעדה מהקב"ה. ואילו בגוים משום שלהם אין צדיק שישפיע עליהם את אור אלוקותו של הקב"ה, יש צורך בהזכרה תמידית בגדולת הבורא ועל כן להם מורה דוד המלך עליו השלום: "אימרו בגוים השם מלך". שאצלם צריך תמיד תזכורת כי אחרת אין מי שיאיר בליבן האטום את אור אלוקותו ואמונתו של הקב"ה כמו שזוכה עם ישראל ע"י הצדיק כפי שהסברנו. וזה שאומר הפסוק במקום אחר "יודוך השם מלכי ארץ כי שמעו אימרי פיך" פירוש: היינו הגוים שלהם יש מלכים רבים לכל אומה באשר היא, כי על עם ישראל נאמר "שום תשים עליך מלך" אחד ולא יותר כמותם. ומתי "יודוך השם מלכי ארץ"? מתי ש.. "כי שמעו אימרי פיך" שמעו דייקה! כי להם צריכה השמיעה התמידית וההזכרה התמידית בגדולת הבורא לא כן אצלנו שרוח הטהרה של הצדיק משפיעה על כל בני דורו

פרק צ"ז

סביב ב'. "ענן וערפל סביביו צדק ומשפט מִכֹּון כְּסֹא. אֲשֶׁר לְפָנָיו תִּלְךָ וְתִלְהֵט פִּירוּשׁ: שנעשה דין בעולם בכלל ובפרט בצדיקים נראה בעיני הכופרים "צָרִי או חלושי הדעת ש.. "ענן וערפל סביביו" של הקב"ה וכביכול אינו רואה עושה ופועל לפי האמת ושכאילו יש מסך המבדיל בינו ובין ראיית האמת ובעקבותיו עשיית הצדק היינו שלא מוצדקים מעשיו עם הבריות ולחינם נענשו ולא היו ראויים לזה העונש. על זה אומר אדוננו דוד המלך ע"ה גם כשנראה ח"ו ש.. "ענן וערפל סביביו" היינו שקשה להבין על מה ולמה נעשה דין בפרט או בכלל בבחינת צדיק ורע לו רשע וטוב לו גם אז אומר דוד המלך ע"ה "צדק ומשפט מִכֹּון כְּסֹא" היינו שבצדק ובמשפט נעשה הדין הן בפרט והן בכלל כנאמר "צדיק אתה יהוה וישר משפטיך" וכן משה רבנו ע"ה אמר "אל אמונה ואין

עוול צדיק וישר הוא" ועל כן הכופרים והטועים לחשוב כן, מושכים עליהם את מידת הדין וזה שממשיך הפסוק "אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו" מידה כנגד מידה כשם שהם חשבו באומרם שענן וערפל "סביביו" אז אש לפניו תלך ותלהט "סביב" צריו

פרק ק"א

לָבָב. לֹא אִשִּׁית לְנֶגֶד עֵינֵי דְבַר בְּלִיעַל עֹשֶׂה סֻטִים שְׁנֵאתִי לֹא יִדְבֵק בִּי". ג'
יש לפרש את הפסוקים על מהלך שמירת "עֵקֶשׁ יָסוּר מִמֶּנִּי רַע לֹא אֲדַע
העיניים ותועלתם. פירוש: "לא אשית לנגד עיני דבר בליעל" הם מראות
אסורים, שלא אשית לנגד עיני ואביט בהם שהם דברי בליעל. ומכיון
שהתקדשתי בקדושת העיניים ולא נטיתי אחר שרירות ליבי לא ישלוט בי
היצר הרע, כמאמרם ז"ל בסוטה דף ח עמוד א. "אין יצר הרע שולט אלא
במה שעניו רואות". לפיכך "עושה סוטים" שהוא היצה"ר שמסית מדרך הטוב
לרע "שנאתי" מכיון שליבי יהיה מסור בידי כמאמרם ז"ל (בר פ ד) צדיקים
לבם מסור בידם ורשעים מסורים ביד יצרם. ויקוים בי מה שנאמר בתהלים
קלט. "הלא משנאיך השם אשנא" וגו.. ומכיון ששנאתיו ולא אשמע לו כלומר
בי" ואוכל לעבוד את השם ללא כל הפרעה או מעקב ליצר הרע "לא ידבק
ממני" כאן בעולם הזה שעבודתי לקב"ה תהיה ללא ולפיכך "לבב עיקש יסור
עיקשות הלב
אדע" לעולם הבא ו.. "רע לא

מִלְשֵׁנִי בְּסֵתֶר רַעְיוֹ אוֹתוֹ אֶצְמִית גְּבֵה עֵינַיִם וְרַחֵב לִבִּי אֶתוֹ לֹא אוֹכְל". ה'
על ענין לשון הרע כתוב בערכין דף ט"ו ע"ב במערבא אמרי לשון תליתאי
קטיל תליתאי הורג למספרו [זה שסיפרו עליו] ולמקבלו ולאומר.
פירוש: הנה אפשר לפרש ענין זה על דיבור לשון הרע וקבלתו וכן על המדובר
וזה שאומר: "מלשני" שהוא מלשון לשון וממשיך "בסתר" על דרך שפירשו
חז"ל את הפסוק: "ארור מכה רעהו ב-ס-ת-ר" ואמרו שהוא זה שמדבר לשון
מלשני בסתר" כפי שהסברנו שזה המדבר לשון הרע על " הרע על חברו, אז
חברו

הוא כבר יבוא על עונשו.. וגם המקבל אם לא מחה ונתן אוזנו לשמוע הדברים
יענש גם הוא וזה "רעהו אותו אצמית" היינו על המקבל, וממשיך.. "גבה עיניים
ורחב לבב אותו לא אוכל" זהו זה שדיברו עליו, שבוודאי הוא בעל גאווה וזה
"גבה עיניים" ואם לא ממש בעל גאווה אז לפחות הוא "רחב לבב" כלומר שליבו
רחב עליו ומרגיש מרומם ונישא מעל חבריו במה שחנן אותו השם בין בעושר
בין בכח בין בחכמה וכיוצא בזה.. כי אם היה עניו באמת ללא רבב ושמץ של
גאווה תחרות או קינאה רדיפת ממון וכו'.. וודאי לא היה מקום או פתח
לדבר עליו. והמדובר כאן הוא על הרוב המצוי מפני שכידוע היו צדיקים גדולי
עולם שחלקו ודיברו עליהם ממשה רבנו עליו השלום ועד רבי נחמן מברסלב
זכותו תגן עלינו. ומסיים על ה.. "ורחב לבב" ואומר: "אותו לא אוכל" אע"פ
שהוא לא בבחינת "גבה עיניים" כי גם הרחב לבב כפי שהסברנו הוא ענף
משורש הגאווה

פרק ק"ג

כִּי הוּא יִדַע יִצְרָנוּ זְכוּר כִּי עֶפְרָא אֶנְחֵנוּ. אֲנוֹשׁ כְּחָצִיר יָמָיו כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן". 'יֵד יִצִּיץ. כִּי רוּחַ עֲבָרָה בּוֹ וְאֵינָנוּ וְלֹא יִכִּירָנוּ עוֹד מִקּוֹמוֹ. וְחֶסֶד יְהוָה מֵעוֹלָם וְעַד פִּירוּשׁ: "כִּי הוּא יִדַע יִצְרָנוּ." הַיֵּינוּ כְּאִשֶּׁר הֵיכֵן מֵתְגַרָּה בְּאָדָם "עוֹלָם עַל יִרְאִיו הַשֵּׁם יוֹדַע גּוֹדֵל תּוֹקֵפוֹ וְחוֹזְקוֹ אֲךָ יַחַד עִם זֹאת הַכִּין הַשֵּׁם תְּרוּפָה לְשִׁבְיִים זֹה: "זְכוּר כִּי עֶפְרָא אֶנְחֵנוּ." הַיֵּינוּ שִׁיזְכִּיר לּוֹ יוֹם הַמִּיתָה, כְּכַתּוּב בְּאִבּוֹת הַסֵּתֵר לְשִׁלְשָׁה דְבָרִים וְאֵין אֶתְּךָ בְּאֵי לִידֵי עֲבָרָה דַּע מֵאֵין וְגו'.. וְלֹאן וְגו'.. וּבִפְנֵי מִי אֶתְּךָ וְגו'.. וְאֵם יְבוֹא יִצְרוּ לְטַעוֹן בְּפָנָיו שֶׁנִּכּוֹן שֶׁסּוֹפוֹ לְשׁוּב לְעַפְרָא אֲךָ זֶה דֶּרֶךְ כָּל הָעוֹלָם וּבִינְתֵימִים יֵשׁ לּוֹ עוֹד יָמִים וּשְׁנַיִם הַרְבֵּה לַחַיּוֹת וְלִיהֲנוֹת מֵתְעַנּוּגֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וּמֵה גַם שְׁדַרְכֵי הַתְּשׁוּבָה מוֹכִינִים וּמְזַמְנִים לּוֹ בְּכָל עֵת שִׁירְצָה וִיד הַשֵּׁם פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׁבִימִים.. לְזֶה יִשִּׁיב לִיצֵר: "אֲנוֹשׁ כְּחָצִיר יָמָיו" הַיֵּינוּ שִׁימֵי הָאָדָם סְפוּרִים וּמְדוּדִים שֶׁנֶּאֱמַר: "הִנֵּה טַפְחוֹת נָתַת יָמַי" וְגַם אִם יַחִיה מֵאֵה וְעֹשְׂרִים שָׁנָה כְּצֵל עוֹבֵר כִּי גַז חֵישׁ וְנִעוּפָה... וְאֵם יְבוֹא יִצְרוּ לְטַעוֹן בְּפָנָיו שֶׁהִנֵּה כְּמוֹת הַבְּהֵמָה יֵהִי מוֹתוֹ וְנִבְדֵּל הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אֵין, וּמֵה תּוֹעֵלֶת לּוֹ כִּי יִשׁוּב בְּתִשׁוּבָה וְהֵלֵא לְעַפְרָא יֵהִי וּמֵה לּוֹ לְחִשׁוֹב עַל שְׂכָר עוֹלָם הֵבֵא שְׂאִינוֹ מִכִּירוֹ כָּלֵל וְכֵן כָּל הַתִּירוּצִים וְכִיוּצָא בֵּהֵן.. יִשִּׁיב לִיצֵר שֶׁאֵמַת הַדְּבָר שֶׁסּוֹפִי לְשׁוּב לְעַפְרָא אֲךָ מוֹתִי לֹא כְּמוֹת הַבְּהֵמָה הֵן מֵצַד הַנֶּפֶשׁ וְהֵן מֵצַד הַגּוּף, מֵצַד הַנֶּפֶשׁ שְׁכַתּוּב: "מִי יוֹדַע רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לְאַרְצָךְ" שְׁדַרְשׁוּהָ חֲז"ל עַל הַרְשָׁעִים וְהַצְדִּיקִים. וּמֵצַד הַגּוּף כִּי בְּתַחִיִּית הַנֶּפֶשׁ לְקִיבוּל הַשְּׂכָר זֹה שֶׁמִּמְשִׁיךְ הַמֵּתִים יִשׁוּב הַגּוּף עַל מֵתְקַנְתּוֹ יַחַד עִם כִּפֵּי שְׁדוּרְשַׁת הַגִּמְרָא בְּכַתּוּבוֹת דָּף "הַפְּסוֹק וְעוֹנָה לִיצֵר: "כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן יִצִּיץ עֵתִידִין צְדִיקִים שֶׁמִּבְצִבְצִין וְעוֹלִין בִּירוּשָׁלַיִם קִיָּא עֵמּוּד ב'. א"ר רַבִּי חֵיִיא בַר יוֹסֵף הָאֲרָץ".." זֹה: "כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן יִצִּיץ." וְכָל זֶה בְּזִכְרוֹת שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּצְאָה מֵעִיר כַּעֲשָׂב בּוֹ וְאֵינָנוּ". הַיֵּינוּ שְׂרוּחַ הַטּוֹמָאָה שֶׁהֵיִיתָה בְּזֵה הַתְּשׁוּבָה זֹה: "כִּי רוּחַ עֲבָרָה הַיֵּינוּ עֲבָרָה מִמֶּנּוּ עַד כַּדֵּי שְׁנִיכֵר כִּאִילוֹ הַרְשַׁע שֶׁשָּׁב בְּתִשׁוּבָה עֲבָרָה בּוֹ שׁ.. "וְאֵינָנוּ." כְּלוֹמֵר שֶׁהוּא לֹא נִמְצָא בְּמִקּוּמוֹ שֶׁהִיָּה בּוֹ מִבְּחִינַת הַמַּעֲשִׂים הַמִּידוֹת הַרְעוֹת וְהַתְּאוּוֹת זֹה: "וְלֹא יִכִּירָנוּ עוֹד מִקּוֹמוֹ." שֶׁהַתְּהַפֵּךְ מֵהַקְּצָה לְקְצָה עַד כַּדֵּי כֵךְ שֶׁמִּקּוּמוֹ הַרוּחָנִי שֶׁהִיָּה מֵצַד הַטּוֹמָאָה וְהַמַּעֲשִׂים הַרְעִים כִּבְרֵי אֵינוֹ מִכִּירוֹ.. זֹה: "וְלֹא יִכִּירָנוּ עוֹד מִקּוּמוֹ".." זֹה הָעֵנִיין שֶׁל הַתְּשׁוּבָה הוּא חֶסֶד גְּדוֹל מֵאֵת הַשֵּׁם זֹה שֶׁמִּסִּיִּים: "וְחֶסֶד יְהוָה מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם." הַיֵּינוּ שֶׁחֶסֶד הַשֵּׁם שְׁנוֹתֵן אֶפְשָׁרוֹת לְאָדָם לְשׁוּב אֵלָיו וּמֵעֲבִירוֹ: "מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם." הַיֵּינוּ מִגִּיהֵנָם לְחַיֵּי עוֹלָם הֵבֵא שֶׁהֵם שְׁנֵי עוֹלָמוֹת שׁוֹנִים, זֹה הַחֶסֶד הוּא עַל: "יִרְאִיו" הִירְאִים מִפְּנֵיו וְעוֹשִׂים תְּשׁוּבָה וּמִשְׁנִים מַעֲשִׂיהֶם

פֶּרֶק ק"ד

יַעֲלוּ הָרִים יִרְדּוּ בְּקַעוֹת אֶל מִקּוֹם זֶה יִסְדֹּתָ לָהֶם. גְּבוּל שְׁמֵתָ בֵּל יַעֲבְרוּן". 'ח פִּירוּשׁ: גַּם אִם עִם יִשְׂרָאֵל "יַעֲלוּ הָרִים" בְּמַעֲלוֹת "בֵּל יִשׁוּבוּן לְכַסּוֹת הָאֲרָץ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוּוֹת וְגַם אִם ח"ו "יִרְדּוּ בְּקַעוֹת" בְּמַעֲשִׂיהֶם הַרְעִים אַחֲרֵי פְטִירַתָם וְתִיקוֹנָם בְּגֵהִנָּם יִגִּיעוּ "אֵל מִקּוֹם זֶה יִסְדֹּתָ לָהֶם" הַיֵּינוּ אֵל הַמִּקּוֹם שִׁיִּסַּד וְהַכִּין

השם עבורם בגן עדן כי לא ידח ממנו נידח.. והוסיף חכם מו"ר ואמר: שאכן הדבר שיגיעו אל תיקונם בסוף אך זה לא חפץ השם מלכתחילה וזה שממשיך הפסוק: "גבול שמת" היינו שהתורה וחז"ל הציבו סייגים וגבולות שע"י שבני אדם "בל יעברון" אותם היינו שלא יעברו ויכשלו בהן אז לא רק שלא יצטרכו לשלם בעונשים קשים בגינם אלא אפילו בגלגול לא יצטרכו לשוב וזה: "בל ישובון" בגלגול "לכסות הארץ" לשוב ולכסות את זו הארץ

פירוש: בזמן שהאדם זוכה "תשלח רוחך יבראון ותחדש פני אדמה". ל' לתשובה זה בבחינת "תשלח רוחך" שהשם שולח לו את רוחו להדריכו לחזור למוטב ככתוב: "רוחך טובה תנחני בארץ מישור" ואז הוא נחשב לבריה חדשה וזה "יבראון" אבל אז גם היצר הרע מתגבר וזה "ותחדש" כמו שכתוב בכל יום יצרו של אדם מתחדש עליו ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. ובמקום אחר כתוב בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו וגו'.. והתירוץ הוא כפי שקראתי, שמתגבר זה בעוצמה ומתחדש זה בתחבולות חדשות. והתרופה נגד היצר נמצאת בהמשך הפסוק "פני אדמה" היינו שישים פניו אל האדמה ויזכור את יום המיתה

זה הים גדול ורחב ימים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות". 'כה. פירוש: ויש להקשות על מה שאמר "שם אנויות יהלכון ליתן זה יצרת לשחק בו" שם רמש ואין מספר" וכי נעלם ח"ו מעיני הקב"ה מספר הרמסים והחיות שיש בים? והלא הוא אומר (תהלים קמז-ד) "מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא" והתירוץ נמצא בהמשך.. אחרי שאמר: זה הים גדול וגו'.. שם רמש ואין מספר, הכוונה היא שאין מספר קבוע לרמשים ולחיות שבים, ולא שלו יתברך לא ידוע מספרם אלא שרק מספרם משתנה באופן תמידי, הכיצד? מיד אחרי שאמר "שם רמש ואין מספר" נתן את הסיבה לכך שהמספר אינו קבוע ומשתנה באופן תמידי, וזה שהמשיך "חיות קטנות עם גדולות" היינו שהחיות הקטנות נטרפות ונאכלות על ידי הגדולות מהם, ועוד סיבה למספרם המשתנה הוא: "שם אנויות יהלכון" כלומר שהדייגים שמפליגים באוניות וצדים בים הוא גם סיבה למספרם המשתנה. אבל יש רק חיה אחת שלא נטרפת והיא אחת, והוא הליויתן הידוע שהקב"ה הרג את בת זוגו כפי שכתוב שאלמלא כן והיו מתרבים היו מחריבים את העולם כידוע וזה "לליתן זה יצרת לשחק בו" היינו שרק הוא נשאר קבוע ולא נטרף על ידי חיות אחרות

לד'. "יערב עליו שיחי אנכי אשמח ביהוה. יתמו חטאים מן הארץ" פירוש: מכיון שאמר "יערב עליו שיחי" אביא לך כהקדמה לפירוש את מה שכתוב במסכת ברכות דף לא-א. ת"ר המתפלל צריך שיכון את ליבו לשמיים, אבא שאול אומר סימן לדבר (תהלים י-ז) תכין ליבם תקשיב אוזנך עכ"ד. כלומר שאחד התנאים החשובים לקבלת התפילה היא כוונת הלב. ואומר דוד המלך מכיון שאני מתפלל בכוונה כפי שהבאנו, ובהכנעה כפי שכתוב (תהלים קכג-ב) הנה כעיני עבדים אל יד אדניהם כעיני שפחה אל יד גבירתה כן עינינו אל יהוה אלהינו עד שיחוננו.

ששני תנאים אלו הכרחיים לקבלת התפילה אז כשאתפלל אזכה ש.. "יערב עליו שיחי" ומכיון שכשם שאדם מעורר מלמטה כך מתעורר מלמעלה כמובא בספרים ואני התפללתי כראוי אז באותה מידה ש.. "יערב עליו שיחי" כל אחד לפי דרגתו ובחינתו כך גם אזכה לשמחה וזה "אנוכי אשמח ביהוה" ודע! ויהיה לך זה הדבר לאות וסימן שתפילתך התקבלה והייתה רצויה מלפניו יתברך שכל אחד זוכה לשמחה כפי מה שהתקבלה תפילתו בשמיים אם מעט ואם הרבה ועל כן סמך את שני המילים "יערב עליו שיחי אנוכי אשמח ביהוה" שזה תלוי בזה פרט לתפילה בשעת צרה שאז בוחנים בשמיים את כוונת הלב והדבקות וגם פה השמחה מגיעה לאחר מכן באופן של ישועה. ומכיון שהשמחה היא דבר גדול וחשוב בעבודת השם והדבר ידוע ומפורסם, כך על ידי השמחה בכלל ובפרט שמחה של מצוה מתמתקים הדינים. ולפי ערך השמחה כך יש מחילת עוונות וזה שמסיים "יתמו חטאים מן הארץ"

פרק ק"ה

פירוש: בספר דברים פרק ד' מובא "שֶׁלַח, מִשֶּׁה עֲבָדוֹ אֶהְרֹן, אֲשֶׁר בָּחַר-בּוֹ". 'כו ענינו של משה רבנו ע"ה שנשלח ע"י הקב"ה לגאול את ישראל ממצרים. ולאחר שמביע משה את החששות והטענות שלו כלפי הקב"ה שאינו ראוי להיות גואלם אומר משה עוד טענה והיא מה שאומר הפסוק דברים ד-יג. "ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח". רש"י במקום על הפסוק כותב: ביד מי שאתה רגיל לשלוח והוא אהרון. והקב"ה אומר למשה בפסוק שלאחריו: ויחר אף יהוה במשה ויאמר הלא אהרון אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנה

הוא יצא לקראתך וראך ושמח בלבו. רש"י במקום על "וראך ושמח בלבו" לא כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאת עולה לגדולה ומשם זכה אהרון לעדי החשן הנתון על הלב. היינו מידה כנגד מידה כשם שהעיד עליו הקב"ה וראך ושמח בלבו כך זכה לעדי החושן הנתון על הלב. וזה שאומר הפסוק: "שלח משה עבדו אהרון אשר בחר בו" היינו הקב"ה "שלח משה עבדו" לגאול את ישראל

ולגבי החשש של משה מאהרון אחיו שאמר שלח נא ביד תשלח כדברי רש"י שהבאנו: ביד מי שאת רגיל לשלוח והוא אהרון. ממשיך ואומר הפסוק "אהרון אשר בחר בו" כשם שמעיד הקב"ה למשה: וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמח בלבו. וזה "אהרון אשר בחר בו" היינו שאהרון שמח במשה ובחר בו כשם שבחר בו הקב"ה כפי שמעיד עליו הפסוק שהבאנו כלומר שאהרון אשר בחר בו חוזר על זה שאהרון גם בחר במשה אחיו

פירוש: כתוב (ישעיה נט) הן לא קצרה "לט". "פֶּרֶשׁ עֵנָן לְמִסְךָ וְאֵשׁ לְהָאִיר לְיָלֵה יד יהוה מהושיע ולא כבדה אזנו משמוע כי אם עוונותיכם היו מבדילים בינכם לבין אלהיכם וחטאותיכם הסתירו פנים מכם משמוע. כלומר שע"י העברות אנו

בונים מעין מסכים מבדילים בינינו לבינו יתברך, וזה שאומר הפסוק אומנם שבעקבות חטאינו הקב"ה עושה מסכים בינו לבינינו וזה "פרש ענן למסך" שכביכול פורס עננים שהם המסכים המבדילים שמונעים מהתפילות להתקבל כמו שכתוב (איכה ג-מד) סכותה בענן לך מעבור תפילה. כלומר שבעקבות חטאינו הקב"ה מסוכך עלינו בעננים (שהם המסכים המבדילים) וזה סכותה בענן לך, שלא תוכל להתקבל התפילה וזה שמסיים מעבור תפילה. אבל! כבר הקדים הקב"ה תרופה שהיא התורה שנמשלה לאש כמו שכתוב (ירמיה כג) הלא כה דברי כאש נאום יהוה וכפטיש יפוצץ סלע. וזה "ואש" שהיא רמז לתורה "להאיר לילה" היינו אע"פ שבעוונותינו הקב"ה "פרש ענן למסך" כפי שהסברנו הקדים תרופה שהיא התורה שנמשלה לאש וזה "ואש" להאיר לנו את חשכות העולם הזה שנמשל לילה וזה "ואש להאיר לילה" כמו שאומרת הגמרא (בבא מציעא פג-ב) תני רב יוסף מאי דכתיב (תהילים קד-כ) תשך חושך ויהי לילה בו תרמוס כל חיתו יער? תשת חושך ויהי לילה זה העולם הזה שדומה לילה, בו תרמוס כל חיתו יער אלו רשעים שבו שדומין לחיה שביער

פרק ק"ו

אשרי שמרי משפט עשה צדקה בכל עת. זכרני יהוה ברצון עמך פקדני "ג'. פירוש: קראתי מאמר חז"ל וזה לשונו: מניין שישועתן של "בישועתך ישראל היא ישועתו של הקב"ה? שנאמר (ישעיה פרק נו): כה אמר יהוה שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא, ישועתכם לא נאמר אלא ישועתי עכ"ד. וזה שמשבח דוד המלך ואומר "אשרי שומרי משפט" וכן "עושה צדקה בכל עת" ובזכות שני דברים אלא היינו שמירת המשפט ועשיית הצדקה יתקיים המשך הפסוק "זכרני השם ברצון עמך פקדני בישועתך" בישועתך דייקה! על דרך המאמר של חז"ל שהבאנו

פירוש: קראתי בספרו של הרב "ויכסו מים צריהם אחד מהם לא נותר". 'יא ישראל לוגסי שליט"א שמביא בשם מהרח"ו ע"ה שבזמן שאדם טובל במקווה וכל גופו בתוך המים אזי אין לחיצונים ולקליפות כח לשלוט בו מעוצם וגודל קדושת המקווה וכל זאת כאמור שכל גופו ממש בתוך המים, ולאחר שיוצא מן המקווה מבטל חלק מהם והנותרים חוזרים ונאחזים בו כל אחד לפי בחינתו ודרגתו עד כאן דבריו. וזה פירוש "ויכסו מים" היינו בזמן שהמים מכסים את כל הגוף כנזכר אז "צריהם" שהם הקליפות "אחד מהם לא נותר"

הנה רבות דובר על עניין "וינתן להם שאלתם וישלח רזון בנפשם". 'טו

הזהירות והשמירה מתאוות אכילה ועל אופן ההשפעה שיש לה בין לטוב ובין לרע, על הקדושה שמושך עצמו האדם עליו אם נזהר בה ועל הטומאה שממשיך עליו אם לא שם ליבו עליה ועל זה אמרו חז"ל "צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר" וזה שאומר הפסוק "ויתן להם שאלתם" היינו שהקב"ה

יתן לצדיקים את שאלתם מבוקשם וכל זאת למה? כי זכו לבחינה של "וישלח רזון בנפשם" היינו שנפשם מצד היותה נפש רוחנית זכתה לזיכוכך גמור עד כדי רזון היינו שמצד עצמה לא צריכה היא מזון גשמי כלל ועיקר וכל מה שאוכל הצדיק הוא רק כדי חיותה ותו לא בבחינת "צדיק אוכל לשובע נפשו" כלומר מה שנצרך לה בכדי שלא תפרח ותיפרד מהגוף

פרק ק"ז

פירוש: קראתי באחד. "יעלו שמים ירדו תהומות נפשם ברעה תתמוגג". 'כו הספרים על הפסוק במזמור כ"ב. לפניו יכרעו כל יורדי עפר ונפשו לא חיה. שגם הרשעים אחר פטירתם עולים ורואים פני שכינה וזה "לפניו יכרעו כ-ל יורדי עפר" וזאת בכדי שיראו מה יכלו להשיג אילו רק עסקו בתורה ובמצוות ולאחר הדין יורדין לגהינם וזה שממשיך הפסוק "ונפשו לא חיה" היינו את נפשו של הרשע הקב"ה לא ימשיך לחיות מזיו השכינה לאחר הדין וירד לגהינם עכ"ד. וזה שאומר "יעלו שמים" היינו שגם הרשעים לאחר פטירתם יעלו שמים כנזכר מהפסוק שהבאנו לפניו יכרעו כל יורדי עפר... אבל לאחר הדין כאמור "ירדו תהומות" לתת דינם בגהינם וזה שמסיים "נפשם ברעה תתמוגג" היינו שנפשם תתמוגג ברעה של עצמם שעשו בחייהם על דרך שקראתי פירוש על הפסוק במזמור ל"ד. תמותת רשע רעה היינו שהרעה שהרשע עושה היא זאת שממותת אותו ותובעת ממנו את הדין

יעלו שמים ירדו תהומות נפשם ברעה תתמוגג. יחוגו וינועו כשפור וכל". 'כו פירוש: הנה כשהחוזר בתשובה עולה במדרגות התורה "חקמתם תתבלע והמצוות בפעם אחת בלא הדרגה והדרכה וזה "יעלו שמים" היינו שעולה הוא במדרגת התשובה עד השמים ולא בשלבים אז גם "ירדו תהומות" שסופו לרדת ולהכשל משום שלא הכין את הכלי מספיק טוב ומשום כך מקבל הוא יסורי מצפון בחושבו על נפילתו וזה "נפשם ברעה תתמוגג" שנפשם הולכת ומתמוגגת בשל אותה רעה שעשו ואז הנפילה היא לא לצורך עליה כמו שהיא בעצם צריכה להיות כי אין הוא יכול למצוא את הקב"ה בזאת הנפילה כי השם נמצא בכל מקום בבחינת ממעמקים קראתיך וזה שמסיים "וכל חכמתם תתבלע" היינו שכל החכמה שהיו אמורים להפיק מזאת הנפילה תתבלע ותאבד מהם כי לא שמו ליבם לחפש ולמצוא את השם גם בזאת הנפילה ועל כל פנים אם יחזרו ויבקשו את השם בתוך הנפילה עצמה ולא ייאשו את עצמם מן התשובה וזה "ויזעקו אל השם בצר להם" בצר להם דיקה! כלומר

בתוך הנפילה עצמה אז יזכו גם בסופו של דבר ל-"וממצוקותיהם יצילם" שיזכו לצאת מכל המצוקות המניעות והבלבולים וישובו להשם בתשובה שלמהוזה ששמעתי מפי רבי שאול ניסים שהקשה עלי על מה שכתוב באבות פרק ה' משנה כ' יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר וכו... שמי יותר קל הנשר או הציפור? לדוגמא אם נשים נשר וציפור אחד לייד השני ושניהם יצטרכו לקפוץ ולהגיע ממקום למקום, מי יגיע ראשון? ברור שהציפור. אלא מה היתרון של הנשר על הציפור? שתי יתרונות: האחד, שבזמן שהוא עף הוא יציב ושום רוח שבעולם לא יכולה להסיתו והשנית שמתחיל הוא לעלות גבוה לשמיים עולה הוא ועולה עד שנראה קנקודה ממש. וככה רוצה הקב"ה שתהיה התשובה שלנו איטית אבל יציבה וכשנעלה במעלות התורה נגיע גבוה גבוה כמו הנשר

פרק ק"ט

זזה "משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו". ה'. משלי פרק יז פסוק יג "וישימו עלי רעה תחת טובה וישנאה תחת אהבתי": שבמזמור קט. אחרי שאמר מתחיל למנות את הקללות שיבואו על אותו אדם ובני ביתו בדיוק כמו שאמר שלמה המלך משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. ומקלל דוד המלך מיד ואומר: הפקד עליו רשע ושטן יעמוד על ימינו בהשפטו יצא רשע ותפלתו תהיה לחטאה יהיו ימיו מעטים פקודתו (כלומר אשתו) יקח אחר יהיו בניו יתומים ואשתו אלמנה וכו.. ועיין במזמור על רצף שלל הקללות שמקלל אותו דוד המלך אותו ובני ביתו בדיוק כמו שאמר שלמה המלך אבל לא פירט

פרק קי"א

פירוש: אע"פ שגדולים מעשי "ב'. "גדלים מעשי יהוה דרושים לכל חפציהם השם היינו שברא שמיים וארץ שמש ירח כוכבים ים וכו.. היינו כל הדברים הגדולים שכל אדם מתפעל מהם וזה "גדולים מעשי יהוה" שלא יבוא האדם ויטעה לומר שמכיון שכך נמצא שהקב"ה "מתעסק" רק בדברים הגדולים כמו זיווג פרנסה רפואה וכו.. ואני למשל צריך עכשיו חצי שקל שחסר לי לאוטובוס ולא מכבוד הקב"ה שאפנה אליו עם בעיה קטנה כזאת? לזה המשיך ואמר "דרושים לכל חפציהם" כלומר מצד האדם הוא אמור לדרוש ולבקש מהשם את כל חפציו גם את הדברים הקטנים ביותר וזה "דרושים לכל חפציהם" היינו שמצד האדם הוא אמור לדרוש ולבקש מהשם על כל חפציו. וזה מה שכתוב (שמואל א-י) כי אין מעצור ליהוה להושיע ברב או במעט. משמע הדבר שגם בדברים המועטים (הקטנים והפחותים) גם ורק! הקב"ה יכול להושיע. ומזה ילמד האדם שטוב וצריך להתפלל אליו יתברך בכל דבר ועניין. ועיין בספר שיחות הר"ן שיחה רלג. וינעם לך

ראשית חֲכָמָה יִרְאֵת יְהוָה שְׁכָל טוֹב לְכָל עוֹשֵׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עֲמֶדֶת לְעַד". י"א
פירוש: הנה ידוע שהיראה והאמונה קשורות זו בזו מפני שירא
ממה שמאמין ומאמין ממה שירא ממנו, ואמר אדוננו "ראשית חכמה יראת
השם" כלומר שראשית כל החכמות היא יראת השם שהיא גם האמונה כפי
שהסברנו וע"י היראה והאמונה בקיום המצוות בפועל יקבל גם שכל להבין
הטעמים בדברים וזה "שכל טוב לכל עושיהם" לכל עושיהם דייקה! כמו
שכתב דוד המלך ע"ה (תהלים קיט) "דרך אמונה בחרתי" היינו שבחרתי
בדרך האמונה ורצוני להשיגה לפי כך "משפטך שויתי" ששמתי לנגד עיני את
משפטך שהם קיום המצוות בפועל! ועל ידם יזכה לשכל כנזכר, וכן כתוב
בספר המידות (אמונה אות כ) מתחילה צריך להאמין בהשם יתברך, ואחר כך
יזכה להבין אותו בשכל. ועוד אומר דוד המלך (תהלים קיט) "טוב טעם ודעת
למדני כי במצוותך האמנתי" כלומר טוב טעם ודעת במצוות, שהם שני דברים
המשלימים זה את זה לדוגמא הטעם שמניחין תפילין הוא זכר ליציאת
מצרים והדעת הוא הדבר היותר עמוק והוא הסודות הגנוזים שיש בפרשות
וכן על זו הדרך בכל מצווה ומצווה וממשיך ומבקש "למדני" ובזכות מה
מבקש? "כי במצוותיך האמנתי" ועיקר החכמה שהיא היראה והאמונה
כנזכר מקבלים ע"י לימוד התורה כידוע שהיא החכמה וכן כתוב (ירמיה ט)
כה אמר השם אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגיבור בגבורתו אל
יתהלל עשיר בעשרו כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי וגו' היינו
לימוד התורה לשמה. וכתוב באבות (פרק ג משנה ט) רבי חנינא בן דוסא
אומר, כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו
קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת. וע"י שמגביר את המעשים על
החכמה שהיא היראה והאמונה חכמתו מתקיימת וזוכה לשכל כנזכר, וזה
"תהילתו" כפי מה שהבאנו מירמיה ט' כה אמר השם אל יתהלל חכם וגו' ואל
יתהלל הגיבור וגו' אל יתהלל עשיר וגו' כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל
וידוע אותי וגו' היינו ע"י לימוד התורה לשמה זוכה ש.. "תהילתו" היינו החכמה
כלומר שמתהלל במה שמשכיל וידוע את הקב"ה "עומדת לעד" כלומר
מתקיימת בידו כדברי רבי חנינא בן דוסא שהבאנו

פרק קי"ג

פירוש: בזכות "המשפילי לראות בשמים ובארץ. מקימי מעפר דל". ו'
מידת ההכנעה והשפלות וזה "המשפילי" זוכה האדם "לראות בשמים ובארץ"
היינו שיתגלו לו סודות שמימיים וכן גם שיבין את הנהגתו של הקב"ה "בארץ"
ולא זו בלבד אלא שגם זוכה לקום בתחיית המתים ככתוב בסוטה דף ה-א.
ואמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו ננער שנאמר (ישעיה
כו-יט) הקיצו ורננו שוכני עפר, שוכני בעפר לא נאמר אלא שוכני עפר, מי
שנעשה שכן לעפר בחייו עכ"ד. וזה שממשיך הפסוק "מקימי מעפר דל" היינו

בתחיית המתים שמקימו הקב"ה מעפר דל בזכות מידה זו

ז'. "מְקִימֵי מַעֲפָר דְּל מְאַשְׁפֵּת יָרִים אַבְיוֹן. לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עֲמוֹ" תחילה לפירוש אקדים והעתיק לך מספרו של רבנו יונה מגירונדי ע"ה על התהלים עם אחד הפירושים שנלווים לספר של רבי יצחק בן שושן וזה לשונו: ולענ"ד נראה בס"ד לפרש את הפסוקים "מקימי מעפר דל" וכו'... ע"פ מ"ש חז"ל בתענית דף ב'. - ג' מפתחות לא נמסרו בידי שליח אלא הם בידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, והם: חיה דהיינו היולדת ככתוב ויזכור אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה. של תחיית המתים, ככתוב וידעתם כי אני השם בפותחי את קיבורתכם. ומפתח של גשמים ככתוב ויפתח לך השם את אוצרו הטוב (ולמדו אף של פרנסה כלול בשל גשמים עי"ש) ו.ג' דברים אלו רמוזים בפסוקים כאן. "מקימי מעפר דל", היינו תחיית המתים, שמקים השם את הדל שהוא המת שוכן עפר, מאשפות ירים אביון היינו מפתח של פרנסה ובזה מוריש ומעשיר, מושיבי עקרת הבית וכו'.. היינו מפתח של חיה וגם רמז לעקרה בלא בנים שנהיית אח"כ לאם הבנים שמחה. עד כאן דבריו. וע"פ האמור ש... "מקימי מעפר דל" הוא על ענין המיתה וכן אנו אומרים ומקיים אמונתו לישיני עפר שהם המתים, נפרש את הפסוקים "מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו". על דרך הכתוב צדקה תציל ממות וכן משאמרו חז"ל שכל המהנה ת"ח מנכסיו אף ע"פ שהוא לא ת"ח לעולם הבא יזכה לשבת במחיצת הצדיקים שנאמר בצל החכמה בצל הכסף. וכך ב"ה פירוש הפסוקים: כל מה שאתה הקב"ה "מקימי מעפר דל" היינו שמקים ומציל אותי ממות ועפר דל כלומר ממות הוא בזכות שאני "מאשפות ירים אביון" ע"י נתינת הצדקה. וזה רמז שצדקה תציל ממות, ולא זו בלבד אלא שאם אזכה לתת את הצדקה הזאת לת"ח לעולם הבא אזכה לשבת במחיצת הצדיקים וזאת אע"פ שאיני ת"ח כדברי הגמרא כל המהנה ת"ח מנכסיו וגו'... וזה שמסיים "להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו" היינו כנזכר שאזכה לשבת במחיצת הצדיקים לעולם הבא שהם נדיבי עמו של הקב"ה כפי שכותב רבנו יונה ע"ה: נקראו ישראל עמים מפני שהם שנים עשר שבט כענין שנאמר עמים הר יקראו, והם עם אחד לעבוד את השם על כן אמר עם אלוקי אברהם

פרק קט"ו

פירוש: במדרש רבה על "השמים שמים, ליהוה והארץ, נתן לבני-אדם". טז קהלת י"ב פסוק ז'. כתוב: וישוב העפר על הארץ כשהיה רבי פנחס ורבי חלקיה בשם רבי סימון, אימתי והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה? לכשישוב העפר על הארץ כשהיה (כלומר ללא עוונות כשם שבא לזה העולם) ואם לאו? ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע עכ"ד. ונראה לרמז פסוק

זה בקהלת עם דרשת חז"ל שהבאנו בפסוק בתהלים "השמים שמים להשם והארץ נתן לבני אדם" וכהקדמה לפירוש נביא את הגמרא בסנהדרין צא. אמר ליה אנטונינוס לרבי גוף ונשמה יכולין לפטור עצמן מן הדין וכו.. עי"ש באריכות רק נביא הקטע שקשור לענינו: אף הקב"ה מביא נשמה וזרקה בגוף ודן אותם כאחד שנאמר: יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו יקרא אל השמים מעל זו נשמה ואל הארץ לדין עמו זה הגוף עכ"ד. ולפי האמור שהשמים הם רמז לנשמה והארץ רמז לגוף נקשר את הפסוק בקהלת וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה עם דרשת חז"ל שהבאנו ונרמז אותה בפסוק "השמים שמים להשם והארץ נתן לבני אדם" וכך הוא הפירוש: מתי "השמים" (שהיא הנשמה) "שמים להשם" היינו בבחינת "והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה"? מתי ש.. "והארץ" (שהוא הגוף) ישוב לאדמה כשם שהקב"ה "נתן לבני אדם" היינו "וישוב העפר על הארץ כשהיה" כלומר ללא עוונות כדרשת חז"ל במדרש רבה שהבאנו בתחילה

פרק קי"ח

פירוש: הקב"ה אומר אם תעזבני יום אעזבך. "דחה דחיתני לנפלי". יג' יומיים, וזה שאומר הפסוק: "דחה דחיתני" היינו שני דחיות דחית ועזבת אותי וכל זאת בגלל פעם אחת שנפלתי ועזבתי אותך וזה: "לנפול"

פרק קי"ט

פירוש: כתוב "לא אבוש בהביטי אֶל כָּל מְצוֹתֶיךָ. ז אֹדֶךָ בְּיֹשֶׁר לֵבָב ו'. "אז עינה וליבא תרי סרסורי דחטאה שעין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרין וזה שאומר הפסוק מתי יקויים בי "אז לא אבוש"? מתי ש.. "בהביטי" היינו בזמן שאביט בעיני לא אתבונן במראות אסורים אלא רק "אל כל מצוותיך" היינו מה שקשור לתורה ומצוות, ומאחר שלא פגמתי בעיני והלא העין קשורה ללב כמאמר הגמרא עין רואה ולב חומד וגו'.. אז אזכה גם ל.. "אודך ביושר לבב" ביושר לבב דייקה! ללא עקמומיות הלב.

פירוש: בגמרא יש כמה מעשיות. "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". יח' של: נתן בו עיניו והפכו לגל של עצמות.. ונראה לי לפרש הפסוקים על משה רבנו ע"ה על הכתוב: ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי. ופירש רש"י ז"ל: שראה שלא עתידה לצאת ממנו שום תולדה שתתגייר. וכך יתבארו הפסוקים, "גל" היינו אם ארצה להפוך אדם לגל של עצמות זה יהיה ע"י "עיני" אך לפני כן "ואביטה" שלא עתידה לצאת ממנו שום תולדה שתתגייר כדברי רש"י ז"ל וזה "נפלאות מתורתך" כפירוש רש"י ז"ל במקום על המילה נפלאות:

דברים המכוסים בה שאינם מפורשים בה. שאביטה שאין נפלאות היינו
דברים המכוסים בה שאינם מפורשים בה כלומר שלא עתידה לצאת ממנו
שום תולדה שתגיייר שהוא דבר שלא מפורש ומכוסה מעיני. ואמר מו"ר
שסופי תיבות של "ואביטה נפלאות מתורתך" הם אותיות תכ"ה [כה"ת] שם
קדוש שעל ידו היכה משה את המצרי וכן שם זה יוצא מסופי תיבות של "את
יהוה אלהיך"

פְּלָגֵי מַיִם יִרְדּוּ עֵינֵי עַל לֹא... זְלַעְפָּה אַחְזַתְנִי מִרְשָׁעִים עֲזָבִי תוֹרַתְךָ". נג'
פירוש: לכאורה פסוקים שנראים כסותרים זה את זה "שָׁמְרוּ תוֹרַתְךָ
אך בהתבוננות יותר מעמיקה יובן שדוד המלך ע"ה מדבר על שני מיני אנשים
וכך הוא ביאור הפסוקים: "זלעפה אחזתני מרשעים" וקראם רשעים וכל זאת
למה? משום שהיו עוסקים בתורה בעבר וכעת עזבוה וזה שממשיך "עוזבי
תורתך" שלא שייך לאמר "עוזבי תורתך" על מי שמעולם לא שמר תורה היינו
שטעמו טעמה של תורה כפי שכותב במקום אחר "טעמו וראו כי טוב השם"
וגו'... ופרשו ממנה. ואומר "פלגי מים ירדו עיני" על מי? "על לא שמרו תורתך"
לא

אמר על לא שומרים תורתך בלשון הווה אלא "על לא שמרו תורתך" גם בעבר
היינו שמועלים לא עסקו בה, בניגוד לאנשים שעליהם מדבר הפסוק הראשון,
היינו שכאן לא זכו לטעום טעמה של תורה, ועליהם דאבה נפשו של אדוננו דוד
המלך. ומכאן ישכיל כל אדם לנהוג ברחמנות יתרה בסבלנות ובאהבה על כל
אחינו ואחיותינו בית ישראל שלא טעמו מעולם טעמה של תורה ויתפלל
עליהם ויקרבם בחום ואהבה וילמד עליהם כף זכות ומהשם יקבל שכרו.

פירוש: רמז למה שכתוב בנדריים "לֹלֵי תוֹרַתְךָ, שְׁעֲשֵׂי אֶז, אֲבַדְתִּי בְּעֵינַי". 'צב
דף

מא-א. אין עני אלא בדעה. שנאמר: דעת קנית מה חסרת? דעת חסרת מה
קנית? וזה שאומר "לולי תורתך שעשועי" שהיא הדעת "אז
אבדתי בעיני" היינו הייתי נקרא עני מדעת

פירוש: רמז למאמר "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי". 'צז
הגמרא (סוכה כא-ב) מנין שאפילו שיחת תלמידי חכמים צריכה לימוד?
שנאמר (תהלים א-ג) ועלהו לא יבול עכ"ד. וזה שאומר דוד המלך ע"ה "מה
אהבתי תורתך" היינו אני כ"כ אוהב ודבוק בתורתך עד כדי כך שאפילו שיחות
חולין שלי שאני שח ביום יום דברי תורה הן וזה "כל היום היא שיחתי"
כלומר שאין הפרש והבדל בין תורתי לשיחתי ושתיהן תורה הן רק ששיחתי
צריכה לימוד כמאמר הגמרא שהבאנו מכיון שדברי התורה שבה מולבשות
בדברי חול וצריכות עיון ולימוד

פירוש: הנה ידוע שהמשפטים הם "ממשפטיך לא סרתני כי אתה הורתני". 'קב

המצוות שיש עליהם טעם והשכל מחייבם והחוקות טעמים ידוע ומובן רק לו יתברך, וזה שמתפאר דוד המלך באמרו "ממשפטיך לא סרתי" ושמה תבוא לומר מפני שאלה מצוות שהשכל מחייבם? לזה המשיך "כי אתה הורתני" היינו אע"פ שיש טעם ושכל בדבר איני מקיימן בשל כך אלא רק משום שזה רצונך וכאילו אין לי טעם בדבר אלא רק מפני שאתה הורתני

כתוב במסכת שבת דף כ"ג עמוד ב': אמר "נִרְ לְרַגְלֵי דְבַרְךָ וְאוֹר לְנִתְיַבְתִּי". קה רב

הונה כל הזהיר בנר הווה לה בנים תלמידי חכמים" ואומרת הגמרא במקום אחר שברא מזכה אבוא ועוד שהבן הוא הרגלים של האבא שלו בעולם הזה אחרי פטירת האב היינו שלאן שהולך הבן כלומר באיזה דרך שבוחר ללכת בה לטוב או לרע כך גם מוליכים את אביו בשמיים אם בחר בטוב אז לגן עדן ואם לאו אז לגהינם (וזה אם לא חניכו ללכת בדרך התורה) ואומר דוד המלך "נר" היינו אם אני יהיה זהיר בהדלקת הנר זה יועיל "לרגלי" היינו שאזכה לבן שהבנים נקראים הרגלים של האב כפי שכתבנו ולא עוד אלה שגם יהיה תלמיד חכם כמו שאומר רב הונה וזה שממשיך "דבריך" היינו בזכות מצוות ה "נר" אזכה לבן שהוא "רגלי" וגם שישמור את "דבריך" שהיא התורה שכולה דברו של השם ומן הסתם יהיה גם תלמיד חכם וע"י זה הבן יהיה "אור לנתיבתי" היינו שיאיר את נתיבות דרכי בעולם האמת ויקחו אותי לשבת ללמוד תורה במחיצת הצדיקים כמו שביקש על זה דוד המלך ע"ה (תהילים טז-יא) תודיעני אורח חיים שובע שמחות את פניך וגו'.. כי אחרי פטירת האדם יש שבילים המובילים את הנשמה למקומה הראוי לה לפי מעשיה כידוע. ועוד ש.. "אור" הוא רמז לתורה ככתוב: "כי נר מצווה ותורה אור"

עת, לעשות ליהוה הפרו; תורתך. על-כן, אהבתי מצותיך מזהב ומפז. על-". 'קכו פירוש: שמעתי בשם אחד הגדולים על מאמר הגמרא "כן, כל-פקודי כל ישרתי עבודה זרה דף יט-א. אין אדם לומד תורה אלא ממקום שליבו חפץ שנאמר: כי אם בתורת השם חפצו... שע"י שאדם לומד תורה ממקום שליבו חפץ היינו ממקום שורש נשמתו, שלכל נשמה מישראל יש לה אחיזה ותשוקה מיוחדת בחלק מסוים בתורה כידוע, ע"י זה יהיה לו חשק ללמוד תורה גם בחלקים הפחות שייכים לשורש נשמתו, והוא בסוד הפסוק שאמר דוד המלך ע"ה לשלמה: בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך. כלומר ע"י שתלמד תורה מהדרך המיוחדת של שורש נשמתך וזה "בכל דרכיך דעהו" דרכיך דייקה! ע"י זה אורחותיך" כלומר שיישר אורחותיך גם בחלקים הפחות קשורים "והוא יישר נשמתך עכ"ד. ונראה שאפשר לרמוז עניין זה בפסוקים שלפנינו וכך לשורש עת לעשות להשם" כלומר שעת לעשות וללמוד בחלק שהשם קשר את: נפרש כנזכר אע"פ שלעת עתה "הפרו תורתך" כלומר שלא לומדים בשאר "הנשמה חלקי

התורה הלא שייכים לשורש הנפש והיא כביכול תורת השם ולא תורת האדם השייכת לו משורשו וזה "הפרו תורתך" דייקה!, ומשום שע"י לימוד התורה

ממקום שליבו חפץ נותן חשק וכח ללמוד את שאר חלקי התורה כאמור בהתחלה ממשיך ואומר "על כן אהבתי מצוותיך מזהב ומפז" שקבלתי אהבה ותשוקה לשאר חלקי התורה והמצות וזה שגומר "על כן כל פיקודי כל (התורה) ישרתי" היינו שהתיישרו והובנו לי כראוי גם החלקים הפחות קשורים לשורש נשמתי

הנה ידוע שהכל הולך לפי ההתחלה "פֶּתַח דְּבָרֶיךָ יְאִיר מַבִּין פְּתִיִּים". 'קל... בבחינת "סוף מעשה במחשבה תחילה" .. כגון: אם יבואו להכיר אדם ולא מכירים ויודעים בו מי הוא באמת אם עניו אם גאוותן אם מעביר על מידותיו אם קפדן אם חכם או טיפש וכו'.. הכל נקבע לפי ההתחלה לפי המילים הראשונות שמוציא מפיו והרושם הראשוני שעושה.. וכן שהולך לקנות דבר מה חייב הוא לפרט תחילה במדויק את מבוקשו ורק אח"כ יוכל להתבדח לצחוק או להראות כל תכונה אחרת שיש בו.. וכך גם שרוצה להכיר אישה חייב הוא להראות את מהותו ושורשו תחילה ורק אח"כ את הענפים היוצאים ממנו.. וכן אחרי שמיני עצרת אחרי חג שמחת תורה מתחילה שבת בראשית שהיא היא קובעת לכל השנה כולה כידוע מהספרים הקדושים. ועוד דוגמאות כהנה וכהנה... וכאן אומר אדוננו "פתח דבריך יאיר"? היינו המילים שפותח הוא את דברו ומתחיל לדבר ולגלות את מבוקשו, רצונו או מהותו, ומתי "פתח דבריך יאיר"? כלומר שראיה היא שהתבטלת לגמרי אליו יתברך וכל כוונתך לשם שמיים ודבריך מאירים ומובנים לכל? מתי שאפילו הפתיים שומעים ומבינים אותך וזה: "מבין פתיים" שגם הם מבינים את דבריך לעשות רצונו יתברך... וזה היה כעסו של רבי עקיבא ע"ה שאמר "מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור" ששמעתי שכתוב במפרשים שכעס הוא על גדולי הדור שלא יורדים לעם, היינו שלא מלבישים דבריהם בלבושים על גבי לבושים עד שגם פשוטי העם, יוכלו לעובדו.. וזאת הייתה כל העבודה של הבעל שם טוב הקדוש מייסד תורת החסידות וממשיך דרכו של אור האורות רבנו נחמן מברסלב זכותו תגן עלינו אמן שבאו אחרי אדונינו דוד המלך ע"ה והם גם מזרעו הקדוש עד ביאת משיח צדקנו להמשיך את אורו יתברך גם בתחתונים ופשוטי העם והעתיק לך דבריו של האדמו"ר מרחלין שליט"א שאמר: "כל הספרים הקדושים נכתבו בלשון הקודש, כל הספרים הקדושים נעטפו בעטיפות קודש, לכן רובם מעבר להשגתו של האדם המחפש, מרוב קודש, היצר הרוויח. לכן הצדיק חייב לדבר בלשון בני אדם, חייב להיות מעורב עם הבריות, חייב להכיר את טעמו של יום חול, אצל הפשוט שבאנשים חייב לקשר את כל המדרגות כדי שיוכל להעלות את כולם לקודש האמיתי. אדם שכזה, עולה ויורד כל הזמן בסולם יעקב המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ללא מסוגל להתגאות, הוא מותש מטורח הדרך, ובעיקר יודע לאהוב ולהעריך נכונה את הגדול שבגדולי החכמים, אך גם את הפשוט שבפשוטים, וכדרכו של בוראו, שמפרנס את הטובים עם הרעים, הוא אוהב את כולם, נופל את נפילתו של כל אחד, צולל לעומק ומעלה אותו עמו. אשריכם ישראל שבכל דור ישנם צדיקים כאלה

פירוש: הנה ידוע - "קנ". "קרבו רדפי זמה מתורתך רחוקו. קרוב אתה יהוה מהספרים הקדושים שכתבו שכל העונשים הבאים על האדם הם מחמת עוונותיו ככתוב "אילים מדרך פישעם ומעוונותיהם יתענו" ומכל עברה ובפרט עברה הקשורה בעריות נבראים משחיתים המתלבשים בדומם ובצומח חי ומדבר ועושים בו את כל הדינים שנגזרו על האדם ונתייחס לדינים שנעשים לאדם ע"י המדבר וזה שאומר "קרבו רודפי" היינו שכל מה שניתנה רשות משמים לרודפי להתקרב ולפגוע בי זה מהעברות שיש בי הקשורות לדבר "זימה" אבל שמא תאמר שמגיע להם שכר שביצעו שליחותם ע"י הקב"ה? לזה המשיך ואמר "מתורתך רחוקו" שבאמת הם עברו עברה בזה שהזיקו רק שמגלגלים זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב כמאמר הגמרא. והם היו חייבים לכן גילגלו חובה זו על-ידם. וכל זה עשית השם להוכיחני ולהשיבי למוטב וזה שמסיים הפסוק "קרוב אתה השם" היינו כעת לאחר שקיבלתי עונש זה סימן שאתה קרוב אלי כשם שאמר שלמה המלך ע"ה "את אשר יאהב השם יוכיח וכאב את בן ירצה"

פירוש "תעיתי כשה אבד, בקש עבדך כי מצותיך, לא שכחתי". 'קעו: תחילה לפירוש אקדים ואביא לך את המשנה (בבא מציעא פרק ב' משנה ב') ששם מונה ומתארת המשנה על אלו אבדות חייב להכריז עליהן מפני שיש בהם סמני היכר וודאי שבעליהן לא התייאשו מהן ויש להכריז עליהן ולהשיבם. וכך אומרת המשנה: ואלו חייב להכריז, מצא פירות בכלי או כלי כמות שהוא, מעות בכיס או כיס כמות שהוא, צבורי פירות, צבורי מעות, שלשה מטבעות זה על גב זה, כריכות ברשות היחיד וכריכות של בעל הבית, וגזי צמר הלקוחות מבית האומן, כדי יין וכדי שמן, הרי אלו חייב להכריז. עד כאן המשנה, וזה שאומר דוד המלך ע"ה "תעיתי כשה אובד" כלומר שהתרחקתי ממך תתברך ונמשלתי לשה שהתרחק ואבד מבעליו, אבל מכיוון שאני בבחינת אבדה שיש עליה סימנים ובעליה לא התייאשו ממנה לזה מבקש אני "בקש עבדך" ואם שאלת מהם הסימנים? לזה ממשיך וגומר "כי מצותיך לא שכחתי" והם הם סימני ההיכר שלי ומעידים עלי שאני אבדה שיש לבקשה ולהחזירה לבעליה. וענין הזיכרון במצוות של דוד המלך באומר "כי מצותיך לא שכחתי" קשור הוא באמונה, שכל עוד האדם נשאר דבק באמונתו יהיה מה שיהיה יעשה ח"ו מה שיעשה עדיין יש לו תקוה לדרוש ולבקש אותו יתברך מכיוון שכל התורה כולה ויסודותיה עומדים על האמונה. הקב"ה יחזק אותנו באמונה בו ובתורתו הקדושה ובכל צדיקי האמת שמסרו נפשם על קדושת שמו יתברך ותורתו אמן

פרק קכ"ה

כי לא ינוח שכבט הרשע על גורל הצדיקים למען לא ישלחו הצדיקים". ג.

בְּעוֹלָתָהּ יְדִיהֶם. הִיטִיבָה יְהוָה לְטוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם. וְהִמְטִים עֵקֶלְקִלוֹתָם פִּירוּשׁ: מתי שיש גזרות קשות "יוליכם יהוה את פעלי האון שלום על ישראל על עם ישראל ואינו נמצא במנוחה מתמדת וזה "כי לא ינוח" כל זה מחמת "שבט הרשע" שיש בו, שהם מעוררים דינים בעולם ואז הקב"ה ברחמנותו על עם ישראל מדין הערבות מפיל את הדין "על גורל הצדיקים" שהם יכפרו בעד כלל עם ישראל וכל זאת משום שהם נקיים זכים וברים ורק הם יכולים לכפר על הכלל וזה שממשיך "למען לא ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם" .. ועל זה מתאונן דוד המלך ע"ה ואומר "הטיבה השם לטובים ולישרים בליבותם" שהם הצדיקים ולא ילקו בעוון הרשעים "והמטים עקלקלותם יוליכם השם את פועלי האון שלום על ישראל" שהם הרשעים שמן הראוי היה שהם ילקו בעוונם ורק ממדת רחמנותו של הקב"ה על הכלל לקו הצדיקים

פרק קכ"ו

הַזְרָעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ. הַלּוֹךְ יֵלֵךְ, וּבָכָה נִשְׂא מְשָׁה-הַזָּרַע". ה' פירוש: "הזורעים בדמעה" אלו כל אותם "בא-יבא ברנה נשא, אַלְמַתִּיו האנשים שנושאים את נשותיהם לשם שמים שעליהם כתוב (מסכת דרך ארץ פרק עריות הלכה יב) יש שנושא אשה לשם ממון ויש שנושא אשה לשם זנות ויש שנושא אשה לשם גדולה ויש שנושא אשה לשם שמים, והנושא אשה לשם ממון עליו הכתוב אומר בה' בגדו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם חדש את חלקיהם (הושע ה-ז) חודש נכנס וחודש יוצא והממון כלה, והנושא אשה לשם זנות עליו הכתוב אומר אכלו ולא השבעו והזנו ולא יפרצו וגו' (הושע ד-י) והנושא אשה לשם גדולה סוף שמעמידין עליו מאותה משפחה למעט זרעו אחריו, והנושא לשם שמים עליו הכתוב אומר ברוך אתה בבואך ברוך אתה בצאתך (דברים כח-ו) ברוך אתה בעיר ברוך אתה בשדה (דברים כח-ג) ולא עוד אלא שמוציאין ממנו בנים זכרים שמרבין תורה ומצות בישראל ומושיעין את ישראל בשעת צרתם עכ"ד. כלומר שקיים את מאמר שלמה המלך ע"ה שאמר: שקר החן והבל היופי אשה יראת השם היא תתהלל. ללא שום שוחד צד או פניה למראה החיצוני שבה ובזמן קיום מצות בוראו עליו לפקוד אותה בזמן שיוצאות טיפות הזרע מגופו מרגישן כטיפות דמעה לפי שכופה עצמו עליה כדי שלא לצערה ממצות עונה וכן לקיים מצוות פריה ורביה. וזהו "הזורעים בדמעה" וממשיך ואומר הפסוק על אותם אלו האנשים "ברינה יקצרו" ומהי ברינה יקצרו? הוא המשך הפסוק "הלוך ילך" היינו שיזכו לבנים ת"ח שעליהם אומרת הגמרא (ברכות דף סד-א). אמר רבי חייא בר אשי אמר רב תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון עכ"ד. וזהו "הלוך ילך" היינו "הלוך" שיעשו חיל בעולם הזה בעודם חיים והולכים ו.. "ילך" שיעשו חיל אחר פטירתם לאחר שילכו מן העולם הזה לעולם האמת כדברי הגמרא שהבאנו תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא שנאמר ילכו מחיל אל חיל וגו' וזהו "הלוך ילך" ותקיים בהם גמרא זו ע"פ המאמר

שהבאנו והנושא לשם שמים עליו הכתוב אומר ברוך אתה בבואך וגו'..ולא עוד אלא שמוציאין ממנו בנים זכרים שמרבין תורה ומצות בישראל ומושיעין את ישראל בעת צרתם. וממשיך ואומר "ובכה נושא משך הזרע" הוא היצר , הרע

שע"י שמחמם את הגבר בשעת התשמיש בזמן שיוצאת הטיפה משתתף הוא כביכול במצוה חשובה זו שעתיד לצאת ממנה תלמיד חכם ומשום כך ציין הפסוק ואמר "ובכה נושא משך הזרע" היינו "ובכה נושא" שבוכה בזמן שנושא "משך הזרע" בזמן שמושך ומוליך את הזרע לרחמה של אותה אשה. אבל בעל כורחו יצא זה התלמיד החכם וזה שממשיך הפסוק "בא יבוא ברינה" היינו שבא יבוא לעולם בעל כורחו, וכפל המילים באומרו גם בא וגם יבוא לרמז שיזכה לבוא לשני העולמות העולם הזה והעולם הבא. ומהי רינתו של התינוק? ש.. "בא יבוא ברינה" חוזר על התינוק כי על ההורים כבר נאמר "הזורעים בדמעה ברינה יקצרו" ועד שם הסברנו, אם כן מהי רינתו של התינוק? לזה מסיים הפסוק "נושא אלומותיו" היינו שזה התינוק שיולד יבוא לעולם עם הבטחה שכל צאצאיו הבאים אחריו יהיו כמותו ויבוא עם האלומות נשואות בידו ללא צורך בחרישה זריעה השקיה וקצירה שזה רומז על חינוך הילדים שיש בו הרבה טורח כידוע. ויש להבין ענין זה באופן ברור מהיכן הבטחה זו שיזכו כל הבאים אחריו ממנו להיות כמותו? ויש לתרץ כך: כתוב בבא מציעא דף פה-א. אמר ר' פרנך אמר ר' יוחנן כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובן בנו תלמיד חכם שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם שנאמר (ישעיה נט-כא) ואני זאת בריתי וגו' לא ימוש מפיו ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם. מאי אמר ה'? אמר הקב"ה אני ערב לך בדבר זה, מאי מעתה ועד עולם? אמר רבי ירמיה מכאן ואילך תורה מחזרת על אכסינא שלה עכ"ד. ומכיון שבמסכת סוטה דף יב-א. כתוב: א"ר יוחנן כל הנושא אשה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה עכ"ד. יוצא שזה התינוק דינו כדין נכדו של אביו מפני שאמו נחשבת לביתו של אביו שמפני שנשאה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה והאב שנשא את אשתו לשם שמים ודאי צדיק הרי לך דור ראשון והאשה שנשאה לשם שמים מן הסתם צדקת היא כי מגלגלים זכות על ידי זכאי הרי לך דור שני והבן שלצורך העניין נחשב לנכד כנזכר וכפי שהבאנו נולד כבר עם הבטחה כפי שכתבנו והנושא לשם שמים עליו הכתוב אומר ברוך אתה בבואך ברוך אתה בצאתך (דברים כח-ו) ברוך אתה בעיר ברוך אתה בשדה (דברים כח-ג) ולא עוד אלא שמוציאין ממנו בנים זכרים שמרבין תורה ומצות בישראל ומושיעין את ישראל בשעת צרתם עכ"ד. הרי לך דור שלישי

פרק קכ"ח

ג'. נביא ב"ה שני פסוקים משני מזמורים שונים נפרש ונקביל אותם אֲשַׁתְּךָ כְּגֶפֶן פְּרִיָּהּ". 'זה כנגד האחר. במזמור קכ"ח כתוב: ג לשני אחד בְּנֵיךָ כְּשִׁתְּלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ. הִנֵּה כִּי כֵן יִבְרַךְ גְּבֶר בֵּיתְךָ בְּיַרְכְּתֵי

והשני במזמור קד כתוב: טו'. "ויין ישמח לבב אנוש להצהיל ירא יהוה ונתחיל: כנגד הפסוק הראשון שאמר לבב אנוש יסעד פנים משמן ולחם". בפסוק השני "ויין ישמח לבב אנוש" "אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך" אמר וכנגד מה שאמר בניך כשתילי זיתים היינו האשה שהפכה מגפן ליין משובח פנים משמן היינו הבנים שהמשילים סביב לשולחן אמר בפסוק השני להצהיל שגם אם זכית לכלל זה היינו שהייתה לשתילי זיתים כעת הפכו לשמן. לומר לך שכינה בניהם ושהיא לעזר לך וע"י כך זוגיות טובה בבחינת איש ואשה שזכו הפכת אותה מגפן ליין וכן שהצלחת בחינוך הבנים שהיו בתחילה כשתילי זיתים הפקת מהם שמן היינו בשני המקרים הבאת כל וע"י חינוכם בתורה ובמצוות והזיתים לשמן. עדיין לא נשלמה עבודתך, ועל מנת דבר לתכלית! הגפן ליין אז כנגד מה שאמר בסוף הפסוק הראשון: הנה כי כן שתושלם עבודתך כראוי בפסוק השני בסוף ולחם לבב אנוש יסעד היינו יבורך גבר ירא השם אמר ולחמו בלחמי "לבב" היינו בזמן שירדה "ולחם" שהיא התורה שנאמר לכו וידעת היום והשבות אל לבבך, את זה התורה שהיא הלחם ללבב בבחינת סעודתו וחיותו לעולם הבא ואם זכה לזה לעולם הבא "אנוש יסעד" שהיא היא אז גם זכה לסוף הפסוק הראשון הנה כי כן יבורך גבר ירא השם וזה שכתוב בקהלת: לך אכול בשמחה לחמך (היא התורה) ושתה בלב טוב יינך (היא האשה) כי כבר רצה האלהים את (מעשיך) (אלו הבנים)

פירוש: כתוב בספר המידות "ויראה בנים לבניך שלום על ישראל". ו' (בנים אות קד) מי שרודף שלום על ידי זה יזכה לראות בנים לבניו. וזה שאומר הפסוק "וראה בנים לבניך" היינו שיזכה לראות בנים לבניו כדברי רבי נחמן מברסלב ע"ה, וכל זאת מתי? מתי שיהיה רודף "שלום על ישראל" היינו שירדוף שלום עם כל עמו בית ישראל

פרק ק"ל

אמר רבי מאיר גדולה תשובה. "והוא, יפדה את-ישראל מכל, עונותיו". ח' שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולו שנאמר: ארפא משובתם אוהבם נדבה כי שב אפי ממנו, מהם לא נאמר אלא ממנו עכ"ד. וזה שאומר הפסוק "והוא יפדה את ישראל" היינו כלל עם ישראל ואיתם גם את כל העולם כי העולם כולו תלוי בישראל כידוע, מתי שהיחיד הזה שמדבר עליו רבי מאיר ישוב "מכל עונותיו" מכל עונותיהם לא נאמר אלא מכל עונותיו.

פרק קל"א

אם לא שְׁוִיתִי וְדוּמַמְתִּי נִפְשִׁי כְּגִמְלָה עָלַי אִמּוֹ כְּגִמְלָה עָלַי נִפְשִׁי". 'ב'
בגמרא במסכת שבת דף ל"א כתוב "אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו
של עולם הודיעני ה' קצי אמר לו גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר
ודם. ומדת ימי מה היא? גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם.
ואדעה מה חדל אני? אמר לו בשבת תמות. כל יום שבת היה יושב וגורס
במשך כל היום אותו היום שהיה צריך למסור נשמתו גם כן היה יושב וגורס
הגיע מלאך המוות ולא יכל להתקרב אליו מפני שהיה עוסק בתורה, מה
עשה? הלך ועשה רעש בעצים יצא דוד המלך לבדוק את המתרחש מיד ניגש
מלאך המוות ושמט מדרגה אחת ואז נוצר מצב שדוד המלך הפסיק לרגע
מלימודו ואז מלאך המוות ניצל הזדמנות זו ולקח את נשמתו של דוד המלך
ובא שלמה המלך לבית המדרש כדי לשאול מה עושים הלכה למעשה הרי מת
הוא מוקצה בשבת ואבא מוטל חשוף לחמה והכלבים רעבים מה לעשות?
שלחו לו חכמים תשובה חתוך נבלה והנח לפני הכלבים ולגבי אביך הנח עליו
כיכר או תינוק ואתה יכול לטלטלו. ורמז לגבי יום הסתלקותו של דוד המלך
ע"ה הביא הרב יצחק בן שושן שליט"א בספרו של רבנו יונה על התהילים
שהוסיף מפרושייו שלו וקראם "ויזרע יצחק" על הפסוק בתהלים צד. "ברב
שרעפי בקרבי תנחומיך ישעשעו נפשי" ששרעפי הוא ענין מחשבה כמו (שכותב
המצודת ציון וכן בחנני ודע שרעפי) וכתב הרב הנ"ל היינו "ברוב שרעפי בקרבי"
המחשבות שמה היום אמות הייתי עוסק בתורה כדי להינצל וזה שהם
"תנחומך ישעשעו נפשי" וכן כתב שרשי תיבות של ב'רוב ש'רעפי ב'קרבי
ת'נחומיך הם אותיות בשבת. וכאן רמז הרב מה היה עושה אדוננו דוד המלך
ע"ה בכדי להינצל מהמוות בכל יום שבת. ובפסוקים שהבאנו בהתחלה נראה
לרמוז את אופן הסתלקותו של דוד המלך ע"ה כפי תיאור הגמרא שהבאנו
וכך הוא הפרוש: "אם לא שותי ודוממתי נפשי" היינו "אם לא שותי" בבחינת
"שותי השם לנגדי תמיד", שתמיד היה שם השם לנגדי ע"י עסק התורה אז היה
רשות למלאך המוות לקחת אותי וזה "ודוממתי נפשי" כפי שכותב האבן עזרא
על דוממתי שמגזרת דומם הוא, ועל זו הדרך מפרשים גם המלבי"ם והרד"ק
היינו שדממה וכבתה נפשי ואז מידה כנגד מידה כשם שאני התנהגתי ובטחתי
בקב"ה בעולם הזה "כגמול עלי אמו" היינו כתינוק שבוטח ללא כל חשש או
ספק באמו כך גם אחרי פטירתו הורו חכמים לבני שלמה להניח על גופי
תינוק משום שהייתי מוקצה כי יצאה נפשי וזה "כגמול עלי נפשי", היינו ששמו
את הגמול (התינוק) עלי בגלל נפשי שיצאה על מנת שיוכלו להזיזני ממקומי

פרק קל"ה

עצבי הגוים כִּסְף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם. פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבְּרוּ עֵינִים". 'טו'
ולא יראו. אֲזַנָּיִם לָהֶם וְלֹא יִאֲזִינוּ אֵף אֵין יֵשׁ רוּחַ בְּפִיהֶם. כְּמוֹהֶם לָהֶם
פִּירוּשׁ: "עצבי הגוים" כפי שמסביר רש"י ז"ל. "כל אֲשֶׁר בִּטְחַ בָּהֶם יִהְיוּ עֹשִׂיהֶם
אלילי הגוים וקראם "עצבי" משום שהם עצבון לעובדיהם ולא יועילם.

וממשיך.. "כסף וזהב מעשה ידי אדם" ויש שאלה לכאורה אם אמר שעצבי הגוים כסף וזהב הלא זה ברור מאליו שזה מעשה ידי אדם וכי פעם ירדו פסלים הקב"ה מהשמיים? אלא זה התירוץ דוד המלך ע"ה מסנגר על עם ישראל אצל. ואומר "עצבי הגוים כסף וזהב" כלומר שבשביל שתחשיב לגוים שעבדו עבודה זרה הם צריכים ממש לעשות פסלים מכסף וזהב ולעובדם אבל אצלנו היהודים רבש"ע אתה ח"ו עלול להחשיב לנו כאילו עבדנו עבודה זרה לא ע"י פסלים ח"ו שבזה בוודאי לא נכשל אלא ע"י "מעשה ידי אדם" היינו שבתוך מעשה ידינו מסתתרות עברות ששקולות כנגד עבודה זרה. ומתחיל למנותן לקב"ה בכדי למתק הדינין מעם ישראל ואומר "פה להם ולא ידברו" היינו היצה"ר רוצה לשמש לצדיקים כפה שידברו לשון הרע שעל לשון הרע נאמר ששקול כנגד שפיכות דמים גילוי עריות ועבודה זרה שנאמר יכרת השם כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות ועוד שנחשב לכופר בעיקר שנאמר אשר אמרו ללשונו נגביר שפתינו איתנו מי אדון לנו? אבל הצדיקים "ולא ידברו" כלומר שמתגברים ולא מדברים לה"ר וממשיך "עיניים להם" היינו שהיצה"ר רוצה לשמש להם עיניים ולהכשילם בזנות שגם על עברה זו נאמר כעובד עבודה זרה אבל הם "ולא יראו" שגם כאן יתגברו וממשיך... "אוזניים להם" שרוצה לשמש להם לאוזניים ולהכשילם בקבלת לשון הרע אבל הם "ולא יאזינו" ושיבח את מעלת הצדיקים באומרו "ולא יאזינו" ולא אמר ולא ישמעו להגיד לך שגם אם נזדמן לצדיק לשמוע לה"ר שזה מעבר לכוחו מלמנוע הוא לא יאזין ויקבל הדברים בלבם שהאזנה הוא לשון קבלה כמו "האזינה עמי תורת ה' הטו אוזניכם לאמרי פי" אלא יהיה זה כשמיעה בעלמה שאין בכוחו למונעה ואנוס נקרא, וממשיך... "אף אין יש רוח בפיהם" כלומר בזמן שיבוא המשיח וכידוע מהספרים על הפסוק והריחו ביראת השם שחוש הריח לא נפגם בחטא עץ הדעת ואיתו ישתמש המשיח לכשירצה לדעת מעלת האדם צדיק או רשע וזה "אף" היינו שיבוא להריח באפו אם יש בידם עברות? יגלה ש... "אין" שנקיים הם ושמה תאמר פגרים מתים הוא מריח? לזה ממשיך. "יש רוח בפיהם" היינו שחיים הם, וממשיך "כמוהם יהיו עושיהם" כלומר צדיקים כמותם יהיו עושיהם מי שיעשה כמותם וגם "כל אשר בוטח בהם" ומי שיבטח בדברי הצדיקים בלב ונפש, והקדים מילת "עושיהם" למילת "כל אשר בוטח בהם" על דרך שאמרו ישראל "נעשה ונשמע" שהעשיה וההליכה בדרכי האמת קודמת לביטחון והאמונה בדבריהם שהם כולם אמרות התורה וצדיקי השם טהורות

פרק קל"ח

ו'. "כי רם יהוה ושפל יראה וגבוה ממרחק יידע" פירוש: וכתב רש"י ז"ל וכן ציון וכן האבן עזרא על מילת יידע וזו לשונם: ייסר, כמו ויודע המצודת (שופטים ח). והנה לאחר שהבנו שמילת יידע פירושה בהם את אנשי סוכות הפסוק "וגבוה ממרחק יידע" בדברי הגמרא ייסר, אפשר לרמוז את סוף הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור (סוטה ה-א) "כל אדם שיש בו גסות בסתר רעהו אותו אצמית גבה עיניים בעולם שנאמר (תהלים קא-ה) מלשני

איתנו לא אוכל. עד כאן לשון ורחב לבב אותו לא אוכל אל תקרי אותו אלא כי רם יהוה ושפל יראה" הגמרא. ולאחר שמשבח את השפל והעניו באמרו כלומר הגאווותן "ממרחק" רומז המשך הפסוק על עונש הגאווותן באמרו "וגבוה כל אדם שיש בו: יידע" היינו שמייסרו הקב"ה ממרחק כדברי הגמרא שהבאנו גסות הרוח מלשני וגו.. אל תקרי אותו אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנאמר וזה "ממרחק יידע אלא איתו. כלומר שלעולם הבא יהיה רחוק מהשם יתברך" שאין לך רע מזה כמו שאין לך טוב מזה מלהיות קרוב אליו ואני קרבת אלהים לי טוב" (תהלים עג-כח) שנאמר"

פירוש: הנה אמרו שהעולם "יהוה, חסדך לעולם מעשי ידיך אל תרף". ח' לא נברא אלא בשביל התורה והיא זאת שמקיימתו ככתוב: אם לא בריתי יום ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת. והקשו איך התקיים העולם מלפני מתן תורה? ותרצו שאז הקב"ה קיים את העולם בחדס גמור כ"ו דורות קודם מתן תורה, וכנגד אלו הכ"ו דורות יש כ"ו פעמים במזמור קל"ו את הפסוק: כי לעולם חסדו ששניהם גמטרייא 26 כנגד שם הוי"ה ברוך הוא ועל כן גם מוזכר בתחילת כל פסוק מה-כ"ו פעמים שם הוי"ה ככתוב: הודו להשם כי טוב כי לעולם חסדו.. שמורה שקיים את העולם בחדס גמור.. וזה שאומר הפסוק: "יהוה חסדך לעולם" היינו בזכות זה שאתה השם נתת חסדך לעולם וקיימתו כ"ו דורות קודם מתן תורה רחם עלינו גם כעת ברחמים ולא בזכותינו וע"י כך "מעשי ידיך אל תרף" היינו שלא תרפה ידיך מהעולם וברואיו שהם "מעשי ידיך". וזה שמבקש במזמור כה. "זכר רחמיך וחסדיך כי מעולם" המה כלומר שתמיד תזכור לנו את רחמיך ותרחמנו בזכות אלה "חסדיך" שהיו עוד קודם מתן תורה בלא שום זכות וזה. "כי מעולם המה" היינו מבריאת העולם ועד מתן תורה המה וכך גם אנו מבקשים בלא זכות ומעשה אלא רק ברחמים

פרק קל"ט

לא נִכְחַד עֲצָמֵי מִמֶּךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּסִתְרֵי רִקְמָתִי בְּתַחֲתִיּוֹת אֲרָץ". טו" פירוש: הנה ידוע שיש נשמות גבוהות וחשובות שצריכות לרדת לזה העולם אזי הסטרא אחרא מתנגדת שהלא בכח צדקותם תורתם ומעשיהם הטובים עלולים הם לפגוע במידת האיזון בין כח הקדושה לכח הרע, והקב"ה גזר שתמיד יהיה איזון בין הטוב לרע כפי שכתב שלמה המלך ע"ה (קהלת פרק ז) זה לעומת זה עשה האלהים. וע"כ הקב"ה שחפץ בזאת הנשמה שתדל לזה העולם עושה תחבולות עם הסטרא אחרא וכביכול מרצה אותה שגם היא תסכים שתדל ותבוא לעולם זאת הנשמה, וזה אחת הסיבות שמשנה רבנו ע"ה ירד בבית פרעה וכן רבי עקיבה שהיה בין גרים ועוד ודוגמאות הרבה והדבר

ידוע ואין מקום להאריך... וזה שאומר אדוננו דוד המלך: "לא נכחד עצמי ממך" היינו על מנת שלא "תכחד עצמי" ותאבד "ממך" שהלא הייתי אמור להיות נפל, נתת לי שבעים שנה מאדם הראשון וכן מהאבות חוץ מיצחק כידוע משום שהיה מצד הגבורות וכן בגלל שהיה סומא וסומא חשוב כמת. והוצרך הקב"ה לתת לו שבעים שנה גם מהאבות כך שמעתי מפי הרב משה ארמוני הראשון היו בבחינת מיתה שנאמר לו לפני שליט"א משום שהשנים של אדם תמות ולא היה בהם חיות. וממשיך "אשר החטא: כי ביום אוכלך ממנו מות ובתחבולות שגם הסטרא אחרא הסכימה עושתי בסתר" היינו שנעשיתי בסתר וזה שמסיים: "רוקמתי בתחתיות ארץ" היינו שאבוא לעולם דרך רות המואביה והוא החלק הפחות משובח בארץ שאין לו שגופי נרקם ונברא מתחתיות ארץ כח מצמיח וע"כ אומרת הגמרא ביומא דף כב עמוד ב.: שאול באחת ועלתה לו דוד בשתיים ולא עלתה לו. ששמעתי שתירץ האר"י הקדוש משום שבא מרות המואביה ומזגו הגופני היה מושפע לרעה יותר משאול שלא היה בין גרים על כן דקדקו אתו יותר.

אם תקטל אלוה רשע ואנשי דמים סורו מני. אשר יאמרך למזמה". 'יט'. פירוש: "אם תקטול אלוקה רשע" זה היצה"ר אז כתוצאה מכך "אנשי דמים" שהם הדמים העכורים שבלב שמסיטים לעברות "סורו מני" ילכו ויסורו ממני שהלא רק בגללם אני חוטא וזה "אשר" רק הם יומרוך" ענין רוממות, שמרוממים ליבו של אדם "למזימה" לדבר עברה ומזימה

פרק ק"מ

כתוב בעירובין דף נד-א. חש בראשו "ראש מסבי עמל שפתימו יכסמו". 'י. יעסוק בתורה שנאמר: כי לוית חן הם לראשך. וזה שאומר "ראש מסבי" אם הראש הוא הסיבה והגורם לכאבי אז הפתרון זה לעסוק בתורה וזה "עמל שפתימו" היינו עמל התורה שאדם עמל בשפתיו הוא "יכסמו" הוא יכסה ויעביר את כאב הראש

פרק קמ"א

אמר שלמה המלך ע"ה במשלי ט' אל "יהלמי צדיק חסד ויוכיחני". 'ה. תוכח לך פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך. ועוד אמרו חכמים אם יש לך חברים מקצתם אוהבים מקצתם מוכחים אהוב את המוכיחים ושנא את האוהבים והנה כבר גילה לנו רבנו נחמן מברסלב ע"ה בליקוטי מוהר"ן כי ע"י שמוצאים נקודות טובות באדם ודנים אותו לקו זכות מעלים אותו וע"י כך

זוכה לשוב מחטאו ולעשות תשובה וזה שמבקש אדונו דוד המלך ע"ה "יהלמי צדיק חסד ויוכיחני" היינו בזמן שאני חוטא ח"ו רוצה ומבקש אני שיהלום בי ויוכיחני צדיק על חטאי כדי שאדע שאני טועה ואעשה תשובה ומבקש אני שיהיה זה "צדיק חסד" כלומר שידון אותי לקו זכות ויעשה עם נשמת חסד וימצא בה נקודות טובות וע"י כך יעלה אותי ואזכה לעשות תשובה. ועוד יש לומר שביקש "צדיק חסד" היינו כפשוטו צדיק שידוע בחסדיו עם הבריות כי כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמיים וכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו וודאי אם צדיק חסד הוא שעושה חסדים עם הבריות ירחמו עליו מן השמיים ולא יתנו לו להיכשל בתוכחה שיזהר על נפשו להוכיחני כראוי על דרך שדרשו חז"ל "ולא תשא עליו חטא" שצריך להוכיח באופן שלא יפגע המוכח ועוד שכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו וצדיק חסד שעושה חסדים עם הבריות ומזכם בוודאי אין חטא בא על ידו וזו ראייה שתוכחתו שמוכיחני מן השמים היא

פרק קמ"ד

ואמרו חז"ל לא כצל האילן ולא כצל "אדם להביל דמה ימיו כצל עובר". ד' הכותל אלא כצל העוף הפורח באויר וכן שמעתי שצל בג' עולה 120 לומר לך שגם אם יחיה האדם 120 שנה כצל יחלוף. ועלה בדעתי לכתוב על דרך המשל והרמז למה השווה דוד המלך ע"ה את ימי האדם לצל מעבר לפשט הדברים היינו בין אם יהיה צדיק ובין רשע נתמקד דווקא בעניינם של הרשעים. מה הצל חשוך תמיד בצבעו לא משתנה אף חיייהם של רשעים בחושך ככתוב רשעים בחושך ידמו" ואמר המדרש "וירא אלהים את האור כי טוב הוא זה מעשיהם" של צדיקים ויבדל אלהים בין האור לבין החושך זה מעשיהם של רשעים" וכן מה הצל

של האדם נראה לעין אך אינו מוחשי ולא ניתן לגעת בו וכן אין בו טעם או ריח אף תאוותיהם של הרשעים נראים לעיני כל ומתקנאים בהם אך וכשח"ו עושים כמעשיהם מבינים ומגלים שאין במעשיהם ממש כדוגמת הצל וכן כתוב "אין אדם מת וחצי תאוותו בידו" ומה הצל של האדם בזמן ששוקעת השמש הולך ונעלם אף נשמתם של הרשעים לאחר מיתתם הולכת ונאבדת שהלא השמש היא גם רמז למוות כדרשת חז"ל על הפסוק "וזרח השמש ובא השמש" ומה צילו של אדם מקדים והולך לפניו כך מעשיהם של רשעים הולכים לפנייהם וריחם הרע מבאיש בעולם הזה ובבא. בעולם הזה שמגיעים למקום פלוני ועוד מרחוק רואים אותם אומרים הנה אדם פלוני מגיע שמעשיו הם כך וכך ובעולם הבא מקדמים אותם מעשיהם הרעים ויוצא כרוז עם כל עברה ועברה שעברו ומכריז עליה. וכן מה הצל של האדם גדול בממדים יותר מגוף האדם כך הרשעים מגדלים עצמם בגאווה לעיני כל יותר ממה שהם, וכן מה הצל של האדם יותר גדול ממנו אף עונשם של הרשעים גדול ומכופל לעולם הבא ומה דמות הצל מעידה על אותו צורת אדם שמתהלך

עימה אף ממעשיהם של רשעים ניכרת רשעותם וכן ניכרת מידת עונשם לעולם הבא. וכן מה על הצל אפשר לדרוך ואינו מרגיש בכאב כך הרשעים מקבלים מכות תוכחות ויסורים ואינם מחכימים לאמור ולפשפש במעשיהם ולהבין כי מחמת עונם באים יסורים עליהם כמו שאומרת הגמרא יש רשעים שעומדים על פיתחו של גיהנום ואינם חוזרים בתשובה. וכן מה את הצל אי אפשר להסתיר כי יראה הוא על אותו הדבר ששימו עליו כך הקב"ה יגלה ויחשוף מעשיהם של רשעים ולא יוכלו לברוח מהבושה ולהסתיר מעשיהם ככתוב במסכת אבות "כל העובר עברה בסתר נפרעים ממנו בגלוי" וכן אמר שלמה המלך ע"ה "כי כל מעשה האלהים יביא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע" (קהלת יב' יד'). וכן מה אם תנסה לעשות שיראה צל קטן על צל גדול לא תוכל כי הצל הקטן יבלע בתוך הצל הגדול כך מעט מעשיהם הטובים של הרשעים נבלעים בתוך מעשיהם הרעים ואינם ניכרים וכף חובה מכרעת ליום הדין וכן מה הצל מלווה את האדם לאן שהולך כך מלאכי החבלה נבראו ממעשיהם הרעים של הרשעים מלווים אותם לכל מקום ומחכים לנקום מהם את נקמתם וכן מה אם תשפוך מים על צל הוא לא יתרטב ויקלוט את המים בתוכו ותכף שיזוז ממקום המים יחזור להיות יבש כשהיה כן הרשעים שומעים דברי תורה ומוסר מחכמים שהלא התורה נמשלה למים מצטערים באותו הרגע שנאמר "רשעים מלאים חרטות" אבל מיד שיוצאים מבית המדרש או מבית הכנסת חוזרים למעשיהם הרעים. על דרך זו שמעתי פירוש על פסוק "לכו בנים שמעו לי יראת השם על למדכם" שאומר שכל החכמה לשמוע לדבר השם כשהולכים ויוצאים מבית המדרש וזה "לכו בנים" היינו שתלכו ותצאו מבית המדרש ותהיו ברשות הרבים אז "שמעו לי" ובזה יהיה ניכר ש.. "יראת השם על למדכם" שזאת היראת שמים האמיתית שחפצתי ללמדכם. וכן מה הצל אם תאיר עליו יעלם וכל מה שנראה הוא מחמת שהגוף מסתיר את השמש ובכך עושה צל כך יעלמו הרשעים שיזרח אורו של משיח לקץ הימים. וכן מה הצל שעושה האדם לא משמיע קול ורעש בהתהלכו כך דבריו של הרשע לא נשמעים ואינם מתקבלים על הבריות ואם כן מתקבלים זה או מחמת פחד או חנופה שצריכים מהם דבר מה. וכן מה הצל שנפגש עם צל אחר מיד קולט ומתחבר אליו ולא משנה מהותו אלא רק צורתו כך הרשעים כשפוגשים איש את רעהו מיד קולטים אחד את השני ומתחברים זה לזה. שנאמר במשלי "כי רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפוך דם". וכן מה הצל אינו מראה את יופיו של האדם ולא יהיה ניכר לפיו אם אדם זה יפה או מכוער כן הקב"ה לא יראה ויזכור מעט מעשיהם היפים של הרשעים לעולם הבא כי לא לשמו הגדול עשו וכן מה אם יכה האדם את הצל שלו יכה אותו הצל בחזרה כך העברות שעושה הרשע הן אלו שיעשו בו את הדין. וכן מה אם תנסה להבעיר את הצל באש לא תוכל שהרי לא יקלוט את האש כך ליבם של הרשעים סתום בקרבם ולא קולטים דברי תורה שנמשלה לאש שנאמר "הלוא כה דברי כאש נאם יהוה וכפטיש יפצץ סלע"

אמר שלמה המלך: "חֲנוּךְ לְנֶעֶר עַל "אֲשֶׁר בְּנֵינוּ כְּנֹטְעִים מְגֹדְלִים בְּנְעוּרֵיהֶם". יב פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו" וכתוב שההבדל בין נטוע לשתול ששתול אפשר לעוקרו ולהעבירו ממקום למקום ונטוע אי אפשר, ואומר: "אשר בנינו

כנטיעים" שאי אפשר לעוקרם מן התורה והמצוות גם מתי שהם "מגודלים" היינו שבגרו כבר וכל זה בזכות ה-"בנעוריהם" היינו שמהיותם קטנים חונכו על בירכי התורה בבחינת "חנוך ל-נ-ע-ר" וגו'

פרק קמ"ה

פירוש: בשם חכם מו"ר שליט"א "הדר כבוד הודך ודברי נפלאותיך אשיחה". הנה נמצא שההדר הוא הלבוש, שנאמר במשלי: "עוז והדר לבושה". ואין הלבוש ראוי אלה לקב"ה בלבד שנאמר: "השם מלך גאות לבש" וגו' אז בזמן שהאדם לא מתגאה ובזה כביכול משתמש בלבושו של הקב"ה כמאמר הגמרא: כל המתגאה מורד הוא במלכות שמים וכאילו מתעטף בטליתו של הקב"ה שנאמר: "השם מלך גאות לבש" וגו' וזה שאומר דוד המלך ע"ה "הדר" שהוא הלבוש כפי שהסברנו, בזמן שהוא "כבוד הודך" היינו כבוד הודו של הקב"ה בלבד היינו שהאדם לא מתגאה ושומר את הכבוד להשם אז יזכה גם ל.. "ודברי נפלאותיך אשיחה" שיתגלו לו רזי התורה ויזכה לשיח בדברי נפלאותיו של הקב"ה הצפונים והרמוזים בתורה

וממשלתך, בכל-דור ודור. סומך יהוה, לכל-הנפלים". יג" פירוש: כתוב בגמרא בגיטין סב -א, אמרו ליה מנא לך דרבנן איקרו מלכים אמר להו דכתיב (משלי ח-טו) בי מלכים ימלוכו, ועוד אומרת הגמרא מועד קטן טז - ב, (שמואל ב כג-ח) אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים. מאי קאמר? א"ר אבהו ה"ק אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם, מי מושל בי? צדיק, שאני גוזר גזרה ומבטלה וזה "וממשלתך בכל דור ודור" אלו הצדיקים שמושלים כביכול בקב"ה בכל דור ודור כמו שכתוב ראיתי בני עליה והם מועטין מה עשה הקב"ה? עמד ושתלם בכל דור ודור. וע"י שיש צדיקים בכל דור ודור בכח אור היראה הקדושה התשובה שמכניסים בליבות עם ישראל "סומך השם לכל הנופלים" שעל ידם מתרוממים כל חלושי הנפש בעוז ותעצומות לשוב בלב שלם ונפש חפצה לאביהם שבשמיים

יז'. "צדיק יהוה בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו. קרוב יהוה לכל קראיו לכל אשר פירוש: ויש להבין מה ענין סמיכות שני הפסוקים והקשר "יקראוהו באמת שביניהם? ויש לומר כך: "צדיק יהוה בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו" כלומר שכל מה שקורה הן בכלל לעולם והן בפרט לאדם הכל ביושר ומשפט כמו שאומר הפסוק בתחילה "צדיק יהוה בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו" ושם יאמר האדם מאחר שכל מה שנעשה איתי היה ביושר ומשפט והדבר הוא מעין גזירה שלא ניתן לשנותה ארפה ידי מהתפילה? כמו שיש הרבה אנשים שקורים להם דברים שתפילה יכולה להועיל והם אומרים מה לעשות? משמים... בא המשך הפסוק ואומר "קרוב יהוה לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת" כלומר שגם כאן

שנעשה מה שנעשה עם האדם בפרט והעולם בכלל אף על פי שהיה בצדק ובמשפט גם כאן מועילה תפילה ואין זה בהכרח גזירה שלא ניתן לשנותה משום שהתפילה היא אחת משלושה דברים שיכולים לבטל גזירות כמו שכתוב: ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה. ועוד אומרת הגמרא (ראש השנה דף טז-א) אמר רבי יצחק יפה צעקה לאדם (כלומר שיכולה להועיל לו) בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין. כי כל מה שנעשה לפני התפילה אף על פי שנעשה ביושר ובמשפט ניתן לשינוי כמו שמצאנו בהרבה מקומות שנגזר מה שנגזר ובאה התפילה והיפכה הכל ודוגמה אחת מני אלף הייתה מה שנגזר על חזקיהו המלך למות בנבואה מאת השם!! והתפלל והועילה לו תפילתו כפי שמובא (ישעיהו לח-ב) בַּיָּמִים הֵהֵם, חָלָה חֲזַקְיָהוּ לְמוֹת; וַיָּבֹא אֵלָיו יִשְׁעָיָהוּ בֶן־אֲמוּץ הַנְּבִיא, וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה צוּ לְבֵיתְךָ, כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תַחְיֶה: 2 וַיֹּסֵב חֲזַקְיָהוּ פָנָיו אֶל־הַקִּיר; וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה: 3 וַיֹּאמֶר, אָנֹכִי יְהוָה זָכַרְנָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ, בְּאֶמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם, וְהִטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי; וַיִּבֶךְ חֲזַקְיָהוּ בְּכִי גָדוֹל: 4 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה, אֶל־יִשְׁעָיָהוּ לֵאמֹר: 5 הֲלוֹךְ וְאִמַּרְתָּ אֶל־חֲזַקְיָהוּ, כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי דָוִד אֲבִיךָ, שְׁמַעְתִּי אֶת־תְּפִלָּתְךָ, רְאִיתִי אֶת־דַּמְעֹתֶיךָ; הֲנִי יוֹסֵף עַל־יָמֶיךָ, חֲמֵשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה: 6 וּמִכַּף מְלַךְ־אֲשׁוּר אֲצִילְךָ, וְאֶת הָעִיר הַזֹּאת; וְגִנּוֹתַי עַל הָעִיר הַזֹּאת. ותקצר היריעה אם נביא עוד דוגמאות על גודל מעלת התפילה וכוחה להפך את הטבע ממש

פרק קמ"ז

שמות הרפא לשבוירי לב ומחבש לעצבותם. מונה מספר לכוכבים לכלם". ג' פירוש: למה אחרי שאמר "הרופא לשבוירי לב" וגו' מיד הסמיך. "יקרא לו "מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא"? יש לומר שבזמן שאדם שרוי בצרות, שברון לב ועצבות מידת האמונה נחלשת כי אם היה מאמין שהכל לטובה לא היה נופל לעצבות, וכל מה שהגיע למה שהגיע זה מחסרון אמונה כל אחד לפי דרגתו ועניינו. והנה בעת הזאת הוא הזמן הכי טוב ומוכשר ליצר הרע להפיל את האדם לייאוש לגמרי עד כפירה גמורה ח"ו ועינינו רואות שלא מעט בני אדם מתריסים דברים כלפי שמיים חלקם אומרים למה זה מגיע לי? וכי מה כבר עשיתי? ויש גרועים ופחותים ממני שאין במעשיהם ולא חלק קטן ממעשי הטובים וכו'.. וחלקם היותר פחותים חושבים שח"ו הקב"ה שכחם ועזבם ואין טעם אפילו להתפלל ולבקש רחמים כי חושבים שנפלו ביד המקרה ומה יועיל כבר אם יתפללו ויבקשו רחמים שהלא כבר נשכחו ונאבדו מזיכרון ודעתו של הקב"ה. לזה בא אדוננו דוד המלך ע"ה לעוררם משנתם ואומר שהקב"ה הוא "הרופא לשבוירי לב ומחבש לעצבותם" ואם נפלתם לייאוש והגעתם לחשוב מה שחשבתם טעיתם! והראיה? שכשם שיש הרבה כוכבים במספר ולכל כוכב יש משמעות ותפקיד בעולם כמו שכתוב בזוהר הקדוש פרשת בראשית: "אין לך עשב ועשב מלמטה שאין עליו מלאך מלמעלה שמכה אותו ואומר לו גדל" וכן כולם מנויים וספורים אצלו ולכל אחד יש גם שם כפי שאומר

הפסוק: "מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא" כך גם לכם יש תפקיד ומשמעות בעולם וגם אתם מנויים וספורים אצלו וגם את שמכם הוא מכיר, רק שמעשיכם גרמו למה שגרמו וצריכים אתם לפשפש במעשיכם ולעשות תשובה וקרובה ישועתי לבוא

פרק ק"נ

פירוש איך אומר "הללוהו כרוב" ה'הללוהו, כָּרַב גְּדֹלוֹ. הִלְלוּהוּ, בְּתִקְעַ שׁוֹפָר". 'ב' גודלו" וכבר נאמר: "ולגדולתו אין חקר"? ועוד פסוקים הרבה מגדולת הבורא שהיא מעבר להשגתנו ואין כאן מקום להאריך.. אלא ממשיך ואומר "הללוהו בתקע שופר" היינו כמו שהשופר צר בתחילתו ממקום התקיעה ורחב ממקום השמיעה וקולו נשמע למרחוק אף אתם כך, הללו את השם מתוך צרות וקוצר דעתכם מגדולתו יתברך ויחשב לכם כאילו היללתם אותו יתי' כרוב גודלו, ואל יאמר אדם קטן ופשוט אני שאהלל את השם

חידושים נוספים :

אומרת הגמרא: "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתיאש מן הרחמים" ונסביר את העניין על דרך הרמז.. הגמרא לומדת מהפסוק בתהלים יכרת השם כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות אשר אמרו ללשונו נגביר "שפתינו

איתנו מי אדון לנו" ששקול עוון לשון הרע כנגד ג' עברות הכי חמורות בתורה ואלו הן עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים. מפני שבעוון גילוי עריות כתוב: "חטאה גדולה" ובעוון עבודה זרה כתוב: "חטא גדול וכו'.. ובעוון לשון הרע כתוב: לשון מדברת ג-ד-ו-ל-ו-ת (לשון ריבוי) וכן נחשב לכופר בעיקר היינו בקב"ה ח"ו באמרו: "מי אדון לנו?" שמכחיש ח"ו את מציאות השם.. ועל זה צעק ואמר אדוננו דוד המלך: "בינו בוערים בעם וכסילים מתי תשכילו הנוטע אוזן הלא ישמע? אם יוצר עין הלא יביט?" (ויתרה מזאת) ממשיך ואומר יהוה יודע מחשבות אדם וגו'.. וכשירצה אדם בעל לשון הרע לשוב בתשובה יקשה הדבר בלבבו כתוצאה מידיעת גודל חומרת העוון, דוד המלך ע"ה המשיל בתהלים את לשון האדם ויניח הדבר מלעשותו ח"ו משתמש בה (לרע) באמרו: "נפשי בתוך לבאים אשכבה זאת כמובן אם)לחרב חנית וחיצים ולשונם ח-ר-ב חדה" וכן הוא אומר: "הנה לוחטים בני אדם שיניהם וגו'." ועוד אומר אדוננו "אשר שננו כ-ח-ר-ב לשונם.." יביעון בפיהם ח-ר-ב-ו-ת וגו

ומכאן באים חז"ל ואומרים: "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של האדם אל יתיאש מן הרחמים" היינו שהוא בעל לשון הרע שהמשילה דוד המלך ע"ה לחרב חדה כנזכר.. והיא (הלשון) מונחת על צווארו של האדם שתחילה

הצוואר ואח"כ הלשון, האף והעיניים, ושלמעשה היא היא זאת שמאיימת להורגו הן בעולם הזה כפי שרואים בחוש והן מות רוחני ונצחי ח"ו לעולם הבא שהלא אמר שלמה המלך ע"ה "החיים והמות ביד הלשון" אף על פי כן אם ירצה האדם לשוב לאב הרחמים אל יתיאש מן הרחמים של הקב"ה שנאמר על הקב"ה כי לא יחפוץ במות המת כי אם בשובו וחיה ולא חייב להיות צדיק וגדול בתורה כרבי נחמן, ועוד הרבה פסוקים בנושא שאמר על עצמו שרק הוא מבין את כוונת הזוהר מברסלב זכותו תגן עלינו אמן שעל עוון שפיכת זרע לבטלה אין תשובה ח"ו אלא הקדוש שבמקום אחד אומר בפשטות ולקרא את מה שאומר אדוננו: במזמור ק"ג רק להתבונן בתהלים פסוק ג, "הסולח ל-כ-ל עונכי הרפא לכל תחלואיכי"

"והשביעי רצית בו וקידשתו חמדת ימים אותו קראת זכר למעשה בראשית". פירוש: "והשביעי" הוא אדוננו דוד המלך ע"ה שהוא הרועה השביעי. "רצית בו" ככתוב: ויבחר בדוד עבדו. "וקידשתו" ע"י שמואל הנביא שמשח אותו למלך. "חמדת ימים" שבא לתקן את מה שחמד אדם הראשון מימים ימימה היינו עץ הדעת. וזה: "אותו קראת". כלומר דייקה הוא בא לתקן זאת מפני שהוא: "זכר למעשה בראשית" היינו גלגול אדם הראשון כידוע שנברא בבראשית ומשיח שיצא ממנו הוא סוף התיקון בסוד א-ד-ם: אדם, דוד, משיח

משלי ח'. "אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום לשמור מזוזות פתחי" פירוש: הנה ידוע שהעיניים נקראו שערים כפי שקראתי פירוש על הפסוק: "פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה יה" (ושער ודלת הם אותו ענין לצורך הפירוש) שאמרו שהעיניים של האדם הם השערים שבמידה והולכות ורואות רק צדק אז יזכה אותו אדם על ידם היינו ע"י שמירתם ל.. "אבוא בם אודה יה" שיזכה לראות בנועם השם עכ"ד. וזה שאומר הפסוק "אשרי אדם שומע לי" ומהו שומע לי? "לשקוד על דלתותי יום יום" כלומר לשמור על העיניים יום יום ושהם משערי גן עדן שעל ידי שמירתם יזכה לראות בנועם השם כנזכר ובזכות שמירתם יזכה שיקויים בו המשך הפסוק: "לשמור מזוזות פתחי" שזה רומז לשמירת הברית כידוע כפי שמובא בתיקוני הזוהר דף נח-א. ומאן דמשקר בברית מילה גרים לאסתלקא מיניה (דף נח ע"א). שכינתא, דאיבי יחודא דקודשא בריך הוא, ושליט עליה ש"ד דאיהו אחר ומי שמשקר בברית מילה, גורם שתסתלק ממנו שכינה, שהיא היחוד של הקדוש ברוך הוא, ושולט עליו ש"ד שהוא אחר ודאי י' דשדי, איהי קוצא מן ד' דאחד, ואם משקר אעבר קוצא מן ד' אחד ואשתאר אחר ודאי י' של שדי, היא קוץ מן ד' של אחד, ואם משקר, העביר קוץ מן ד' מן אחד ונשאר אחר. לפיכך מובן שעל שומר ברית שורה שם שדי שהוא ראשי תיבות של שומר דלתות ישראל כידוע שאנו כותבים במזוזה. ורמז על העיניים תחילה באמרו: "אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום" כנזכר ורק אח"כ עבר לברית עצמה כפי שהסברנו על

לשמור מזוזות פתחי" לרמוז את דברי הגמרא שאומרת: "עינה וליבא תרי
"סרסורי
דחטאה" שעין רואה לב חומד וכלי המעשה גומרין